

Stichting

Pensioenfonds

Openbare Bibliotheken

Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken

Akerstraat 92, 6411 HD Heerlen

Postbus 4471, 6401 CZ Heerlen

Telefoon: 045 - 5763 333

Telefax: 045 - 5741 117

Ingeschreven in het Handelsregister van

de Kamer van Koophandel en Fabrieken

onder nummer 4155 0223 0000

Verslag over het boekjaar

1-1-2014 t/m 31-12-2014

Inhoud

	Pagina
Bestuur en organisatie	5
Meerjarenoverzicht	9
Bestuursverslag	
Voorwoord	11
Algemeen	11
Pensioenregeling	24
Algemene en Politieke ontwikkelingen	25
Andere Fondsspecifieke ontwikkelingen	28
Risicoparagraaf	32
Beleggingen	38
Samenvatting actuariel rapport	47
Verslag van het verantwoordingsorgaan	
Oordeel verantwoordingsorgaan	53
Reactie van het bestuur	54
Visitatiecommissie	
Rapportage Raad van Toezicht inzake derde t/m vierde kwartaal 2014	57
Reactie van het bestuur	58
Jaarrekening	
Balans per 31 december	60
Staat van baten en lasten	62
Kasstroomoverzicht	64
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	65
Toelichting op de balans per 31 december	69
Toelichting op de staat van baten en lasten	76
Risicoparagraaf	81

Pagina**Overige gegevens**

Gebeurtenissen na balansdatum	89
Financiering	90
Resultaatbestemming	91
Actuariële verklaring	92
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	94

Bijlage

Nevenfuncties	99
---------------	----

Bestuur en organisatie

Bestuur	per 31 december 2014	Geboortejaar	
<i>Benoemd door de werknemersorganisatie</i>			
<i>FNV resp. CNV Publieke Zaak</i>			
	E.C. Grootendorst	voorzitter	1943
	G. de Ruiter	secretaris en plv. penningmeester	1948
	Mevr. H. Yagoubi		1978
	W.R. Oosterink	tot 1-7-2014	1942
<i>Benoemd door de Vereniging</i>			
<i>Openbare Bibliotheken (VOB)</i>			
	H.T. Das	tot en met 1-1-2014	1951
	W.A. Feijt	penningmeester en plv. secretaris	1942
	Mevr. H.E. de Herder	plv. voorzitter	1945
	R.J. Pronk	vanaf 2-1-2014	1948
	Mevr. C.P.M. Teunissen		1956
<i>Benoemd als vertegenwoordiger van de</i>			
<i>pensioengerechtigden</i>			
	W.R. Oosterink	vanaf 1-7-2014 ¹⁾	1942
<i>Raad van Toezicht per 1-7-2014</i>			
	Mevr. M. Meijer-Zaalberg	voorzitter	1950
	H.J. Machielsen		1960
	R.H. Ketellapper		1953
<i>Deelnemersraad tot 1-7-2014</i>			
	Mevr. I.A. Annegarn		1950
	R.W. Blei	secretaris	1951
	D. van der Bijl	voorzitter	1953
	A. Haaksma		1962
	Mevr. I. Tervoort		1952
	Mevr. A.H.M.H. Verhagen-Bijen	lid pensioengerechtigden	1946
	Mevr. E. Verhagen	lid pensioengerechtigden	1944
	Mevr. C. Wiewel		1958
	Vacature	(vanaf 1-1-2014, in pensioengerechtigdengeleding)	
	Vacature	(vanaf 22-08-2013, in geleding actieve deelnemers)	

1) De heer Oosterink zat tot 30 juni 2014 in het bestuur als bestuurder benoemd door de werknemersorganisatie.

Verantwoordingsorgaan tot 1 juli 2014

Geboortejaar

Mevr. G.C. Remmerts	werknemerslid	1952
B. Dingemans	werkgeverslid	1946
F.E.M.C. van Groeninge	werkgeverslid, voorzitter	1945
Mevr. S.J. Lourens-van den Hout	werknemerslid	1957
H. de Bruin	lid pensioengerechtigden	1947
R. Kooijman	lid pensioengerechtigden, secretaris	1937

Verantwoordingsorgaan vanaf 1 juli 2014

R.W. Blei	werknemerslid, secretaris	1951
B. Dingemans	werkgeverslid	1946
F.E.M.C. van Groeninge	werkgeverslid, voorzitter	1945
Mevr. S.J. Lourens-van den Hout	werknemerslid	1957
D. van der Bijl	werknemerslid	1953
Mevr. E. Verhagen	lid pensioengerechtigden	1944

Dagelijks bestuur

W.A. Feijt	tot 1-7-2014
E.C. Grootendorst	
Mevr. H.E. de Herder	tot 1-7-2014
G. de Ruiter	
Mevr. C.P.M. Teunissen	

Aspirantledencommissie

E.C. Grootendorst
R.J. Pronk

Auditcommissie

W.A. Feijt	voorzitter
E.C. Grootendorst	tot 1-7-2014
Mevr. H.E. de Herder	
W.R. Oosterink	

Beleggingscommissie

B. van de Belt ¹⁾		1950
W.A. Feijt	voorzitter	
E.C. Grootendorst		
G. de Ruiter		
Mevr. C.P.M. Teunissen	aspirant-lid	

1) De heer Van de Belt neemt als extern deskundige deel aan de beleggingscommissie.

Communicatiecommissie

H.T. Das	t/m 1-1-2014
Mevr. H.E. de Herder	voorzitter
De heer R.J. Pronk	vanaf 2-1-2014
Mevr. H. Yagoubi	

Pensioencommissie

W.A. Feijt	tot 1-7-2014
W.R. Oosterink	vanaf 1-7-2014
G. de Ruiter	tot 1-7-2014
Mevr. C.P.M. Teunissen	
Mevr. H. Yagoubi	voorzitter

Externe organisatie

Raadgevend actuaris	Mercer (Nederland) BV Startbaan 6 1185 XR Amstelveen
Waarmerkend actuaris	Towers Watson Netherlands B.V. Prof. E.M. Meijerslaan 5 1183 AV Amstelveen
Accountant	Ernst & Young Accountants LLP Stationsplein 8C 6221 BT Maastricht
Herverzekering	ZwitserLeven N.V. Burgermeester Rijnderslaan 7 1185 MD Amstelveen
Administratie en uitvoerend actuaariaat	AZL N.V. Akerstraat 92 6411 HD Heerlen
Coördinerend vermogensbeheerder	AZL Vermogensbeheer B.V. (handelend onder de naam ING Investment Management Implemented Client Solutions [ICS]) Akerstraat 92 6411 HD Heerlen
Beheerder Overlay	F & C Jachthavenweg 109k 1081 KM Amsterdam

Monitoring en custody

KAS BANK N.V.
Nieuwezijds Voorburgwal 225
1012 RL Amsterdam

Meerjarenoverzicht

	2014	2013	2012	2011	2010
Aantallen					
Deelnemers	7.435	7.980	8.389	8.803	9.292
Gewezen deelnemers	10.374	10.052	9.719	9.532	9.137
Pensioengerechtigden	5.357	5.100	4.859	4.468	4.172
Totaal	23.166	23.132	22.967	22.803	22.601
Premieontwikkeling					
OP-pakket					
Percentage pensioen bijdrage	22,50%	22,50%	22,50%	22,50%	21,50%
Verhaalspercentage 1 ¹⁾	8,80%	8,80%	8,80%	8,80%	8,40%
Franchise per 1 januari	13.449	13.227	13.062	12.898	12.673

1) Het verhaalspercentage 1 wordt berekend over het pensioengevend salaris na aftrek van de franchise.

	2014	2013	2012	2011	2010
Financiële gegevens					
(in duizenden euro)					
Beleggingen					
Belegd vermogen	1.801.940	1.484.020	1.439.103	1.270.308	1.120.132
Beleggingsopbrengsten	305.785	20.968	184.076	135.046	129.283
Rendement op basis van total return (exclusief risico overlay)	10,0%	6,7%	15,2%	-0,1%	13,0%
Reserves					
Algemene reserve	5.346	2.115	-38.092	-87.397	-66.372
Solvabiliteitsreserve	207.928	182.596	184.787	172.565	185.019
Totaal reserves	213.274	184.711	146.695	85.168	118.647
Langlopende schuld VPL-Overgangsregeling	3.945	5.534	5.255	0	0
Voorziening pensioenverplichtingen					
Eigen rekening	1.591.978	1.307.950	1.318.954	1.187.147	1.006.607
Herverzekering	6.459	6.161	6.775	6.831	6.813
	1.598.437	1.314.111	1.325.729	1.193.978	1.013.420
Overige technische voorzieningen	4.474	3.308	3.558	8.874	10.519
Bijdragen	41.590	41.576	43.132	44.316	42.624
Pensioenuitkeringen	33.544	33.247	32.458	30.954	29.420
Dekkingsgraad o.b.v. FTK	113,4%	114,1%	111,1%	107,1%	111,7%
Vereiste dekkingsgraad o.b.v. FTK	113,0%	113,9%	114,0%	114,4%	118,2%
Reële dekkingsgraad	83,0%	80,0%	74,2%	70,9%	74,8%
Gemiddelde rente	1,8%	2,7%	2,4%	2,8%	3,5%

Bestuursverslag

Voorwoord

Inleiding

Alle in dit jaarverslag vermelde bedragen zijn, tenzij anders vermeld, weergegeven in eenheden van € 1.000.

Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken (POB) is opgericht op 1 januari 1957 en heeft als statutaire vestigingsplaats 's-Gravenhage. Het fonds is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds op grond van de Wet verplichte deelneming in een Bedrijfstakpensioenfonds 2000. De verplichtstelling geldt voor iedere werknemer die in dienst is van een in Nederland gevestigde privaatrechtelijke openbare bibliotheek of een andere werkgever die door het bestuur is aanvaard als aangesloten werkgever. Het gaat steeds om instellingen die onder de werkingssfeer van de CAO Openbare Bibliotheken vallen. Bij het POB kunnen ook instellingen zijn aangesloten die daartoe een verzoek hebben ingediend en voldoen aan de genoemde voorwaarden in de statuten. Een dergelijke instelling dient naar het oordeel van het bestuur voldoende verwantschap te vertonen met de bedrijfsactiviteiten van de bibliotheken.

Financiële situatie

Eind december 2014 bedroeg de aan De Nederlandsche Bank (DNB) gerapporteerde dekkingsgraad van het POB 113,4% en deze is gedaald ten opzichte van 114,1% per eind december 2013.

De dekkingsgraad ligt eind 2014 boven de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,1%. Met ingang van 1 juli 2014 is het POB uit het reservetekort geraakt. De dekkingsgraad van het fonds was drie achtereenvolgende kwartalen hoger dan benodigd is voor het aanhouden van het vereist eigen vermogen. Hiermee is het herstelplan als beëindigd beschouwd. De DNB heeft dit formeel bevestigd. Naast de DNB dekkingsgraad, die wordt vastgesteld op basis van de door DNB voorgeschreven gemodelleerde rente, stelt het fonds nog steeds een dekkingsgraad op basis van de zuivere marktrente vast. Deze dekkingsgraad wordt gehanteerd voor het nemen van beleidsbeslissingen (zoals toeslagverlening) en bedraagt per 31 december 2014 115,4% (eind 2013: 112,8%).

In dit bestuursverslag wordt separaat verslag gedaan van de financiële positie van het fonds en het herstelplan.

Algemeen

Doelstelling

De doelstelling van het POB luidt volgens de statuten: "het treffen van pensioenvoorzieningen ter zake van ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid voor deelnemers en gewezen deelnemers aan de pensioenregeling, alsmede voor hun nagelaten betrekkingen, overeenkomstig de bepalingen van deze statuten en het pensioenreglement".

Missie

Het POB wil een toekomstbestendig en verantwoord pensioen verzorgen voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van organisaties met een maatschappelijke doelstelling. Het POB wil de natuurlijke partner zijn van werkgevers, (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Met zijn kennis van de sector kan het POB betrouwbare en duurzame oplossingen bieden op het gebied van collectieve pensioenregelingen. Betrouwbaarheid, kwaliteit en actualiteit vormen de basis van onze dienstverlening. Het POB staat midden in de maatschappij.

Visie

Wij brengen pensioen dichterbij de deelnemer. Dat zien we terug in de aandacht voor persoonlijke communicatie. Het fonds is eerlijk over (on)mogelijkheden binnen de regeling en de daaraan verbonden risico's.

Om continuïteit te waarborgen, zoekt het bestuur samenwerking met organisaties die een nauwe relatie hebben met de sector. We streven naar een toekomstbestendige pensioenregeling. De huidige regelingen voldoen zo veel mogelijk aan de behoefte van onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, uitgevoerd binnen de financiële mogelijkheden die het POB daarvoor heeft. Het pensioenvermogen wordt (maatschappelijk) verantwoord belegd in met name zakelijke waarden en vastrentende waarden. Het beleggingsbeleid is een afspiegeling van de maatschappelijke betrokkenheid van onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

ABTN

Het bestuur evalueert jaarlijks de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). De wijziging van de ABTN is in december 2013 in het bestuur besproken en in het eerste kwartaal 2014 ter advisering voorgelegd aan de deelnemersraad. De belangrijkste wijzigingen in 2014 hebben betrekking op:

- Een actualisering als gevolg van wijzigingen in het beleggingsbeleid en de rol van AZL Vermogensbeheer handelend onder de naam ING Investment Management Implemented Client Solutions [ICS];
- Het opnemen van een verduidelijking betreffende de continuïteit van de bedrijfstak;
- Een toevoeging aan paragraaf 7.2 inzake de rekenrente;
- Bijlage M: Financieel crisisplan is in het verslagjaar herzien;
- Bijlage N: Dispensatieprocedure is toegevoegd,
- Tekstuele opmerkingen en enkele aanpassingen aan de huidige wet- en regelgeving.

De deelnemersraad heeft een aantal aanvullende vragen gesteld die door het bestuur zijn beantwoord. Op 16 juni 2014 is een positief advies van de deelnemersraad ontvangen.

De ABTN is vervolgens aan DNB verstrekt.

Statuten

De statuten van het POB zijn in het onderhavige verslagjaar aangepast. De laatste notariële akte dateert van 1 juli 2014.

De wijzigingen betreffen een integrale statutenwijziging als gevolg van onder andere de governance-structuur conform het paritair bestuursmodel zoals dat naar aanleiding van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen is vastgesteld. De geactualiseerde governance-structuur is ook in de (overige) organen van het fonds verwerkt. Tevens is bij deze wijziging rekening gehouden met de wijzigingen waar in 2013 reeds over was gesproken en die reeds door het bestuur waren vastgesteld. De statuten zijn aan DNB verstrekt.

Bestuur

Het bestuur van het POB bestaat uit acht leden en kent een paritaire samenstelling. De samenstelling van het bestuur is in het verslagjaar gewijzigd.

De heer Das heeft in 2013 te kennen gegeven zijn lidmaatschap als bestuurder te willen beëindigen. De VOB heeft de heer R.J. Pronk op 29 april 2013 voorgedragen tot diens opvolger. De heer Pronk heeft in 2013 de procedure inzake betrouwbaarheid en geschiktheid bij DNB doorlopen. DNB heeft op 2 januari 2014 ingestemd met de benoeming van de heer Pronk.

In 2013 is voorts gekeken naar een wijziging van de vervulling van de functies van (plaatsvervangend) voorzitter en (plaatsvervangend) secretaris-penningmeester. Deze werden in het verleden afgewisseld en telkens met ingang van 1 juli voor de duur van 2 jaar vervuld door een vertegenwoordiger van de werkgeverszijde respectievelijk werknemerszijde. In 2013 is besloten dat deze tweejaarlijkse wisseling zo nodig zal worden aangepast. Daarnaast is in het bestuur besproken om vanuit governance oogpunt de functie van secretaris-penningmeester te scheiden in een aparte functies voor secretaris en penningmeester. Dit is tevens in de statuten verwerkt.

In het dagelijks bestuur zijn de rollen verdeeld en conform de door DNB gestelde eisen voorgelegd aan DNB. In februari 2014 is besloten dat de heer Grootendorst gedurende het verslagjaar voorzitter blijft. Mevrouw De Herder bekleedt de functie van plaatsvervangend voorzitter. De heer De Ruiters is de penningmeester en plaatsvervangend-secretaris. De heer Feijt neemt de functie van secretaris en plaatsvervangend-penningmeester op zich.

In het verslagjaar is mevrouw Teunissen aan DNB voorgedragen als voorzitter vanaf 1 januari 2015. DNB heeft op 10 november 2014 een positief advies gegeven op het voorstel van POB om haar per 1 januari 2015 als voorzitter te benoemen.

In het verslagjaar heeft de Aspirantledencommissie een kennismakingsgesprek gevoerd met mevrouw T. van Ham. De VOB heeft mevrouw Van Ham voorgedragen als vertegenwoordiger namens de werkgevers voor de vacature in het Bestuur per 1 juli 2015 als ontstaan. Op voordracht van de Aspirantledencommissie heeft het bestuur op 3 december ingestemd met het aspirant-lidmaatschap van mevrouw Van Ham. Zij volgt in 2015 de opleidingen om het bij aanvang gewenste geschiktheidsniveau te bereiken. Daarnaast wordt de toetsingsprocedure bij De Nederlandsche Bank opgestart.

Als gevolg van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds en de keuze voor het paritair bestuur dient in het bestuur een vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden te worden opgenomen. Hiertoe is een zetel van de vertegenwoordigers namens de vakbonden ingetrokken. De zetelverdeling van de vertegenwoordigers van de deelnemers en pensioengerechtigden vindt plaats op basis van de onderlinge getalsverhouding. Vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden kunnen overigens ten hoogste 25% van het totale aantal zetels bezetten. Dit resulteerde in één zetel in het bestuur.

De heer Oosterink was bestuurder in het fonds namens een werknemersorganisatie en heeft zich beschikbaar gesteld voor de zetel namens de pensioengerechtigden. Tevens is een oproep tot kandidaatstelling verzonden aan de pensioengerechtigden in het fonds. Een aantal kandidaten heeft zich gemeld. De verkiezingscommissie heeft met deze kandidaten gesproken alsmede de rol nader toegelicht. Hierbij is getoetst of de kandidaten de geschiktheidstoets bij DNB zouden doorstaan. Het bestuur heeft uiteindelijk besloten met instemming van DNB de heer Oosterink te benoemen als vertegenwoordiger in het bestuur namens de pensioengerechtigden.

Voorts heeft bestuur, als gevolg van de wijzigingen in de governancestructuur per 1 juli van het verslagjaar, besloten de grootte van het Dagelijks Bestuur en de bestuurscommissies te verkleinen. Het Dagelijks Bestuur bestaat vanaf 1 juli uit de voorzitter en de secretaris. Tevens is besloten het Dagelijks Bestuur tijdelijk uit drie personen te laten bestaan, te weten voorzitter, secretaris en mevrouw Teunissen. Dit met het oog op het toekomstig voorzitterschap van mevrouw Teunissen.

De bestuurscommissies bestaan vanaf 1 juli uit drie personen, eventueel aangevuld met een extern lid. Vanaf 1 juli 2014 bestaat het Dagelijks Bestuur uit de voorzitter en de secretaris.

Voorts zijn, vooruitlopend op het beoogd voorzitterschap van mevrouw Teunissen per 1 januari 2015, per 1 juli een tweetal functies in het bestuur gewijzigd. De heer De Ruiters bekleedt per genoemde datum de functie van secretaris en plaatsvervangend-penningmeester. De heer Feijt neemt de functie van penningmeester en plaatsvervangend-secretaris op zich.

Het bestuur vergaderde op 28 januari, 26 februari, 6 mei, 4 juni, 16 juni, 1 oktober, 7 november en 3 december 2014.

Het Dagelijks Bestuur vergaderde op 12 februari, 26 maart, 21 mei, 26 augustus, 29 september, 20 oktober en 8 december 2014. De taken en bevoegdheden van het Dagelijks Bestuur zijn beschreven in een mandaatregeling. Deze mandaatregeling is in het verslagjaar herzien naar de huidige samenstelling en de aangepaste werkwijze.

Deelnemersraad tot 1 juli 2014

De belangrijkste taak van de deelnemersraad is het (on)gevraagd adviseren van het bestuur over een aantal nader in het reglement van de deelnemersraad omschreven zaken. De samenstelling van de deelnemersraad doet recht aan de eisen van de wetgeving op dit punt.

De deelnemersraad kent tien leden, die op voordracht van de vakbonden door het bestuur zijn benoemd. Uitgangspunt voor de verdeling tussen deelnemers en pensioengerechtigden is de getalsmatige verhouding tussen deze twee categorieën in het bestand van het POB. Vanwege het overlijden van mevrouw Griffiths in 2013 en de beëindiging van het lidmaatschap door mevrouw Bovenberg per 31 december 2013, zijn er bij aanvang van het verslagjaar twee vacatures. Er is voor gekozen de ontstane vacatures niet in te vullen daar de deelnemersraad door de nieuwe wetgeving per 1 juli 2014 zal worden opgeheven.

De deelnemersraad heeft op 16 juni 2014 gezamenlijk met het bestuur en het Verantwoordingsorgaan vergaderd.

Daarnaast heeft de deelnemersraad afzonderlijk vergaderd op 11 maart en 3 juni 2014.

Onderwerpen waren o.a.:

- de notulen van vergaderingen;
- doorlopende besluitenlijst bestuur;
- het jaarverslag;
- de financiële positie van het pensioenfonds;
- diverse stukken als gevolg van de wijziging van de governance, zoals statuten en reglementen van verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht;
- het beleidsplan 2014-2018;
- een voorstel tot wijziging van het pensioenreglement met betrekking tot arbeidsongeschikte deelnemers;
- een voorstel tot wijziging van de uitvoeringsovereenkomst, en
- de ABTN.

De deelnemersraad is per 1 juli 2014 opgeheven als gevolg van de door de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen gewijzigde governancestructuur.

Verantwoordingsorgaan tot 1 juli 2014

Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan geeft een oordeel

- over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie,
- over het door het bestuur gevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst.

Ook heeft het verantwoordingsorgaan het recht gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen aan het bestuur aangaande enkele met name genoemde onderwerpen, zoals de inrichting en samenstelling van het intern toezicht, de interne klachten- en geschillenregeling en het communicatiebeleid. Er wordt verslag gedaan van de bevindingen van het verantwoordingsorgaan over het door het bestuur gevoerde beleid. Het verantwoordingsorgaan bestaat uit zes leden, telkens twee leden namens de werknemers, de werkgevers en de pensioengerechtigden.

Het verantwoordingsorgaan heeft op 16 juni 2014 gezamenlijk met het bestuur en de deelnemersraad vergaderd.

Daarnaast vergaderde het verantwoordingsorgaan in het verslagjaar op 11 maart en 10 juni 2014.

Onderwerpen waren o.a.:

- het jaarwerk 2013;
- de financiële positie van het POB;
- doorlopende besluitenlijst bestuur;
- de wijzigingen in diverse fondsdocumenten,
- diverse fondsdocumenten als gevolg van de wijziging van de governance en de gevolgen van de Wet versterking bestuur Pensioenfondsen, zoals statuten en het reglement verantwoordingsorgaan.

Verantwoordingsorgaan vanaf 1 juli 2014

Het Verantwoordingsorgaan is, als gevolg van de door de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds per 1 juli 2014 gewijzigde governancestructuur, per genoemde datum opgeheven. Per 1 juli 2014 is een nieuw Verantwoordingsorgaan geïnstalleerd met andere taken en bevoegdheden.

Dit verantwoordingsorgaan vergaderde afzonderlijk op 11 december. Gezamenlijk met het bestuur werd op 30 september vergaderd.

In de afzonderlijke vergadering kwam onder andere aan de orde:

- de financiële positie van het POB;
- doorlopende besluitenlijst bestuur;
- kennismaking raad van toezicht
- de adviesaanvraag inzake de premie en indexatie per 1 januari 2015;
- de adviesaanvraag inzake de vergoedingsregeling per 1 januari 2015;
- concept-wijzigingen in het reglement verantwoordingsorgaan en het verkiezingsreglement;
- het opleidingsplan 2015.

Cursussen deelnemersraad en verantwoordingsorgaan

Gezien de wijziging in de governancestructuur medio 2014 is in overleg met bestuur, verantwoordingsorgaan en deelnemersraad besloten in het verslagjaar geen cursus te organiseren.

Intern toezicht door Visitatiecommissie - tot 1-7-2014

Op grond van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur dient het bestuur zorg te dragen voor de organisatie van een transparant intern toezicht op het eigen functioneren van het (bestuur van het) pensioenfonds. De taken van het interne toezicht omvatten het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures en processen, alsmede het beoordelen van de aansturing van het POB en de wijze waarop het bestuur omgaat met de lange termijnrisico's. Het bestuur heeft destijds besloten om het intern toezicht in te vullen door middel van visitatie. Eens in de twee jaar werd een visitatiecommissie samengesteld. De opdracht was het functioneren van het bestuur van het POB kritisch te bezien.

In 2013 heeft het bestuur VC Holland voor de laatste maal opdracht tot visitatie gegeven. De visitatiecommissie bestond uit drie onafhankelijke deskundigen. De visitatiecommissie heeft op 5 december 2013 vergaderd met het bestuur en heeft in januari 2014 het definitieve visitatierapport opgeleverd. Het bestuur heeft de aanbevelingen van de visitatiecommissie besproken in 2014 en zijn bevindingen teruggekoppeld aan de visitatiecommissie. Dit komt in de bijlage van dit verslag aan de orde.

Intern toezicht door Raad van Toezicht - vanaf 1-7-2014

Per 1 juli 2014 heeft het bestuur een permanente Raad van Toezicht ingesteld die bestaat uit drie personen.

Na een inventarisatie van kandidaten die in de Raad van Toezicht zitting konden nemen is een short list opgesteld. Hierbij is de opgestelde profielschets voor de leden van de Raad van Toezicht als leidraad gehanteerd.

Met de kandidaten is door een ingestelde voordrachtcommissie een gesprek gevoerd. Deze voordrachtcommissie bestond uit drie bestuurders en een extern deskundige. Uiteindelijk zijn een drietal personen geselecteerd die, met instemming van het bestuur, zijn voorgedragen aan DNB. DNB heeft ingestemd met de voorgenomen benoeming van de drie kandidaten.

Het bestuur heeft mevrouw Meijer-Zaalberg, de heer Machielsen en de heer Ketellapper in functie benoemd per 1 juli 2014. Mevrouw Meijer-Zaalberg is benoemd tot voorzitter van de Raad van Toezicht.

Commissies van het bestuur en de Commissie van Beroep

Aan het begin van het verslagjaar kende het POB vier vaste commissies, te weten de Pensioencommissie, Communicatiecommissie, Beleggingscommissie en Auditcommissie.

In het verslagjaar is besloten tot instelling van een nieuwe vaste commissie, te weten de Aspirantledencommissie.

De Pensioencommissie bereidt de inhoudelijke vormgeving van de pensioenregeling voor ten behoeve van het bestuur. Ze geeft zo nodig een nadere uitleg van de pensioenregeling dan wel andere fondsdocumenten die daar betrekking op hebben. Tevens besteedt de Pensioencommissie aandacht aan administratief-technische vragen.

De Communicatiecommissie bereidt het communicatiebeleid voor en daarnaast de vormgeving en inhoud voor de te verstrekken informatie aan de verschillende doelgroepen binnen het POB. Ze bepaalt ook de inzet van de meest geschikte communicatiemiddelen.

De Beleggingscommissie is ingesteld om de beleggingsactiviteiten te monitoren en alle besluiten op het gebied van beleggingen voor te bereiden voor het bestuur.

De Auditcommissie is ingesteld in het kader van risicomanagement, administratieve organisatie en interne controle van het POB. Tevens richt de commissie zich op de behandeling van algemene zaken, zoals de overeenkomsten met dienstverleners.

De Aspirantledencommissie adviseert het bestuur over de toetreding van aspirant-bestuurders die door de commissie zijn benaderd. Daarnaast begeleidt de commissie aspirant-leden.

De mogelijkheid bestaat om tegen besluiten van het bestuur, als die geen algemene strekking hebben, beroep in te stellen bij de Commissie van Beroep. De leden van deze commissie mogen geen bestuurder zijn van het POB en ook geen andere band hebben met het POB. Deze commissie, die ad hoc wordt samengesteld, behandelt ingediende bezwaarschriften en brengt de beslissing op beroep en de daaraan ten grondslag liggende overwegingen ter kennis van het bestuur. Er zijn in het verslagjaar geen klachten geweest dan wel bezwaarschriften ingediend.

Uitbestede activiteiten

Het vermogen van het POB wordt beheerd door AZL Vermogensbeheer handelend onder de naam ING Investment Management Implemented Client Solutions [ICS]) op basis van door het bestuur vastgestelde richtlijnen met betrekking tot het vermogensbeheer. Daarnaast verzorgt AZL de beleggingsadministratie.

De pensioenadministratie (deelnemersadministratie en pensioenbetalingen) en de financiële administratie worden uitgevoerd door AZL.

Het bestuur maakt onderscheid tussen beleid en uitvoering van het gekozen beleid als het gaat om actuariële werkzaamheden.

De raadgevend actuaaris ondersteunt het bestuur met betrekking tot beleidszaken, deze actuariële advisering is opgedragen aan Mercer (Nederland) bv.

De acties verbonden aan de uitvoering van het gekozen beleid worden verricht door de uitvoerende actuaaris die is verbonden aan AZL.

De actuariële waarmerking is opgedragen aan Towers Watson.

De controle van de administratie en de jaarrekening wordt verricht door Ernst & Young Accountants.

KAS BANK is de custodian van het POB en draagt als zodanig zorg voor de bewaarneming van de effecten van het fonds. Vanaf 2011 verricht KAS BANK ook de (externe) monitoring van het beleggingsbeleid van het POB.

F&C beheert de niet-lineaire afdekkingsproducten in de vorm van aandelenopties en de rente-opties (swaps en swaptions) van het fonds. Aanpassingen in de optieposities worden uitgevoerd na goedkeuring van de beleggingscommissie binnen het afgesproken mandaat. Besluiten buiten het mandaat worden met een advies voorgelegd aan het bestuur.

Aangesloten instellingen

Bij de aanvang van het verslagjaar waren 165 instellingen aangesloten. In de loop van het jaar treden instellingen toe c.q. eindigt de aansluiting van instellingen. Hierdoor komt het aantal aangesloten instellingen ultimo jaar uit op 173.

Uitvoering en incassoprocedure

De aangesloten instellingen zijn aan het POB een premie verschuldigd voor de verzekering van pensioen en de daaraan verbonden kosten. De jaarlijkse premie bedraagt een door het bestuur, gehoord de raadgevend actuaaris, vast te stellen percentage van het pensioengevend salaris.

De betaling geschiedt bij jaarlijkse vooruitbetaling in vier gelijke termijnen. Dit voorschot wordt binnen zes maanden na afloop van het boekjaar verrekend met de over het boekjaar definitief verschuldigde premie.

Het POB hanteert een incassoprocedure die er op gericht is om de betalingsdiscipline bij aangesloten instellingen te handhaven.

Compliance officer

De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van de gedragscode door aan de gedragscode verbonden personen, waaronder de bestuurders. Het gaat dan met name om de bepalingen in de gedragscode met betrekking tot het aanvaarden van relatiegeschenken, giften, uitnodigingen, nevenfuncties, het deelnemen in andere instellingen/zakelijke relaties enzovoort. Daarnaast adviseert de compliance officer over de uitleg en toepassingen van bepalingen zoals die zijn opgenomen in de gedragscode. Mevrouw E. Thieme, Manager Risk & Compliance bij AZL N.V., is de compliance officer van het POB.

De nevenfuncties van de aan het fonds verbonden personen zijn opgenomen in een bijlage bij het jaarverslag.

In het verslagjaar heeft de compliance officer ten aanzien van de naleving van de gedragscode geen bijzonderheden gemeld.

Compliance laat zich omschrijven als het geheel van maatregelen dat zich richt op de implementatie, handhaving en naleving van externe wet- en regelgeving, alsmede op de interne procedures en gedragsregels om te voorkomen dat de reputatie en integriteit van een pensioenfonds wordt aangetast. Ook het toezicht van DNB gaat zich meer richten op de niet-financiële componenten als het integriteitsbeleid. Uit de Code Pensioenfonds volgt dat een pensioenfonds een incidentenregeling en klokkenluidersregeling moet hebben, die het bestuur in het verslagjaar heeft ingevoerd en vastgesteld. Ook in deze regelingen is een belangrijke rol weggelegd voor de compliance officer.

AZL heeft aangegeven de compliance taken te beëindigen met ingang van 1 januari 2015.

Het bestuur heeft in het eerste kwartaal van 2015 mogelijke partijen benaderd om de compliance werkzaamheden in 2015 uit te voeren. Het bestuur zal hierover in 2015 een besluit nemen.

Gedragscode

Het bestuur beschikt over een gedragscode. De gedragscode is in het verslagjaar niet aangepast.

De leden van bestuur, deelnemersraad en verantwoordingsorgaan gaan met het oog op de naleving van de gedragsregels een individuele overeenkomst aan met het POB en ondertekenen tevens aan het einde van ieder kalenderjaar een verklaring over de juiste naleving van de bepalingen in de gedragscode in het afgelopen jaar. Dit geldt ook voor de leden van het per 1 juli 2014 ingestelde Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht.

Ook dit verslagjaar heeft ondertekening van de gedragscode plaatsgevonden. De aan het POB verbonden uitvoeringsorganisaties dienen te verklaren dat zij een eigen gedragscode volgen die minimaal gelijkwaardig is aan de POB-gedragscode.

Sinds 2012 worden de leden van de Beleggingscommissie aangemerkt als insider. Hiervoor is een insidersregeling van toepassing, die eveneens door de betrokkenen dient te worden ondertekend.

Bevordering deskundigheid

Het POB heeft het deskundigheidsplan en de deskundigheidsmatrix bijgewerkt, rekening houdend met de actuele samenstelling van het bestuur, de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds en de Beleidsregel geschiktheid 2012. Tevens is rekening gehouden met de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie.

Gedurende het gehele jaar is aandacht besteed aan actuele pensioenontwikkelingen en deskundigheidsbevordering. De bestuurders hebben opleidingen gevolgd, er zijn thema-gerichte studiedagen georganiseerd en bezoeken regelmatig pensioenseminars en bijeenkomsten van de toezichthouder en de pensioenfederatie. Ze rapporteren hierover vervolgens aan het gehele bestuur.

Communicatie

Het bestuur acht een helder en open communicatiebeleid van belang over de ontwikkelingen en de actuele situatie van het POB. De Communicatiecommissie ziet hierop toe. Periodiek wordt het communicatieplan aangepast aan de laatste stand van zaken.

Het POB werkt met een communicatiebeleidsplan. De Communicatiecommissie heeft in 2014 een begin gemaakt met het nieuwe communicatiebeleidsplan 2015-2017, daarbij rekening houdend met de aangekondigde nieuwe Wet Pensioencommunicatie. In 2014 is onder andere aandacht besteed aan:

- Algemene ontwikkelingen in pensioenland;
- De ontwikkeling van de dekkingsgraad; Digitale informatieverstrekking / communicatie;
- Verzamelen van mailadressen van deelnemers en gepensioneerden;
- Aanpassingen van de website;
- Wet Pensioencommunicatie,
- De resultaten van het klanttevredenheidsonderzoek, en
- Digitale nieuwsalerts.

De website van het POB onderscheidt verschillende doelgroepen en biedt informatie op maat. Het POB publiceert nieuwsberichten om de belanghebbenden op de hoogte te houden van actuele stand van zaken en nieuwe ontwikkelingen. Tevens beschikt het POB over een pensioenplanner, waarmee de individuele deelnemers nog meer inzicht krijgen in de eigen pensioensituatie en de flexibiliseringsmogelijkheden die de POB-pensioenregeling hen biedt.

Het POB werkt met het Uniform Pensioen Overzicht (UPO). De opgaven worden in historische volgorde bewaard op de website, zodat een deelnemer ook over voorgaande jaren de opgaven kan raadplegen. Iedere actieve deelnemer kan daartoe via de website van het POB in een beveiligde omgeving zijn eigen UPO en de opgave van de jaarlijkse waardeangroei van de pensioenaanspraken (factor A genoemd) digitaal bekijken.

Het POB publiceert sinds 2010 periodiek nieuwsbrieven. In 2014 heeft het POB twee nieuwsbrieven uitgegeven. Daarnaast werkt het POB ten behoeve van de werkgevers met digitale nieuwsbrieven en deze is in 2014 twee keer gepubliceerd.

POB-Pensioendagen en voorlichtings sessies op locatie

In mei 2014 vond een drietal POB Pensioendagen plaats voor directies en P&O-functionarissen van de werkgevers. Op deze Pensioendagen zijn de pensioenactualiteiten toegelicht.

Op verzoek van 5 aangesloten instellingen zijn in 2014 op locatie pensioendagen georganiseerd. Tijdens deze informatiebijeenkomsten is onder meer ingegaan op pensioenactualiteiten en relevante ontwikkelingen op het gebied van de financiële positie van het POB, pensioenregelingen, communicatie en klanttevredenheid. Voorts is een demonstratie met nadere uitleg over de toepassingsmogelijkheden van de POB-pensioenplanner gegeven.

Beleidsdagen

Het bestuur organiseert jaarlijks beleidsdagen. Het bestuur staat gedurende de beleidsdagen stil bij het (langetermijn)beleid van het POB en evalueert het functioneren van de betrokken externe partijen. Tevens vindt in principe de jaarlijkse zelfevaluatie van het bestuur plaats. In het verslagjaar heeft het bestuur de evaluatie wederom door een onafhankelijke derde laten verrichten waardoor de evaluatie geen onderdeel was van de beleidsdagen. Onderwerpen die tijdens deze dagen aan de orde zijn gekomen, zijn:

- de evaluatie van externe adviseurs;
- de toekomstbestendigheid van het POB;

- compliance, risicomanagement en audit;
- het beleidsplan 2015-2019.

Beleidsplan 2015-2019

Het bestuur actualiseert jaarlijks het beleidsplan. Het beleidsplan omvat een analyse van de verwachte ontwikkelingen gedurende de komende vijf jaar en een overzicht van de korte- en langetermijnbeleidsvoornemens van het POB. Het beleidsplan 2015-2019 is in december 2014 aan de orde geweest. AZL heeft in samenwerking met Grexx een digitaal Integraal Dynamisch Beleidsplan ontwikkeld. Dit wordt in het fonds geïmplementeerd.

(Zelf)evaluatie

Alle bestuurders zijn individueel geëvalueerd met behulp van een interview met een externe adviseur, mevrouw Prof. Dr. Ir G. van Dijk. Doel van deze interviews was een beeld te krijgen van de mening van de bestuurders over de reeds gezette stappen in de periode na de vorige evaluatie en welke mogelijke stappen nog ondernomen moeten worden. Deze bevindingen zijn vastgelegd in een document dat besproken is in het bestuur.

Uit de reacties kan worden geconcludeerd, dat het bestuur zich gesteld ziet voor veel uitdagingen en opgaves die voortkomen uit zowel wetgeving als economische ontwikkelingen. Afgesproken actie's en aandachtspunten voor 2015 zijn:

- *Implementatie van:*
 1. nieuwe organisatie structuur;
 2. werkwijze met betrekking tot bijvoorbeeld opleidingsplan en opvolging;
- *Strategie:* Lange termijn denken ontwikkelen en toekomstbestendigheid van het fonds monitoren c.q. verder ontwikkelen;
- *Professionalisering:* Competenties verder ontwikkelen.

Integere bedrijfsvoering

Het beleid van het POB is gericht op integere bedrijfsvoering overeenkomstig artikel 143 van de Pensioenwet. Daaronder is met name begrepen het beheersen van bedrijfsprocessen en -risico's, integriteit, soliditeit van het POB en het beheersen van de financiële positie over de langere termijn. In dit kader beschikt het POB over een integriteitsplan.

Integriteitsplan

Het integriteitsplan beschrijft het beleid ter beheersing van integriteitsrisico's die bij het POB (kunnen) bestaan. De analyse met betrekking tot de integriteitsrisico's is als bijlage bij dit plan opgenomen. De analyse is een hulpmiddel bij het zogeheten effectentypisch gedragstoezicht (ETGT) van de Autoriteit Financiële Markten (AFM). De vermogensbeheerder van het POB, AZL (onderdeel van ING) staat ter zake van integriteit en compliance onder toezicht van de AFM. In het plan is op systematische en eenvoudige wijze nagegaan of alle vigerende beheersingsmaatregelen voldoende effect sorteren. Tevens is in dit plan rekening gehouden met het integraal beleidsplan en met de aanbevelingen van de visitatiecommissie van het POB.

ALM-studie

In het verslagjaar is in een nieuwe ALM-studie verricht. In deze studie is - zoveel als mogelijk - rekening gehouden met de komst van de nieuwe FTK 2015 en waarin de financiële opzet en het beleid van het fonds zijn getoetst en opnieuw doorgerekend.

Doel van deze ALM studie was te komen tot een nieuw Beleggingsbeleid die de toets der kritiek van de nieuwe FTK zou kunnen doorstaan. Daarnaast wordt door middel van de resultaten van de ALM studie inzicht gegeven in de (on)mogelijkheden van het beleggingsbeleid voor de toekomst. De studie is in november 2014 afgerond en zal als basis dienen voor het in 2015 op te stellen beleggingsbeleid 2015 en verder.

In het fondsbeleid 2015 wordt rekening gehouden met de uitkomsten en conclusies van de nieuwe ALM-studie.

Belangrijke conclusies uit de ALM-studie zijn:

- Op basis van de in de ALM gehanteerde aannames stijgt de dekkingsgraad naar verwachting in 15 jaar naar 134%. Het POB herstelt naar verwachting door het overrendement op de beleggingen en vrijval van solvabiliteit op uitkeringen. De feitelijke premie is gelijk aan de gedempte kostendeekkende premie en draagt niet bij aan deze stijging.
- Naar verwachting is het POB binnen vier jaar uit het reservetekort, waarna de dekkingsgraad langzaam doorstijgt. De kans op een reservetekort op de lange termijn is ongeveer 28%. De risico's op een verder dalende dekkingsgraad zijn vooral afhankelijk van de risico's op de aandelenmarkten en een dalende rente.
- Naar verwachting kan er de komende 15 jaar gemiddeld circa 54%, inclusief eventuele kortingen, van de indexatieverwachting (prijsindex) worden toegekend.
- De feitelijke premie is gelijk aan de gedempte kostendeekkende premie gebaseerd op een rekenrente van 3%. Naar verwachting zal de premie de komende jaren ongeveer gelijk blijven: het ouder worden van het actieven bestand zorgt voor een stijgende premie. Anderzijds daalt de solvabiliteitsopslag door het toenemen van de renteafdekking bij stijgende rente.

Risicobeheersing

In het kader van de integriteitsrisico's, risicoanalyse en -management heeft het bestuur en in het bijzonder de Audit commissie minimaal 1 x per jaar de risico's op basis van de risicoanalyse methode Focus van DNB geanalyseerd en vastgelegd in een beheersingsplan. Zowel de analyse als het plan beschouwt het POB als document dat doorlopend wordt bijgewerkt op basis van lopende en verrichte activiteiten, bevindingen, vernieuwde inzichten en ontwikkelingen. De nadere uitwerking en het verdere vervolg van de acties geschiedt zoveel mogelijk in de verschillende commissies waarbij gebruik wordt gemaakt van hun specifieke expertise. Ditzelfde geldt ook –voor zover van toepassing– voor de implementatie van (nieuwe) maatregelen en/of afspraken. De wijze en frequentie van monitoring zijn afgestemd op de aard en/of het belang van het betreffende risico. Deze zijn zoveel mogelijk vastgelegd in de analyse en het plan. De commissies bewaken eveneens de acties die door de uitvoerder moeten worden opgepakt. Besluitvorming geschiedt vervolgens door het bestuur.

Het POB risicomanagement wordt ondersteund door het geldende POB beleidsplan 2015-2019.

Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur heeft geen overtredingen van wet- en regelgeving geconstateerd. In het verslagjaar zijn aan het POB geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het POB gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het POB gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Uitvoeringskosten

In november 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen uitvoeringskosten gepresenteerd. Hierin worden de pensioenfondsen opgeroepen om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten te publiceren. Deze kosten moeten naar de mening van de Pensioenfederatie volledig bekend zijn binnen het pensioenfonds en beschikbaar zijn voor deelnemers.

De aanbevelingen luiden als volgt:

- Rapporteer de kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer.
- Rapporteer de kosten van het vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen.
- Rapporteer separaat (eventueel geschatte) transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen.

Het fonds deelt de mening van de Pensioenfederatie en wenst volledige transparantie te realiseren ten aanzien van de kosten. Dit gaat dus verder dan alleen de direct in de jaarrekening te verantwoorden kosten. Het transparant maken van alle kosten en mogelijk afzetten tegen een benchmark is daarbij een middel om de kosten verder te beheersen. Met onderstaand overzicht geeft het fonds gevolg aan de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Kostenoverzicht:

	2014	2013	2012
Pensioenbeheer ¹⁾			
Kosten in euro per deelnemer	215,06	199,39	183,73
Vermogensbeheer			
Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen ²⁾	0,50%	0,55%	0,61%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen ³⁾	0,05%	0,06%	0,04%

Opgemerkt wordt dat wijzigingen in de externe omstandigheden als gevolg van Overheidswetgeving een kostenverhogend effect hebben. De gevolgen van de wijziging van wetgeving zoals bijvoorbeeld de implementatie van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds, de implementatie van het nFTK, de implementatie van de Code Pensioenfonds en het Integraal risicomanagement leiden tot een kostenverhoging. Ook aan het transparant maken van met name financiële informatie en het op een zorgvuldige wijze communiceren van deze informatie zijn extra uitvoeringskosten verbonden. Hierdoor stijgen de kosten van pensioenbeheer. Met als gevolg een stijging van de posten per deelnemer van het pensioenbeheer.

In 2013 en 2014 was de verdeling van de kosten vermogensbeheer per beleggingscategorie als volgt:

	2014	2013	2012
Vastgoed	1.164	1.193	1.281
Aandelen	3.542	3.481	3.333
Vastrentende waarden	2.010	2.219	1.505
Hedgefonds	0	0	253
Commodities	0	287	529
Kosten overlay	917	493	616
Kosten fiduciair beheer	1.067	1.052	1.031
Bewaarloon	126	104	92
Overige kosten	226	177	158
	9.052	9.006	8.798

1) Kosten van het pensioenbeheer bestaan uit de kosten van uitbesteding, bestuurskosten en de kosten van toezicht. De totale kosten bedragen 2.751. Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee.

2) Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden. De eerste categorie betreft de kosten zoals die in de jaarrekening zijn verwerkt. Daaronder vallen de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s) en overige beheervergoedingen. Dit betreft in 2014 een bedrag van 1.171. De tweede categorie betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de jaarrekening. Dit betreft in 2014 een bedrag van 8.182.

3) De transactiekosten zijn evenmin opgenomen in de jaarrekening. In 2014 betreft dit een geschat bedrag van 870.

Transactiekosten houden verband met de aan- of verkoop van beleggingsfondsen, individuele beleggingstitels en/of derivaten. Voor de individuele beleggingstitels en derivaten worden de transactiekosten niet afgerekend bij het uitvoeren van de trade en zijn als volgt geschat:

Vastrentende waarden / FX spots en forwards

De transactiekosten zijn benaderd door het verschil tussen de transactieprijs en de midprijs op transactiemoment te berekenen. Indien deze methode niet kan worden toegepast, wanneer de midprijs niet objectief kan worden vastgesteld, worden de gemiddelde transactiekosten bepaald voor het type/asset class van het instrument, bepaald in yield termen en vertaald naar transactiewaarden ($\text{impact yield} * \text{transactiewaarde} = \text{geschatte kosten}$). Indien dit tevens niet mogelijk is, worden de transactiekosten gereconstrueerd door het verzamelen van nadere informatie rond transactiemoment. De transactiekosten worden gelijk gesteld met 1% van de transactiewaarde in het geval geen van bovenstaande schattingsmethodieken kan worden toegepast.

OTC derivaten

Voor IRS'en geldt grotendeels dezelfde logica als voor de bepaling transactiekosten voor vastrentende waarden indien de midprijs methodiek kan worden toegepast. Is dit niet mogelijk dan worden de gemiddelde transactiekosten bepaald aan de hand van het currency pair van de IRS, bepaald in yield termen en vertaald naar transactiewaarden ($\text{impact yield} * \text{transactiewaarde} = \text{geschatte kosten}$). Indien dit tevens niet mogelijk is, worden de transactiekosten gereconstrueerd door het verzamelen van nadere informatie rond transactiemoment. De transactiekosten worden gelijk gesteld met 1% van de transactiewaarde in het geval geen van bovenstaande schattingsmethodieken kan worden toegepast.

In de transactie- en beheerkosten zijn onder andere de kosten vermogensbeheer uit de staat van baten en lasten ad 1.171 opgenomen.

Voor de kosten die in de staat van baten en lasten zijn opgenomen worden daadwerkelijk facturen ontvangen, het resterende deel wordt ingeschat op basis van bovenstaande methodiek.

Evaluatie herstelplan

Per eind maart 2014 is het POB uit het reservetekort geraakt. De dekkingsgraad van het fonds was drie achtereenvolgende kwartalen hoger dan benodigd voor het aanhouden van het vereist eigen vermogen. Hiermee wordt het herstelplan als beëindigd worden beschouwd. De DNB heeft dit formeel bevestigd.

Financiële positie van het fonds

Op basis van de Pensioenwet geldt het Financieel Toetsingskader (FTK). Onder dit regime dient de technische voorziening vastgesteld te worden op marktwaarde. Tevens dient, als integraal onderdeel van de technische voorziening, rekening gehouden te worden met een opslag voor sterftetrend.

Voor het POB resulteert dit in een technische voorziening onder het FTK van € 1.592 miljoen en overige technische voorzieningen van € 4,5 miljoen. De aanwezige dekkingsgraad onder FTK bedraagt 113,4%.

De benodigde solvabiliteit onder het FTK dient zodanig te zijn dat de kans dat het POB in een periode van één jaar wordt geconfronteerd met een zodanige daling van de dekkingsgraad dat het vermogen daalt tot onder de technische voorziening, kleiner of gelijk is aan 2,5%. Voor het POB volgt hieruit dat de benodigde dekkingsgraad gelijk is aan 113,0%.

Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt € 65,6 miljoen. Het vereist eigen vermogen bedraagt € 207,9 miljoen.

Premiebeleid

De financiering van de aanspraken is steeds gebeurd door middel van koopsommen. De middelen voor de financiering van de aangegane verplichtingen haalt het POB uit ontvangen premies en beleggingsrendement.

Het premiepercentage in 2014 bestaand uit 20,5% pensioenpremie en daarnaast 2% premie voor de VPL-regeling. Voor 2015 is de pensioenpremie vastgesteld op 19,5%. De VPL-regeling wordt in 2015 door de sociale partners beëindigd. Hierdoor wordt de 2%

premie voor de VPL-regeling met ingang van 1 januari 2015 niet meer geïnd.

De totale kostendekkende premie bedraagt in 2014 € 37 miljoen.

De totale gedempte kostendekkende premie bedraagt in 2014 € 36,4 miljoen.

De totale feitelijke premie bedraagt in 2014 € 37,2 miljoen.

Toeslagbeleid (Indexatie)

Het POB streeft er naar ieder jaar het pensioen te verhogen met de prijsontwikkeling. Uitgangspunt is de ontwikkeling van de consumentenprijsindex, reeks alle huishoudens, zoals deze zich heeft voorgedaan in de 12 maanden voor de maand september voorafgaand aan het tijdstip van toeslagverlening. Deze verhoging wordt in beginsel gemaximeerd op de algemene salarismwijzigingen conform de CAO OB gedurende 1 januari tot en met 31 december in het voorgaande jaar.

Het pensioen is per 1 januari 2015 niet verhoogd. Op basis van vastgesteld beleid zou een verhoging mogelijk zijn van 0,1%. Het bestuur heeft besloten deze verhoging niet toe te kennen. Vanaf 2015 wijzigt de wet- en regelgeving. Dat heeft een negatief effect op de financiële situatie van het fonds. De kans is groot dat het POB als gevolg van het nFTK in onderdekking komt en begin 2015 weereen herstelplan moet maken. In dat kader vond het bestuur een verhoging niet verantwoord.

Op het voorwaardelijke toeslagbeleid bestaat een uitzondering. Een beperkt aantal deelnemers ontvangt een onvoorwaardelijke toeslagverlening op basis van de salarismstijgingen. Op de opgebouwde pensioenaanspraken van deze specifieke groep verzekerden wordt jaarlijks toeslag verleend conform de ambitie (de loonontwikkeling volgens de CAO Openbare Bibliotheken); hiervoor is een voorziening getroffen. Voor de deelnemers met een onvoorwaardelijke toeslagverlening geldt een verhoogde premiebijdrage (10% van de salarissom).

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen voor de jaren waarin geen volledige toeslagverlening heeft plaatsgevonden, met het oog op mogelijke toekomstige inhaaltoeslagen.

Toekenningsdatum	Toeslag CPI	Toeslag cf CAO OB	Toeslag bij 100% toekenning cf het Pensioen- reglement	Reeds toegekend	Mogelijke inhaaltoeslag o.b.v. het POB Pensioen- reglement ¹⁾
1 januari 2009	2,8%	2,00%	2,00%	0,0%	2,00%
1 januari 2010	0,7%	1,25%	0,70%	0,3%	0,4%
1 januari 2011	1,6%	1,00%	1,00%	0,2%	0,80%
1 januari 2012	2,6%	1,25%	1,25%	0,0%	1,25%
1 januari 2013	2,9%	0,00%	0,00%	0,0%	0,00%
1 januari 2014	1,6%	1,25%	1,25%	1,0%	0,25%
1 januari 2015	0,9%	1,50%	0,90%	0,0%	0,90%

1) De jaarlijkse toeslagverlening wordt in beginsel verleend op basis van de consumentenprijsindex maar is gemaximeerd op de algemene salarismwijzigingen conform de CAO Openbare Bibliotheken.

Herverzekering

Het POB heeft het aan de pensioentoezeggingen verbonden overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico gedeeltelijk bij een verzekeraar in dekking gegeven in de vorm van een stop loss-herverzekering. De stop loss-herverzekering dekt de schade uit overlijden en arbeidsongeschiktheid voor zover deze schade het eigen behoud (150% van de jaarpremie voor deze verzekering) te boven gaat. Als het contract eindigt, worden alle uitstaande vorderingen en schulden vereffend. Vervolgens vervallen alle wederzijdse verplichtingen, rekening houdend met het uitlooprisico.

Pensioenregeling

Pensioenregeling 2014

De pensioenregeling kent sinds 2006 twee reglementen, namelijk het standaardreglement en het overgangsreglement.

Standaardreglement

Voor de deelnemers geboren vanaf 1 januari 1950 of in dienst na 31 december 2005 geldt het standaardreglement.

In 2014 heeft het POB het standaardreglement gewijzigd. De wijzigingen hebben met name betrekking op de verlaging van het opbouwpercentage van 2,25% naar 1,84% van de pensioengrondslag voor een levenslang ouderdomspensioen vanaf 65 jaar als gevolg van wettelijke maatregelen.

Daarnaast betreft het de flexibiliseringsmogelijkheden binnen de pensioenregeling van het POB.

Deelnemers kunnen onder voorwaarden de ingang van het ouderdomspensioen vervroegen of uitstellen.

Er wordt algemeen een partnerpensioen opgebouwd ter grootte van 70% van het ouderdomspensioen. Bij het partnerpensioen wordt een spaarpot gevormd, die op de pensioendatum desgewenst kan worden omgezet in extra ouderdomspensioen.

Overgang prepensioen

De opbouw van prepensioen is per 1 januari 2006 beëindigd voor de deelnemers geboren vanaf 1 januari 1950 als gevolg van wettelijke maatregelen. De opgebouwde aanspraken blijven behouden en zijn met instemming van de deelnemer overgeheveld naar het levenslange ouderdomspensioen. Als vervanging van de VUT-CAO, waarin het opgebouwde prepensioen werd aangevuld, wordt het ouderdomspensioen voorwaardelijk verhoogd.

Overgangsreglement

Voor deelnemers geboren vóór 1 januari 1950 is de pensioenregeling inclusief de wijzigingen per 1 juli 2005 van kracht gebleven.

Het POB heeft hiervoor gebruik gemaakt van een specifieke overheidsmaatregel die het mogelijk maakt om voor alle deelnemers geboren vóór 1950 de oude fiscale regels voor pensioenopbouw te laten blijven gelden. Door gebruik te maken van deze niet-verplichte mogelijkheid, is de pensioenregeling intact gebleven voor de categorie deelnemers geboren vóór 1 januari 1950 én in dienst op 31 december 2005. Deze pensioenregeling is vervat in het zogenoemde overgangsreglement.

Het overgangsreglement is per 1 januari 2014 laatstelijk gewijzigd en vervalt per 1 januari 2015. De deelnemers in deze regeling hebben in 2014 de pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar bereikt.

Pensioenregeling vanaf 2015

Overleg en besluitvorming sociale partners

In 2014 heeft het POB-bestuur vier gezamenlijke overleggen met de sociale partners georganiseerd over de nieuwe pensioenwetgeving en de mogelijke gevolgen voor de POB pensioenregeling.

Hierin is met name gesproken over de aanpassing van de POB-pensioenregeling binnen het versoepelde fiscale pensioenkader per 1 januari 2015. Het POB-bestuur heeft hierbij inhoudelijk ondersteuning geboden.

Dit heeft geleid tot een aantal wijzigingen per 1 januari 2015 als gevolg van wettelijke wijzigingen:

- de verhoging van de pensioenrichtleeftijd van 65 naar 67 jaar;
- de wijziging van het opbouwpercentage van 1,84% naar 1,875%;
- de maximering van het pensioengevend salaris op € 100.000 bij een volledig dienstverband.

In 2015 bedraagt de totale (werkgevers- en werknemersdeel) pensioenpremie 19,5% van het pensioengevend salaris.

VPL-Overgangsregeling (VUT, Prepensioen en Levensloop)

Sociale partners hebben besloten de VPL-regeling af te schaffen per 1 januari 2015. Werknemers die aanspraak kunnen maken op de VPL-regeling, hebben tot 15 juni 2015 de tijd gekregen om van dit recht gebruik te maken op basis van een overgangsregeling met de mogelijkheid tot indiening van een aanvraag daartoe vóór 15 april 2015 bij de pensioenadministratie van het POB.

Algemene en Politieke ontwikkelingen

Nieuw Financieel Toetsingskader politiek aanvaard.

De invoering van een nieuw financieel toetsingskader (FTK) heeft het gehele boekjaar beheerst. Door de aanvaarding van het betreffende wetsvoorstel op 23 december 2014 in de Eerste Kamer kwam voorlopig een einde aan een lange discussie over de herziening van het pensioenstelsel, die in de afgelopen vier jaar veel maatschappelijke onrust teweeg heeft gebracht. Aangezien de invoering van een ander type pensioencontract, de zogeheten reële ambitie-overeenkomst, als alternatief voor en naast het nominale pensioencontract, maatschappelijk en politiek onvoldoende steun kreeg, bleven de wettelijke voorstellen van staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 'dichter bij huis'. De herziening van het FTK is gaandeweg de totstandkoming door het kabinet getypeerd als noodzakelijk onderhoud om de weerbaarheid van pensioenfondsen tegen financiële schokken en de stijgende levensverwachting te vergroten.

Daarentegen werd in het boekjaar door de staatssecretaris een fundamentele discussie aangekondigd over de grondbeginselen en uitgangspunten van het aanvullende pensioenstelsel, te voeren in de vorm van een Nationale Pensioendialoog. Er zijn demografische, economische, arbeidsmarkt gerelateerde en sociaal-culturele ontwikkelingen die volgens haar in het komende boekjaar om een vernieuwde blik op het stelsel vragen. In dat verband zullen de collectiviteit, solidariteit, verplichtstelling en de doorsnee premiesystematiek, ruimte voor maatwerk, mate van individuele keuzevrijheden e.d. aan de orde komen.

Het POB beziet de financiële effecten van de nieuwe regelgeving en de wijze waarop sociale partners en het bestuur met de nieuwe FTK-voorschriften omgaan en welke beleidskeuzes reeds zijn gemaakt en nog worden gemaakt. Het POB betreft daarbij de bevindingen uit de actuele ALM-studie 2014 waarin rekening is gehouden met de komst van het nieuwe FTK.

Pensioenfondsen hebben tot 1 juli 2015 de tijd om de diverse fondsdocumenten aan te passen. In de eerste plaats zullen de pensioenreglementen moeten worden aangepast aan de nieuwe situatie per 1 januari 2015. Ook zullen de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) en de uitvoeringsovereenkomst moeten worden herzien. Wat betreft de implementatie moet overigens worden opgemerkt dat nog niet alle uitvoeringsbesluiten, behorend bij de wetswijziging, bekend zijn.

Tenslotte zal het POB voor 1 oktober 2015 een haalbaarheidstoets moeten hebben gerealiseerd. Deze toets vervangt de continuïteitsanalyse van het fonds.

Inperking fiscale ondersteuning pensioenopbouw in twee stappen

Op grond van wijziging van de fiscale wetgeving in 2013 gold voor een groot aantal pensioenfondsen dat de aanvullende pensioenopbouw in het onderhavige boekjaar door middel van lagere opbouwpercentages moest worden ingeperkt. Daarmee bleek die inperking nog niet te zijn voltooid. In 2014 werden verdergaande wettelijke voorstellen ontwikkeld, zodat het fiscale (Witteveen) kader met ingang van 1 januari 2015 opnieuw wordt verkleind. Niet alleen de opbouwpercentages moeten worden aangepast, ook het maximaal pensioengevend salaris wordt aangepast. Voortaan kan in de tweede pensioenpijler ofwel binnen de arbeidsrelatie geen pensioen worden opgebouwd over salarissen boven € 100.000 binnen het gebruikelijke fiscale kader.

Ter mitigering van laatstgenoemde maatregel bood de wetgever de mogelijkheid om bij het eigen fonds een vrijwillige netto pensioen spaarfaciliteit onder te brengen. Het bestuur heeft besloten van deze mogelijkheid geen gebruik te maken vanwege geringe deelname en de daaraan verbonden hoge kosten.

En passant werd de BTW-vrijstelling voor koepelfondsen, waar het fonds gebruik van heeft gemaakt, afgeschaft omdat deze concurrentievervalsing in de hand zou werken.

De politiek heeft de verwachting uitgesproken dat het kleinere fiscale kader zou worden vertaald in lagere pensioenpremies, die vervolgens leiden tot een hoger besteedbaar inkomen, hetgeen weer gunstig is voor de kwakkelende economie. Dit effect treedt echter niet automatisch op. De fondsbesturen van meerdere pensioenfondsen hebben aangegeven het bestaande premieniveau te willen handhaven en daarmee de financiële positie van het fonds noodzakelijkerwijs te verbeteren. Deze reactie is voor De Nederlandsche Bank (DNB) aanleiding geweest om nadere, procedurele waarborgen te verlangen. Alle fondsbesturen zijn met een enquête benaderd, waarin om informatie is gevraagd over het premiebesluit 2015. De toezichthouder heeft hiermee willen benadrukken dat dit besluit moet kunnen worden gemotiveerd met toepassing van het beginsel van evenwichtige belangenafweging.

Toekomstbestendig pensioenstelsel

Met de (fiscale) wijzigingen in de wet- en regelgeving is per 1 januari 2015 de fiscaal gefaciliteerde opbouw verder beperkt. De belangrijkste wijzigingen zijn de wijziging van de maximale opbouwpercentages voor pensioen en de aftopping van het pensioengevend jaarsalaris op € 100.000. Boven de € 100.000 is pensioenopbouw niet meer fiscaal gefaciliteerd via de zogeheten omkeerregeling.

Implementatie Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen en andere governance-aangelegenheden

Versterking van bestuur en intern toezicht

Met ingang van 1 juli 2014 moesten alle pensioenfondsen de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen hebben geïmplementeerd. De uitleg van de wet ging gepaard met een groot aantal Q & A's van DNB. De betreffende voorbereidingen werden deels reeds in het vorige boekjaar getroffen. Feitelijk dienden de fondsbesturen reeds aan het einde van het eerste kwartaal van 2014 met de aanpassing van hun fondsdocumenten gereed te zijn en kon gedurende het tweede kwartaal een dialoog met DNB over deze aanpassingen plaatsvinden. Terwijl de aanpassing van de fondsdocumenten in de regel kon rekenen op goedkeuring door de toezichthouder, zat 'het venijn in de staart', te weten de uiteindelijke benoeming van (nieuwe) bestuurders en/of interne toezichthouders. Er vond een zwaardere toetsing op geschiktheid plaats dan voorheen.

Code Pensioenfondsen

In september 2013 hebben de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid (STAR) gezamenlijk de Code Pensioenfondsen vastgesteld. Deze code komt in de plaats van de uit 2005 daterende STAR-principes voor goed pensioenfondsbestuur. Kort gezegd, heeft de code tot doel het functioneren van de besturen van pensioenfondsen verder te verbeteren en inzichtelijker te maken. Belanghebbenden moeten zodoende er vertrouwen in hebben dat de aan de fondsbesturen toevertrouwde gelden goed wordt beheerd en de belangen van alle betrokkenen evenwichtig worden afgewogen. De code heeft bij de hiervoor genoemde WVBP een wettelijke grondslag gekregen.

De fondsbesturen dienen over de naleving van de code verantwoording af te leggen en wel vanaf het onderhavige boekjaar. In het algemeen geldt het principe 'pas toe of legt uit (waarom niet)'. Dit betekent dat een pensioenfonds de normen van de code toepast of in het jaarverslag motiveert waarom een norm niet (volledig) wordt toegepast. Afwijking van de norm is mogelijk als daar een goede reden voor is. Het bestuur conformeert zich aan de normen zoals opgenomen in de Code Pensioenfonds behalve norm 45. Het bestuur heeft besloten af te wijken van de bindende voordracht van de leden van de Raad van Toezicht door het Verantwoordingsorgaan. Het bestuur is van mening dat daar het bestuur de eindverantwoordelijkheid draagt voor het pensioenfonds zij verantwoordelijk zijn voor de benoeming van de leden van de Raad van Toezicht.

Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur

De Pensioenfederatie heeft in het boekjaar een 'Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur' uitgebracht, die in de plaats komt van de 'Aanbevelingen deskundig en competent bestuur' uit 2011. Deze aanbevelingen waren in verband met de WVBP niet meer actueel. De handreiking ondersteunt de fondsbesturen in het proces van zelftoetsing, van toewerken naar en bewaken van hun geschiktheid.

Diverse toezichtmaatregelen en toenemende toezichtkosten

DNB heeft te kennen geven zich zorgen te maken over de houdbaarheid van het bedrijfsmodel van de pensioenfonds. De besturen worden geconfronteerd met een stijgende kostenstructuur, beperkte premieruimte, ingrijpende ontwikkelingen in de wet- en regelgeving en een afnemend deelnemersbestand door de vergrijzing. Daarom heeft de toezichthouder enige toezichtthema's bekend gemaakt die in het verslagjaar extra aandacht hebben gekregen. Toekomstbestendigheid, herstel van financiële buffers en beter risicobeheer stonden centraal.

Door diverse onderzoeken wilde de toezichthouder bewerkstelligen dat de fondsbesturen voldoende zicht hielden op de risico's van de voornoemde ontwikkelingen en op tijd maatregelen konden nemen om de financiële opzet te versterken.

De pensioenfonds hebben in het verslagjaar een self assessment ingevuld over het risico van belangenverstremming en de beheersing hiervan. Het betreffende onderzoek werd mede ingegeven door de diverse personele wijzigingen in de diverse fondsorganen in verband met de WVBP. Voorts publiceerde DNB een guidance over de beheersing van uitbesteede bedrijfsprocessen. In het bijzonder werd een dertigtal fondsen onderzocht of er voldoende controle bestond op het betalingsproces c.q. op de toegang tot de betaalrekeningen. Tenslotte bracht DNB een guidance uit ten behoeve van die pensioenfonds die zich in een liquidatieproces bevinden.

In het boekjaar behandelde de Tweede Kamer een wijziging van de Wet bekostiging financieel toezicht 2015. De wijziging betrof de afschaffing van de overheidsbijdrage voor het door DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) uit te oefenen toezicht. Deze afschaffing vloeide voort uit het regeerakkoord Rutte-II. De kosten voor pensioenfonds zullen in het komende boekjaar hierdoor oplopen. Dankzij een aangenomen amendement wordt een onbeperkte stijging van de toezichtkosten aan banden gelegd. Geregeld wordt dat de huidige totale toezichtkosten in principe alleen met de inflatiecorrectie mogen stijgen. In bijzondere omstandigheden heeft de regering de vrijheid om hogere kostenstijgingen goed te keuren. Een dergelijk besluit dient evenwel vooraf aan de Tweede Kamer te worden voorgelegd.

Andere communicatie over aanvullend pensioen is wenselijk

In het begin van het onderhavige boekjaar publiceerde staatssecretaris Klijnsma een consultatiedocument over verbeteringen van de communicatie op het aanvullende pensioenterrein. Na diverse maatschappelijke reacties hierop te hebben ontvangen, volgde in de loop van dit jaar de indiening van een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer. De Tweede kamer heeft het wetsvoorstel in het eerste kwartaal van 2015 aangenomen en doorgeleid naar de Eerste Kamer. De voorstellen worden op hoofdlijnen als onomstreden beschouwd.

Reden voor deze wetgeving is dat de bestaande wettelijke informatieverplichtingen onvoldoende begrijpelijk zijn, de terminologie en het taalgebruik te lastig en de hoeveelheid informatie te omvangrijk en weinig doelgericht. Bovendien wordt een te rooskleurig beeld over de hoogte van het pensioen gegeven en ontbreekt inzicht in de risico's. De verbetering van de communicatie moet het gedaalde

vertrouwen onder deelnemers en pensioengerechtigden herstellen. Het kabinet baseert zijn voorstellen op diverse onderzoeken die op dit terrein zijn gedaan, waaronder met name het rapport 'Pensioen in duidelijke taal' genoemd kan worden.

Het bestuur volgt nauwgezet de ontwikkelingen. In de te treffen voorlichtende maatregelen van het fonds zal tevens worden ingegaan op de gevolgen van het nieuwe FTK voor de deelnemers en pensioengerechtigden en alle andere nog komende vernieuwingen..

Europese pensioenontwikkelingen

Al geruime tijd wordt door de Europese Commissie gewerkt aan een herziening van de IORP- of Pensioenfondsenrichtlijn.

Onderwerpen van de herziening zijn een goede governance, inclusief risicomanagement, en adequate informatievoorziening richting de deelnemers. In dit kader komt ook herhaaldelijk het beleidsvoorstel ter sprake om de solvabiliteitseisen die aan verzekeraars (zullen) worden opgelegd, tevens op pensioenfondsen toe te passen. Vanwege het sterk ontwikkelde, aanvullende pensioenstelsel hier te lande, wordt Nederland steeds in de rol gedrongen om dit alom geprezen stelsel te behoeden voor niet-passende voorstellen vanuit Brussel.

De Europese Commissie is in dit boekjaar naar het oordeel van het kabinet in ruime mate tegemoet gekomen aan de Nederlandse bezwaren tegen onder meer voorstellen met betrekking tot het beloningsbeleid en de evaluatie van risico's.

Naar verwachting zal in het komende boekjaar de wijziging van de richtlijn door de Europese Raad van Ministers worden vastgesteld. Het is vervolgens aan de nationale wetgevingsautoriteiten om de richtlijn uiterlijk eind 2016 in de eigen pensioenwetgeving te verwerken.

Andere Fondsspecifieke ontwikkelingen

Btw-(koepel)vrijstelling

Het fonds was tot 1 januari 2015 vrijgesteld van Btw over diensten die werden afgenomen van de uitvoeringsorganisatie.

Per 1 januari 2015 wijzigt de Nederlandse fiscale wetgeving en wordt pensioenadministratie expliciet uitgesloten van de toepassing van de koepelvrijstelling. Hiermee is de wet in strijd met Europese richtlijnen. De uitvoeringsorganisatie heeft onderzocht of een juridische procedure tegen het vervallen van de koepelvrijstelling haalbaar is en zich hierbij laten adviseren door juridische specialisten. De koepelvrijstelling is gebaseerd op een combinatie van Europese richtlijnen aangevuld met afspraken met de Belastingdienst. Het voeren van een procedure tegen het vervallen van de koepelvrijstelling blijkt niet zinvol, met name doordat alle afspraken met de Belastingdienst zijn ingetrokken. Het bestuur heeft mede naar aanleiding van de vervallen koepelvrijstelling besloten om de gehele Btw-situatie van het fonds in kaart te laten brengen. Het onderzoek is naar verwachting in het 2de kwartaal 2015 afgerond. In samenwerking met de Pensioenfederatie wordt alsnog aanvullend onderzocht welke mogelijkheden er zijn om de Btw-verplichtingen te beperken.

Effecten van de nieuwe AG-prognosetafel

Op 9 september 2014 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) de Prognosetafel AG2014 gepubliceerd. Deze prognosetafel is gebaseerd op een stochastisch model waarin niet alleen Nederlandse sterftcijfers zijn verwerkt, maar ook sterftcijfers van Europese landen met een vergelijkbaar welvaartsniveau.

Uit de nieuwe prognosetafel blijkt dat de levensverwachting voor zowel mannen als vrouwen blijft stijgen, hoewel voor mannen in mindere mate dan voor vrouwen. Op de korte termijn nemen de sterftekansen echter toe ten opzicht van de vorige prognosetafels (AG2012-2062), waardoor de resterende levensverwachting op hogere leeftijden is afgenomen. Hiermee dient door pensioenfondsen rekening te worden gehouden bij de vaststelling van de technische voorzieningen. De impact van de nieuwe prognosetafel is afhankelijk van de samenstelling van de pensioenfondspopulatie (jong/oud, man/vrouw).

Het bestuur heeft in het verslagjaar besloten de Prognosetafel AG2014 te gaan hanteren. Binnen het POB is het aantal overlijdensgevallen niet voldoende om op basis van fondsspecifieke ervaringssterfte correctiefactoren vast te stellen die kunnen

worden toegepast op de sterftekansen uit de prognosetafel. Het POB maakt daarom gebruik van leeftijds- en inkomensafhankelijke correctiefactoren die zijn afgeleid uit CBS-gegevens.

Voor het POB leidt toepassing van Prognosetafel AG2014 tot een geringe daling van de technische voorziening. De kostendekkende premie ondervindt een geringe stijging.

Premiebesluit 2015

Voor de premievaststelling is maatgevend hoe de pensioenregeling vanaf 1 januari 2015 wordt vormgegeven. Door aanpassing van het fiscale pensioenkader is een aanpassing van de pensioenregeling noodzakelijk geworden. De pensioenleeftijd wordt gesteld op 67 jaar, waarbij het jaarlijks opbouwpercentage van het ouderdompensioen wordt gewijzigd naar 1,875%. Deze 1,875% is het nieuwe fiscale maximum dat verbonden is met de leeftijdsgrens van 67 jaar. Het pensioenfonds is verplicht een kostendekkende premie te heffen. Bij deze kostendekkende premie wordt uitgegaan van een gedempte rentevoet. De gedempte premie werd vanaf 2009 gebaseerd op een rentevoet van 4%, op basis van het afgerond gemiddelde van de afgelopen 60-maanden rentetermijnstructuur (RTS). Vanaf boekjaar 2014 is de gedempte rentevoet verlaagd naar 3%.

Uit berekeningen blijkt dat een premiepercentage van 19% zou volstaan. Net als voorgaande jaren acht het bestuur het gewenst om enige prudentie aan te houden bij de vaststelling van het premiepercentage. De werkelijke veroudering is onzeker, met vermoedelijk veel uitdiensttreding in het komende boekjaar. Daarnaast is de actuele rente lager dan de gedempte rentevoet en moet een herstelplan worden gemaakt, waarbij het wenselijk is dat de premie bijdraagt aan herstel. Om deze reden stelt het bestuur de premie vast op 19,5%. Absoluut gezien is de feitelijke premie voor 2015 hierdoor niet in dezelfde mate gedaald, als op grond van de verminderde opbouw verwacht mocht worden.

Het bestuur is van mening dat er nog steeds sprake is van evenwichtigheid, ondanks de beperking van de premiedaling. Nieuwe aanspraken van de deelnemers vergen weliswaar een hogere kostprijs, maar de slapers en pensioengerechtigden worden ook getroffen door de verzwaarde reservering voor sterfte en toekomstige kosten, die zorgt voor een daling van de dekkingsgraad. De indexatie, met name op korte termijn, wordt hierdoor beperkt. Iedere groep levert aldus een bijdrage.

Het POB is een bedrijfstakpensioenfonds met zeer hoge participatie(graad) van de instellingen uit de sector. In de bibliotheeksector is er sprake van schaalvergroting, overheidsbezuinigingen, privatiseringen en overgang naar steeds meer digitale in plaats van papieren informatiedragers. Het POB volgt de ontwikkelingen en de gevolgen hiervan voor de omvang en samenstellingen van het bestand.

Het POB beziet ook de ontwikkelingen rondom nieuwe organisatievormen en mogelijkheden tot samenwerking en delen van 'best practices' en richt zich daarbij op het waarborgen van continuïteit en een toekomstbestendige pensioenregeling.

Nieuwe Financiële Toetsingskader

Dit hoofdstuk geeft een toelichting op de wijzigingen die vanaf 2015 van kracht zijn voor pensioenfonds in het kader van het nieuwe Financiële Toetsingskader (nieuwe FTK).

Per 1 januari 2015 is het nFTK van kracht geworden. Het nieuwe FTK omvat de financiële eisen waaraan pensioenfonds moeten voldoen. Belangrijkste doel van de nieuwe regels is een robuust toekomstbestendig pensioenstelsel waarin het pensioenvermogen van de deelnemer stabiel wordt beheerd en een evenwichtige verdeling van lusten en lasten plaatsvindt tussen generaties.

Beleidsdekkingsgraad

Het nieuwe FTK leidt tot een compleet contract waarin fondsbeslissingen minder afhankelijk zijn van dagkoersen. Sociale partners en pensioenfonds dienen vooraf openlijk te communiceren over de verdeling van financiële risico's tussen jongeren en ouderen. Zo dient de dekkingsgraad gedefinieerd te worden, waarboven volledige indexatie wordt verleend en dient vastgelegd te worden welke maatregelen genomen worden bij een lage dekkingsgraad. Het gaat hierbij om de 12-maands voortschrijdend gemiddelde

dekkingsgraad, genaamd de beleidsdekkingsgraad. Het pensioenfonds baseert zijn beslissingen op de beleidsdekkingsgraad. Het fonds is hierdoor minder gevoelig voor dagkoersen. Mede aan de hand van de beleidsdekkingsgraad wordt bepaald of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert, of een pensioenverlaging noodzakelijk is en of toeslagverlening gegeven kan worden.

Toeslagverlening

Toeslagen mogen verleend worden vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110%. Daarnaast moet de gegeven toeslag toekomstbestendig zijn. Dit betekent dat het eigen vermogen boven de beleidsdekkingsgraad hoog genoeg moet zijn om de toegezegde toeslagverlening ook in de toekomst te kunnen financieren.

Premie

Om fluctuaties in de hoogte van de premie te voorkomen blijft het mogelijk om de kostendekkende premie vast te stellen met een methodiek van premiedemping. Deze demping kan daarbij plaatsvinden op maximale basis van een 10-jaarsgemiddelde rente of op basis van een prudent verwacht rendement. Wordt voor de laatste optie gekozen dan is er een opslag nodig voor financiering van de indexatie bij middelloonregelingen. Het POB hanteert een 5-jaars gemiddelde rente. Tot slot vervalt de DNB-beleidsregel dat de premie, in het geval van een dekkingstekort, moet bijdragen aan herstel.

Nieuwe herstelplansystematiek

Een pensioenfonds moet een herstelplan indienen wanneer de beleidsdekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid ligt. Dit moet binnen 3 maanden na constatering van het tekort. Alleen als het tekort per 1 januari 2015 is vastgesteld, dan dient het pensioenfonds het herstelplan voor 1 juli 2015 bij DNB in.

Doel van deze nieuwe systematiek voor herstelplannen is dat de gevolgen van dalingen in de beleidsdekkingsgraad direct worden vertaald in het nemen van maatregelen, zoals het aanpassen van de premie, het verlagen van de toeslag of in het uiterste geval een pensioenverlaging. De maatregelen mogen over maximaal 10 jaar worden gespreid, ze moeten generatie-evenwichtig zijn. Het pensioenfonds moet binnen 10 jaar weer terug zijn op het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Elk jaar wordt de financiële situatie van het fonds bezien. Is de beleidsdekkingsgraad na 1 jaar lager dan de vereiste dekkingsgraad, dan dient het pensioenfonds opnieuw een herstelplan in, waaruit blijkt hoe het fonds weer binnen 10 jaar herstelt naar de vereiste dekkingsgraad.

Het herstelplan vervalt zodra de beleidsdekkingsgraad tenminste drie kwartalen gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad. Tot slot wordt een belangrijke regel geïntroduceerd. De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds mag niet langer dan vijf achtereenvolgende jaren onder de minimaal vereiste dekkingsgraad liggen. Indien dit wel het geval is en de actuele dekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan dient de actuele dekkingsgraad direct teruggebracht te worden naar de minimaal vereiste dekkingsgraad. Dit kan door een bijstorting van de werkgever of door een pensioenverlaging te laten plaatsvinden.

Pensioenverlaging

Om weer financieel solvabel te worden, blijven pensioenverlagingen het laatste redmiddel. Zijn er geen maatregelen meer voorhanden, is de beleidsdekkingsgraad 5 jaar achter elkaar lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad én is de actuele dekkingsgraad lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad dan moet het pensioenfonds de pensioenen verlagen. Ook als een pensioenfonds in een herstelsituatie niet binnen 10 jaar naar het vereist eigen vermogen kan toegroeien moet het pensioenfonds de pensioenen verlagen. De pensioenverlaging mag over een periode van maximaal 10 jaar worden gespreid en moet ten minste tijdsevenredig plaatsvinden.

Heeft een pensioenfonds een sterk vergrijsd deelnemersbestand, is het voornemens te liquideren of is er een grote waardeoverdracht aanstaande, dan kan DNB het pensioenfonds verplichten de hersteltermijn te verkorten.

Het inhalen van toeslagverlening en het herstellen van pensioenverlagingen

Om in het verleden gemiste toeslagverlening in te halen en om pensioenverlagingen te herstellen, gelden soortgelijke voorwaarden. Er moet voldoende vermogen aanwezig zijn om de reguliere toeslagambitie in de toekomst te kunnen blijven geven. Er mag dan slechts één vijfde deel van het overschot gebruikt worden voor inhaalindexatie of voor herstel van een pensioenverlaging. Het overschot is daarbij gedefinieerd als het verschil tussen de beleidsdekkingsgraad en de benodigde dekkingsgraad om volledig te indexeren of het verschil tussen de beleidsdekkingsgraad en de vereiste dekkingsgraad. Het kleinste verschil is leidend voor het inhalen van toeslagverlening of voor het herstellen van een pensioenverlaging.

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets toetst de financiële opzet van het fonds en toetst of het verwachte pensioenresultaat voldoet aan de door het fonds zelf gestelde normen onder meerdere scenario's. Het pensioenfonds zelf definieert hoe ver het pensioenresultaat mag wegzakken. Blijkt uit de haalbaarheidstoets dat het verwachte pensioenresultaat niet voldoet aan deze norm, dan moet dit gecommuniceerd worden aan de achterban én sociale partners en leidt dit er mogelijk toe dat het pensioencontract herzien wordt.

Vereist eigen vermogen onder het nieuwe FTK

Het vereist eigen vermogen stijgt ten opzichte van het vereist eigen vermogen onder het oude FTK. Dat komt door de gewijzigde rekenregels, waarmee onder het nieuwe FTK het vereist eigen vermogen vastgesteld wordt. Het vereist eigen vermogen blijft een belangrijk criterium, omdat het onder andere een rol speelt bij de premiestelling, de beoordeling of het fonds zich in een herstelsituatie bevindt, de beoordeling of het fonds een pensioenverlaging moet doorvoeren en of een toeslag verleend mag worden.

Risicohouding en risicobeleid

Het bestuur streeft er naar om in de eerste helft van 2015 de risicohouding en het risicobeleid in overleg met de sociale partners, verantwoordingsgorgaan en Raad van Toezicht op te stellen.

Investment Beliefs

Het POB hanteert de volgende Investment Beliefs:

- 1 Risicopremies: Risico's worden enkel genomen indien hier een verwachte beloning tegenover staat.
- 2 Complexiteit en transparantie: Beleggingen moeten begrijpelijk en transparant zijn.
- 3 Risicospreiding: Spreiding is belangrijk, maar niet tegen elke prijs.
- 4 (In)Efficiënties in financiële markten & asset pricing: Omdat de prijzen van beleggingen kunnen afwijken van de veronderstelde waarde van deze beleggingen, kan actief beheer bijdragen aan een hoger rendement.
- 5 Horizon beleggingen: Het pensioenfonds heeft een lange termijn horizon, zonder daarbij de korte termijn uit het oog te verliezen.
- 6 Kosten: Het pensioenfonds belegt kostenbewust.
- 7 Duurzaamheid: Het pensioenfonds geeft invulling aan duurzaam beleggen.

Risicoparagraaf

Inleiding

Het POB wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het POB is het nakomen van de pensioenverplichtingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het beleid van het pensioenfonds en de risico's die het pensioenfonds bij de uitvoering van zijn taken loopt. Voor de wijze waarop deze risico's zijn afgedekt en een kwantificering van deze risico's wordt verwezen naar de paragraaf "Financiële risico's" in de jaarrekening.

Beheersing van de risico's

Voor wat betreft de financiële risico's kan worden opgemerkt dat het bestuur maandelijks wordt voorzien van managementinformatie met betrekking tot de status van de beleggingen. De administratie beschikt over een permanente internetverbinding met de custodian KAS BANK. Door middel van periodieke rapportages is er continu inzicht in de handelingen, de risico's in bijvoorbeeld landen en valuta's, en de status van de beleggingen.

Minimaal eens per kwartaal wordt direct verantwoording afgelegd over het gevoerde beleggingsbeleid door middel van een kwartaalrapportage en een presentatie aan het bestuur.

Het bestuur streeft naar een zodanige invulling van zijn beleid dat jaarlijks wordt voldaan aan de eisen ten aanzien van de financiële positie. Om dit te bewerkstelligen beschikt het bestuur over de volgende sturingsmiddelen:

- de hoogte van de toekomstige premiebatens;
- de hoogte van de toekomstige toeslagverlening;
- het beleggingsbeleid;
- eventuele pensioenverlaging.

De invloed van deze sturingsmiddelen op de financiële positie van het fonds wordt jaarlijks geëvalueerd. Bij deze evaluatie spelen zowel de huidige, als de toekomstige financiële positie van het fonds een rol.

Financiële risico's

Matchingrisico

Het matchingrisico is het risico dat ontstaat doordat de beleggingen en de pensioenverplichtingen niet op elkaar zijn afgestemd. Dit omvat onder meer verschillen in looptijd en rentegevoeligheid (renterisico), valutarisico, liquiditeitsrisico en de gevoeligheid voor ontwikkeling in prijspeil (inflatie).

ALM is een instrument dat kan worden gebruikt om inzicht te krijgen in de optimale soort en/of mate van matching. In het derde kwartaal van 2014 is gestart met een ALM-studie. Deze is in het vierde kwartaal 2014 afgerond. De laatste afgeronde ALM-studie dateert uit 2012. In de loop van 2015 zal nog worden nagegaan in hoeverre de afgeronde ALM studie zou moeten worden aangepast aan de nFTK-regelgeving.

Solvabiliteitsrisico

Een belangrijk risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen.

De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor eventuele toeslagverlening over de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verlagen.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het fonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist vermogen) wordt vastgesteld met de door de DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (sjes-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuur visie op de fond specifieke restrisico's (na afdekking)

Het POB maakt gebruik van het standaardmodel aangepast voor specifieke risico's, zoals actief beheer en leverage. Als gevolg daarvan wordt een partieel intern model gehanteerd. Het solvabiliteitsrisico bestaat uit de volgende risicocategorieën:

- Renterisico (S1);
- Zakelijke waarden risico (S2);
- Valuta risico (S3);
- Grondstoffenrisico (S4);
- Kredietrisico (S5);
- Verzekeringstechnisch risico (S6);
- Concentratierisico (S8);
- Operationeel risico (S9).
- Actief beheer Risico (S10)

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat het saldo van de marktwaarde van de portefeuille vastrentende waarden en de nominale pensioenverplichtingen op marktwaarde verandert door veranderingen in de markrente. Het structurele renterisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Integrale beheersing van de balansrisico's is onderdeel van de nieuwe financiële opzet.

De renteswap is een ruiltransactie die geschiedt op een internationale financiële markt, waarbij partijen de rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd, tegen elkaar ruilen. Na het verstrijken van deze tijd worden ze weer teruggenomen. De hoofdsommen van de leningen worden bij een renteswap niet uitgewisseld, die zijn alleen in theorie, in de berekeningen herkenbaar. Swaptions zijn opties om in de toekomst een swap aan te gaan tegen een bepaald renteniveau. Dat betekent een vrijwaring van de gevolgen van een mogelijke rentedaling beneden een bepaald vooraf vastgesteld niveau.

Zakelijke waarden risico (S2)

De waarde van de beleggingen fluctueert met de koerswijzingen van de effecten waarin wordt belegd.

Dit risico neemt toe bij een beperking van de spreiding van effecten in de portefeuille.

De risico's kunnen verder toenemen wanneer gebruik gemaakt wordt van geschreven optieposities, indien belegd wordt met geleend geld of indien waardepapieren worden verkocht die het fonds niet bezit (short selling).

Omdat de vermogensbeheerders ten opzichte van de strategische portefeuille afwijkende posities innemen in hun portefeuille, is er sprake van actief beheer. Door dit actief beheer ontstaan extra risico's die tot uitdrukking komen in een verzwarende van de vereiste buffer. Actief risico wordt alleen becijferd voor de aandelenportefeuille. Het actief risico wordt bepaald met een (ex-post) tracking error.

Valutarisico (S3)

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen verandert door veranderingen in valutakoersen. De kans dat de wisselkoers van vreemde valuta verslechtert ten opzichte van de euro betekent een risico voor het fonds omdat de verplichtingen doorgaans in euro's luiden en bezittingen (deels) in vreemde valuta. Uitgangspositie is een volledige afdekking van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Grondstoffenrisico (S4)

Pensioenfonds die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. In het standaardmodel is een berekening van de gevoeligheid van het eigen vermogen voor grondstoffen (S4) voorgeschreven. Het

grondstoffenrisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in grondstoffen van 30%. Het POB belegt niet in deze categorie.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico hangt samen met de beleggingen in verhandelbare schuldpapieren en de tegenpartijen. Kredietrisico op verhandelbare schuldpapieren wordt beschouwd als prijsrisico. De beheersing van deze vorm van kredietrisico is geïntegreerd in het beleggingsproces, door middel van een richtlijn over de maximale belegging per kredietklasse en daaraan ook eisen te stellen aan de tegenpartijen. Daarnaast worden limieten gesteld aan tegenpartijen op totaalniveau. De mate waarin het fonds gevoelig is voor de schok hangt af van looptijdkenmerken van de kasstromen in de rentegevoelige portefeuille.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Naast de financiële risico's staat het POB bloot aan verzekeringstechnische risico's, waarvan het langlevensrisico het belangrijkste is. Bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen worden prudente veronderstellingen gehanteerd, waaronder leeftijdscorrectiefactoren alsmede toekomstige verbetering van de levensverwachting. Andere belangrijke actuariële risico's zijn kortlevensrisico, arbeidsongeschiktheidsrisico en toeslagrisico.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en / of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities.

Concentratierisico (S8)

Wanneer een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt, loopt het fonds concentratierisico. Ten behoeve van het risicomanagement dient het fonds rekening te houden met concentratierisico, hetgeen kan resulteren in het aanhouden van een reserve in het eigen vermogen. Grote posten ook zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

In het standaardmodel is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor het concentratierisico gelijkgesteld aan 0%.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen. Ten behoeve van het risicomanagement dient het fonds rekening te houden met operationeel risico, wat kan resulteren in het aanhouden van een reserve in het eigen vermogen.

In het standaardmodel is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor het operationeel risico gelijkgesteld aan 0%.

Actief beheer risico (S10)

Het actief beheer risico als onderdeel van het vereist eigen vermogen heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de (deel)portefeuille vastgelegde benchmark.

Er worden binnen het standaardmodel geen voorschriften gegeven voor de vaststelling van het vereist vermogen voor actief beheer risico.

Prijsrisico

Prijsrisico is het risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waarde wijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen

in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. In aanvulling hierop kan het prijsrisico worden gehedged door het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures. POB maakte in het verslagjaar geen gebruik van derivaten om prijsrisico's af te dekken.

Beleggingsrisico's alternatieve beleggingen

Alternatieve beleggingen zijn net als beleggingen in de traditionele categorieën (waaronder aandelen en obligaties) onderhevig aan risico's. Risico's worden veroorzaakt doordat beleggers zekere bedragen (hun initiële investeringen) opgeven in ruil voor onzekere inkomsten in de toekomst. Alternatieve beleggingen zijn daarnaast onder te verdelen in diverse categorieën, waarvan de risicoprofielen onderling aanzienlijk kunnen variëren en dus ook de beleggingsrisico's.

Niet financiële risico's

Operationele risico's (waaronder interne beheersing, IT en integriteitsrisico)(S9)

Het operationeel risico is het risico op verlies als resultaat van inadequate of foutieve interne processen, mensen en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Operationele risico's hebben een negatieve impact op een goede uitvoering van de pensioenregeling.. De operationele uitvoering geschiedt door AZL. AZL heeft sinds 2012 hiervoor een ISAE 3402-rapportage. In deze rapportage wordt verslag gedaan van de vereiste verklaring van het management, de zogenaamde 'management assertion' en daarnaast van het uitvoeren van risicoanalyses. AZL beschikt sinds 2010 over een 'In Control Statement'.

Ook voor 2014 heeft AZL een ISAE 3402 type II-rapportage afgegeven en geeft de directie wederom een In Control Statement af. De ISAE 3402 type II-rapportage van AZL N.V. is door de auditcommissie opgevraagd en geëvalueerd.

Het overleggen van deze ISAE 3402 type II-rapportage komt tegemoet aan de Beleidsregel 'Uitbesteding Pensioenfonds' waarin DNB heeft vastgesteld dat een pensioenfonds, dat zijn administratie uitbesteedt aan een uitvoerder, verantwoordelijk is en blijft voor een juiste administratie.

Uitbesteding en de risico's die hiermee samenhangen

Het bestuur heeft onder behoud van zijn verantwoordelijkheden de werkzaamheden structureel uitbesteed. De uitbesteding van werkzaamheden aan een derde partij heeft tot gevolg dat het bestuur geen directe gezagsverhouding heeft met de personen die bij de derde partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de uitvoering van die werkzaamheden. Het bestuur heeft voorts geen rechtstreeks zicht op en voert geen directe controle uit op administratieve processen, zoals uitbetaling van pensioenen, pensioenberekeningen e.d. Het bestuur erkent voorts dat aan de uitbesteding het risico is verbonden van discontinuïteit van de dienstverlening door AZL. Bij alle uitbestedingsactiviteiten conformeert het fonds zich volledig aan de regelgeving van DNB op het gebied van uitbesteding. Het fonds beschikt voor iedere extern uit te voeren activiteit over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan het bij of krachtens artikel 34 van de Pensioenwet bepaalde. In voorkomende gevallen worden met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverstopping en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). In een SLA worden ten minste ook afspraken vastgelegd over de administratieve organisatie, de autorisatie en procuratiesystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie.

Juridische risico's

Een pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Ten einde dit risico te beperken kan het fonds maatregelen treffen. Eén risico is dat de fondsdocumenten niet voldoen aan de wettelijke bepalingen. Een ander risico is dat men als bestuurder in persoon kan worden aangesproken.. Het POB heeft in de statuten vastgelegd dat, ervan uitgaand dat er sprake is van te goeder trouw handelen, eventuele schade van het bestuurslid zal worden vergoed. Een derde risico betreft het in onvoldoende mate vorm geven aan consistent beleid. Dit maakt het fonds kwetsbaar indien het hierop wordt aangesproken. Een vierde risico betreft het niet of onduidelijk communiceren naar partijen. Een vijfde risico betreft aansprakelijkheid door het niet of niet goed uitvoeren door partijen die het fonds heeft ingehuurd.

Om de bovengenoemde risico's te mitigeren zijn de volgende beheersingsmaatregelen ingevoerd:

1. Het POB toetst, bijgestaan door externe adviseurs, de gevolgen van wetwijzigingen voor de fondsdocumenten en wijzigt deze indien nodig;
2. Het overnemen van de bestuurdersaansprakelijkheid is beperkt tot gevallen waarin sprake is van te goeder trouw handelen door het betreffende bestuurslid;
3. Het POB ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen;
4. Het POB werkt volgens een communicatieplan. Dit plan bewaakt de wettelijk verplichte momenten van communicatie. Naast deze vereisten heeft het fonds eigen communicatiedoelstellingen. Door het planmatig uitvoeren wordt bewerkstelligd dat het fonds aan de eisen van de wet en consistentie van uitingen voldoet;
5. Met alle ingehuurde partijen zijn contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet voldoen aan de gemaakte afspraken. Daar waar mogelijk heeft het POB activiteiten gescheiden ondergebracht, waardoor er een mechanisme ontstaat van controle van de ene door de andere partij.

Jaarlijks vinden er controles plaats door de waarmerkend actuaris en accountant op de uitvoering door het POB. Materiële onvolkomenheden worden door hen gerapporteerd. Het bestuur draagt er zorg voor dat het over voldoende kennis en kunde beschikt om zijn verantwoordelijkheid te kunnen dragen. De opsomming van de hierboven genoemde risico's is niet limitatief. De juiste afdekking van deze genoemde risico's geeft wel een indicatie over de juridische weerbaarheid van het POB.

Verzekerdenbestand

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2013	7.980	10.052	5.100	23.132
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	812			812
Ontslag met premievrije aanspraak	-1.089	1.089		0
Waarde-overdracht		-81		-81
Ingang pensioen	-197	-370	551	-16
Overlijden	-19	-31	-106	-156
Afkoop		28	-170	-142
Andere oorzaken	-52	-313	-18	-383
Mutaties per saldo	-545	322	257	34
Stand per 31 december 2014	7.435	10.374	5.357	23.166

Specificatie pensioengerechtigden

	2014	2013
Ouderdomspensioen	4.800	4.580
Nabestaandenpensioen	511	480
Wezenpensioen	46	40
Totaal	5.357	5.100

Beleggingen

Terugblik

Economie

De wereldeconomie lijkt in 2014 geleidelijk aan te trekken. De groei komt naar verwachting uit op 2,9%; dit is een lichte verbetering ten opzichte van 2013, toen de economische groei 2,8% bedroeg.

De economische groei werd met name gevoed door sterke prestaties van de private sector in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Hier gaven de verbeterende arbeidsmarkt en de positieve beursontwikkelingen de bestedingen een stevige impuls.

In Japan en de eurozone stelde de groei juist teleur.

De groei in opkomende economieën bleef gematigd. De olieprijs ging flink omlaag en er was sprake van oplopende geopolitieke spanningen in het Midden-Oosten en Oekraïne.

De wereldwijde inflatie bleef in 2014 onder controle dankzij de lagere energieprijzen en onbenutte capaciteit. De inflatie daalde tot 2,7% in 2014. In 2013 bedroeg de wereldwijde inflatie 2,9%.

De centrale banken speelden in 2014 wereldwijd een hoofdrol. In oktober stopte de Amerikaanse Fed na meer dan vijf jaar met het opkopen van staatsobligaties ('QE'). De centrale bank in Japan breidde haar QE-programma juist uit om de inflatie te stimuleren. De Europese Centrale Bank (ECB) verlaagde het belangrijkste rentetarief tot 0,05% en is voornemens om 1 biljoen euro extra in de economie te pompen om de groei en de inflatie te stimuleren.

Politiek

Politiek gezien was 2014 een roerig jaar.

De Schotten stemden in september op een referendum tegen onafhankelijkheid van het Verenigd Koninkrijk. In de Verenigde Staten wonnen de Republikeinen een meerderheid in het Congres bij tussentijdse verkiezingen in november. En op 14 december behield de Liberaal-Democratische Partij van premier Abe de meerderheid in het Japanse Lagerhuis. In diverse belangrijke opkomende landen (zoals India, Zuid-Afrika, Indonesië, Turkije en Brazilië) vonden verkiezingen plaats. Deze zorgden voor hoop op hervormingen die de economische activiteit kunnen stimuleren.

In sommige delen van de wereld laaiden de geopolitieke spanningen in 2014 op. In maart nam Rusland de Oekraïense regio de Krim in, terwijl pro-Russische separatisten verschillende steden in het oosten van Oekraïne bezetten. En in september 2014 begonnen de Verenigde Staten en haar bondgenoten in Syrië en Irak met luchtaanvallen op doelwitten van de Islamitische Staat.

Financiële markten

Ondanks aanhoudende zorgen om de mondiale groei en geopolitieke spanningen was 2014 gunstig voor beleggers. Een langzaam aantrekkende economische groei, dalende inflatie en soepel monetair beleid zorgden in de financiële markten voor een zoektocht naar rendement. Met name (staats)obligaties, aandelen en vastgoed wisten daarvan te profiteren.

De beleggingsrendementen werden in 2014 beïnvloed door valutaschommelingen. De Amerikaanse dollarindex, die de waarde van de dollar afzet tegen een mandje met belangrijke valuta's, steeg in 2014 naar het hoogste niveau in negen jaar.

De aandelenmarkten presteerden met een waardestijging van bijna 20% in euro's in 2014 goed. Dit betekent een voortzetting van de opwaartse trend die in 2009 na de financiële crisis werd ingezet. Aandelen kregen steun van sterke winstcijfers, dividendgroei en een toenemend ondernemersvertrouwen. Vooral Amerikaanse aandelen presteerden goed.

Tegen de meeste verwachtingen in daalde de obligatierente in de Verenigde Staten en Duitsland naar nieuwe dieptepunten. In de Verenigde Staten kwam dit door een onverwachte afname van de leenbehoefte van de Amerikaanse overheid. De lagere rente in Duitsland had te maken met de lage inflatie en zwakke economische activiteit in de eurozone, het vooruitzicht van nieuwe monetaire acties van de Europese centrale bank om de groei te stimuleren en de zoektocht door beleggers naar "safe havens" (veilige havens) in een omgeving die wordt gekenmerkt door geopolitieke onzekerheid.

Vooruitzichten

Economie

Wij verwachten dat de wereldeconomie in 2015 verder zal aantrekken.

De Amerikaanse economie is het meest veerkrachtig. We gaan uit van een hoger dan trendmatige groei dankzij een verdere verbetering van de arbeids- en huizenmarkten en gunstige financiële condities.

De fundamentals in de eurozone zijn minder goed dan de Verenigde Staten. De regio zal naar verwachting echter niet opnieuw in een recessie belanden. Minder geopolitiek risico en een grotere risicobereidheid kunnen gunstig zijn voor het sentiment, terwijl een lagere wisselkoers en lagere olieprijs de activiteit zouden moeten stimuleren.

De Japanse economie zal aantrekken dankzij het stimulerende monetaire en fiscale beleid. De consumentenbestedingen zullen een impuls krijgen van de sterke groei van de werkgelegenheid en de daling van de yen belooft veel goeds voor de bedrijfswinsten en de export.

In tegenstelling tot de ontwikkelde landen staat de groei in opkomende markten onder druk. Als de Chinese vraag blijft afnemen en de wereldhandel maar langzaam groeit, zal de export voor opkomende markten moeilijk voor een opleving kunnen zorgen. Deze landen kunnen alleen via hervormingen de economie aanjagen. Op dit moment zijn hervormingen in vijf opkomende landen een belangrijk thema: Mexico, India, Thailand, Egypte en Indonesië. In andere opkomende economieën beperken structurele problemen het groeipotentieel. Landen die grondstoffen produceren, hebben daarnaast last van de lagere grondstofprijzen.

Voor 2015 gaan we uit van een verder voorzichtig economisch herstel van de wereldeconomie. Het risico is dat dit herstel gaat tegenvallen, bijvoorbeeld vanwege een sterker dan verwachte groeifzwakking in China.

Financiële markten

Centrale banken spelen in 2015 naar verwachting opnieuw een bepalende rol voor financiële markten. De lage groei, dalende inflatie en het accommoderende beleid van wereldwijde centrale banken zullen de zoektocht naar rendement in de financiële markten naar verwachting blijven stimuleren. Renteverhogingen door de Amerikaanse Fed kunnen hierbij voor volatiliteit zorgen.

In lijn met het voortgaand economisch herstel is er enige opwaartse druk te verwachten op de kapitaalmarktrentes. Het beleid van de Europese Centrale Bank, de blijvend lage inflatie, zwakke economische groei en geopolitieke onzekerheid dragen echter bij aan aanhoudende neerwaartse druk op de Europese obligatierentes. Een sterke rentestijging is vanaf de historisch lage renteniveaus daarom in 2015 niet waarschijnlijk.

Een klimaat van gematigde economische groei, goede bedrijfswinsten en een soepel monetair beleid is gunstig voor aandelen. Aandelen worden daarbij ondersteund door gezonde bedrijfsbalansen en een in vergelijking met andere beleggingscategorieën gunstige waardering.

Fondsspecifieke ontwikkelingen

Strategisch beleggingsbeleid

Uitgangspunt voor het beleggingsbeleid is het door het fonds gehanteerde strategische beleidskader, waarin het premie, indexatie- en beleggingsbeleid in onderlinge samenhang worden afgestemd. Gegeven enerzijds de stand van de dekkingsgraad en anderzijds de beleidskeuzes die het fonds maakt inzake het premie- en indexatiebeleid, maakt het bestuur, een voortdurende afweging inzake het te voeren beleggingsbeleid. Minimaal één maal per jaar (maar indien nodig ook vaker) vertaalt het bestuur de uitkomsten van deze afweging in een set strategische normwegingen en bijbehorende bandbreedtes.

Voor 2014 zijn de volgende normwegingen vastgesteld:

	Norm- weging
vastrentende waarden	56,5%
aandelen	31,0%
onroerend goed	10,5%
converteerbare obligaties	2,0%
liquiditeiten	0,0%

Ter beheersing van de risico's van marktbewegingen worden structureel een aantal risico's afgedekt:

- Het valutarisico op dollar, pond, en yen van de beleggingen in zakelijke waarden (aandelen en onroerend goed). Hiervoor wordt gebruik gemaakt van valutatermijn contracten.
- Circa 50% van het renterisico van de verplichtingen wordt afgedekt door middel van een zogenaamde matching portefeuille. Deze matching portefeuille bestaat uit AAA en AA staatsleningen, inflatiegerelateerde obligaties, bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit (tenminste een BBB kredietrating) en renteswaps. Voor de bepaling van het renterisico van de verplichtingen kan gebruik gemaakt worden van de swap curve of van de UFR curve. Hoewel de UFR curve verplicht gesteld is voor het berekenen van de officiële dekkingsgraad van het pensioenfonds heeft het bestuur besloten het beleggingsbeleid (en dus ook het afdekkingsbeleid) te baseren op marktwaarderingen. Naar de mening van het bestuur geeft de marktwaardering een betere afspiegeling van de financiële positie en de risico's van het fonds dan de waardering op basis van de UFR curve. Het beleid in de matching portefeuille is daarom gericht op het afdekken van 50% van het renterisico van de verplichtingen, op basis van marktwaarden.

Daarnaast werden in 2014 opties gebruikt ter bescherming van de dekkingsgraad tegen de neerwaartse risico's van extreme marktsituaties. De balansdoelstellingen en risicohouding van het pensioenfonds zijn bepalend voor de mate waarin deze instrumenten gebruikt worden. In 2014 zijn de volgende opties opgenomen in de portefeuille:

- Aandelenopties: gedurende 2014 was ongeveer 50% van de aandelenportefeuille afgedekt tegen de negatieve gevolgen van een sterke koersdaling op de aandelenmarkt door middel van combinaties van put en call opties.
- Rente opties: circa 30% van het renterisico van de verplichtingen wordt met behulp van rente opties (swaptions) afgedekt. In geval van een forse daling van de lange rentes bieden deze swaptions deels compensatie voor de stijging van de verplichtingen.

Operationeel beleggingsbeleid

Implementatie van de normportefeuille

In 2012 heeft het fonds een ALM studie uitgevoerd. De inzichten uit deze studie zijn gebruikt voor de normportefeuille voor 2014. De normportefeuille voor 2014 kwam overeen met de normportefeuille voor 2013, waardoor geen implementatieperiode nodig was.

De verdeling van de beleggingen (exclusief valuta afdekking, swaptions en aandelenopties) ultimo 2014 was als volgt:

Vastrentende waarden

	Weging
vastrentende waarden + swaps	57,4%
aandelen	34,4%
onroerend goed	6,2%
converteerbare obligaties	2,0%
liquiditeiten	0,0%

Het totale rendement van de vastrentende beleggingen kwam in 2014 uit op 8,3%.

In 2014 is een brede spreiding over subcategorieën gehandhaafd. Binnen de vastrentende portefeuille werd belegd in staatsleningen, bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit, inflatie gerelateerde obligaties (Inflation linked bonds), staatsobligaties van opkomende landen (Emerging market debt) en hoogrenderende obligaties (High yield).

Ook in 2014 werden de beleggingen in euro staatsleningen (als onderdeel van de matching portefeuille) geconcentreerd in de landen met de hoogste kredietwaardigheid (AAA en AA). Op euro staatsleningen werd over 2014 een rendement behaald van 11,3%. Dit was te danken aan de voortgaande rentedaling, waardoor de koersen van obligaties gestegen zijn.

De beleggingen in bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit en inflatiegerelateerde obligaties presteerden iets beter dan het marktgemiddelde. De rendementen van de beleggingen in obligaties van opkomende landen en hoogrenderende obligaties waren lager dan de benchmark.

Aandelen

De aandelenportefeuille van het pensioenfonds liet in 2014 een rendement zien van 13,1%, terwijl de benchmark een rendement behaalde van 15,9%

De aandelenportefeuille is gespreid over de grote aandelenmarkten in Europa, Noord Amerika, Japan en de Pacific. Daarnaast vinden er beleggingen plaats in opkomende markten en de subcategorieën kleine ondernemingen (small caps) en hoog-dividend.

De minder goede prestatie van de aandelenportefeuille van het pensioenfonds is vooral te wijten aan de relatieve rendementen van de managers in Noord Amerika, Europa en de opkomende markten.

Onroerend goed

De onroerend goedportefeuille behaalde een rendement van 8,9%.

Het rendement op de beursgenoteerde vastgoedportefeuille van het pensioenfonds bedroeg 26,5%, hetgeen hoger is dan de benchmark (26,1%). Het rendement van de niet-beursgenoteerde vastgoedportefeuille van het pensioenfonds bedroeg 0,4%.

Converteerbare obligaties

In 2011 heeft het fonds een belang opgebouwd in converteerbare obligaties. Als gevolg van stijgende aandelenmarkten en dalende risico opslagen op de obligatiemarkten stegen de beleggingen in deze categorie in waarde. Per saldo werd een rendement behaald van 4,6%. Ter vergelijking: de benchmark voor converteerbare obligaties steeg over dezelfde periode met 4,7%.

Risico overlay

Het pensioenfonds dekt de strategische valutaposities in Amerikaanse Dollars, Britse Ponden en Japanse Yen strategisch voor 100% af. Als gevolg van de daling van de euro ten opzichte van deze valuta's resulteerde dit beleid in 2014 in een positieve bijdrage aan het rendement van het pensioenfonds van -2,4%-punt.

Het strategisch renterisicobeleid bestond in 2014 uit twee elementen:

1. 50% afdekking van de rentegevoeligheid van de voorziening pensioenverplichtingen door middel van een matching portefeuille waarin AAA staatsleningen, inflatiegerelateerde obligaties, bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit en renteswaps zijn opgenomen.
2. Circa 30% van het renterisico van de voorziening pensioenverplichting wordt afgedekt met swaptions, zodanig dat de invloed van extreme renteveranderingen op de dekkingsgraad wordt afgedekt.

Als gevolg van de daling van de marktrente leverde het strategische renterisicobeleid in 2014 een positieve bijdrage aan het rendement van het pensioenfonds. De swaps stegen in waarde en droegen 8,7%-punt bij aan het rendement over 2014. De swaptions leverden eveneens een positieve bijdrage aan het rendement (4,7%-punt).

Ter bescherming van de dekkingsgraad tegen de gevolgen van grote koersdalingen op de aandelenmarkten maakte het pensioenfonds in 2014 gebruik van aandelenopties. Met behulp van deze opties was ongeveer 50% van de aandelenportefeuille afgedekt tegen grote koersdalingen. Zoals verwacht mag worden bij stijgende aandelenmarkten droeg de risico overlay voor aandelen in 2014 negatief bij aan het resultaat (-0,4%-punt).

Per saldo droegen de verschillende afdekkingsstrategieën (valuta-, rente- en aandelenrisico) in 2014 positief bij aan het beleggingsresultaat van het pensioenfonds. De gecombineerde bijdrage aan het resultaat van deze afdekkingsstrategieën was 19,1%-punt.

Samengevat: resultaat belegd vermogen

Over 2014 bedroeg het rendement van de beleggingen van het pensioenfonds, exclusief afdekkingsstrategieën, 10,0%. De verschillende afdekkingsstrategieën droegen in totaal 10,6%-punt bij aan het resultaat. Inclusief afdekkingsstrategieën leverde de beleggingsportefeuille in 2014 een rendement op van 20,6%, terwijl de benchmark 21,5% rendeerde.

Maatschappelijk verantwoord beleggen; uitsluitingsbeleid

Bij het vaststellen en het uitvoeren van het beleggingsbeleid wordt niet alleen rekening gehouden met financiële en risicoaspecten, maar ook met aspecten die van belang zijn voor een duurzame en sociale ontwikkeling van de maatschappij. Bij die aspecten komen onder meer ethische kwesties en milieuaangelegenheden aan de orde. Het bestuur betreft informatie over duurzame economische groei –vaak van niet-financiële aard– bij zijn analyses van de kwaliteit van ondernemingen waarin wordt belegd en brengt het belang daarvan tevens onder de aandacht van haar dienstverleners zoals externe vermogensbeheerders.

Mede in dit kader heeft het fonds belangen in enkele beleggingsfondsen waarin een actief uitsluitingsbeleid wordt gevoerd op grond van uitgangspunten voor verantwoord beleggen. De gehanteerde uitsluitingscriteria in deze fondsen zijn kernrechten van de mens, ernstige vormen van kinderarbeid, dwangarbeid, zware milieuvervuiling, controversiële wapens, vrijheid van vakvereniging en geen betrokkenheid bij corruptie.

Eind 2014 stonden voor wat betreft Europa 17 ondernemingen op de uitsluitingslijst, in Noord Amerika betrof het 24 ondernemingen en in de rest van de wereld 43 ondernemingen.

Maatschappelijk verantwoord beleggen; corporate governance

Met de invoering in 2004 van de Nederlandse Corporate Governance Code is de aandacht voor corporate governance in Nederland sterk toegenomen. Ondernemingen zijn in toenemende mate aandacht gaan besteden aan het onderwerp goed ondernemingsbestuur. Van institutionele beleggers wordt sedertdien in toenemende mate verwacht dat zij zich opstellen als een betrokken aandeelhouder.

Ook het pensioenfonds onderkent het belang van goed bestuur bij de ondernemingen waarin wordt belegd. Het pensioenfonds is van oordeel dat bedrijven met aandacht voor goed ondernemingsbestuur, die bij de bedrijfsvoering de belangen van aandeelhouders en andere relevante stakeholders in ogenschouw nemen, uiteindelijk betere prestaties zullen leveren. Door actief gebruik te maken van het aan de aandelen verbonden stemrecht, kunnen aandeelhouders een positieve invloed uitoefenen op de corporate governance van de betreffende ondernemingen en kunnen zij zich bijvoorbeeld uitspreken over de benoeming van nieuwe bestuurders en commissarissen, het beloningsbeleid van de ondernemingen en over wijzigingen van de statuten.

Aangezien het pensioenfonds geen eigen aandelenportefeuille bezit, maar belegt via beleggingsfondsen, is het fonds juridisch gezien geen eigenaar van de door deze beleggingsfondsen gehouden aandelen. Daarom kan het pensioenfonds geen rechtstreeks stemrecht uitoefenen. Tijdens aandeelhoudersvergaderingen van de ondernemingen waarin het ING Multimanager Europe Equity Fund en het ING Multimanager North America Equity Fund belegt, wordt met ingang van 2013 het stemrecht uitgeoefend door de beheerder van het fonds na verkrijgen van een machtiging van het fonds dan wel het afstemmen van mogelijke standpuntbepalingen. De beheerder baseert zich daarbij op algemeen geaccepteerde corporate governance best practices en zal er zoveel mogelijk rekening worden gehouden met de lokale wet- en regelgeving van de landen waar de ondernemingen zijn gevestigd.

Tijdens aandeelhoudersvergaderingen van de vastgoedfondsen waarin het pensioenfonds belegt, laat het pensioenfonds zich vertegenwoordigen door de fiduciair beheerder. In bijzondere gevallen zal de fiduciair beheerder vooraf contact opnemen met het fondsbestuur om het stemgedrag af te stemmen.

TABEL PERFORMANCECIJFERS 2009 -2014

Invoegen: resultaat tabel volgens POB jaarverslag format

Performanciecijfers 2014 (in %)

Vastrentende waarden	8,3
Aandelen	15,9
Onroerend goed	8,9
Converteerbare obligaties	4,6
Totaal (exclusief overlays)	10,0
Bijdrage valutaoverlay	-2,4
Bijdrage renteoverlay	8,7
Bijdrage swaptions	4,7
Bijdrage aandelenoverlay	-0,4
Totaal rendement	20,6
Z-score	-0,79

Benchmarks

De door het pensioenfonds gehanteerde benchmarks luiden als volgt (per 31 december 2014):

Matching portefeuille:

Het rendement van de Voorziening Pensioen Verplichtingen, op basis van marktwaarden

Vastrentende waarden:

Bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit: Composite op basis van Barclays Capital Euro Corporate ex Financials Index en IBOXX Euro Corporate Index.

Overige vastrentende waarden: Compositie op basis van maatwerk Barclays Capital Eurozone CPI Bond index, JP Morgan Emerging Market Bond index en Merrill Lynch High Yield Index

Aandelen:

Compositie op basis van de Morgan Stanley Capital International indices voor Europa, Verenigde Staten, Japan, Pacific ex Japan, Europese Small caps, opkomende markten en wereldwijde aandelen.

Vastgoedmaatschappijen:

Compositie met een samenstelling van beursgenoteerde fondsen en niet-beursgenoteerde fondsen. Voor de beursgenoteerde fondsen geldt als benchmark een composite van de GPR European Property Fundamental index en GPR Global Property Fundamental index en voor de niet-beursgenoteerde fondsen geldt als benchmark de ROZ/IPD Dutch Property index.

Converteerbare obligaties:

UBS Global Convertibles Focus Euro index (hedged)

Totaal:

Compositie op basis van de norm verdeling van het vermogen en de bijbehorende benchmark per beleggingscategorie.

Relevante ontwikkelingen 2015**Nieuwe herstelplansystematiek**

Een pensioenfonds moet een herstelplan indienen wanneer de beleidsdekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid ligt. Dit moet binnen 3 maanden na constatering van het tekort. Alleen als het tekort per 1 januari 2015 is vastgesteld, dan dient het pensioenfonds het herstelplan voor 1 juli 2015 bij DNB in.

Doel van deze nieuwe systematiek voor herstelplannen is dat de gevolgen van dalingen in de beleidsdekkingsgraad direct worden vertaald in het nemen van maatregelen, zoals het aanpassen van de premie, het verlagen van de toeslag of in het uiterste geval een pensioenverlaging. De maatregelen mogen over maximaal 10 jaar worden gespreid, ze moeten generatie-evenwichtig zijn en een pensioenfonds moet binnen 10 jaar weer terug zijn op het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Elk jaar wordt de financiële situatie van het fonds bezien; is de beleidsdekkingsgraad na 1 jaar lager dan de vereiste dekkingsgraad, dan dient het pensioenfonds een herstelplan in, waaruit blijkt hoe het fonds weer binnen 10 jaar herstelt naar de vereiste dekkingsgraad.

Het herstelplan vervalt zodra de beleidsdekkingsgraad minimaal gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad. Tot slot wordt een belangrijke regel geïntroduceerd en dat is dat de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds niet langer dan vijf achtereenvolgende jaren onder de minimaal vereiste dekkingsgraad mag liggen. Indien dit wel het geval is en de actuele dekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad dan dient de actuele dekkingsgraad direct teruggebracht te worden naar de minimaal vereiste dekkingsgraad. Dit kan door een bijstorting van de werkgever of door een pensioenverlaging te laten plaatsvinden.

Gevolgen NFTK voor het fonds

De beleidsdekkingsgraad is per ultimo 2014 114,9%. Ten opzichte van de dekkingsgraad van 113,4% zoals gerapporteerd eind 2014 ligt de beleidsdekkingsgraad 1,5%-punt hoger. Het feit dat de beleidsdekkingsgraad boven de dekkingsgraad ligt is m.n. het gevolg van de dalende rente in 2014.

De vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid onder het nieuwe Financieel Toetsingskader is 117,1%. Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad 2,2%-punt lager is dan de vereiste dekkingsgraad. Het fonds is daardoor op basis van de strategische beleggingsmix in een situatie van reservetekort. Het fonds dient daarom voor 1 juli 2015 een herstelplan in bij DNB.

NFTK / ALM / ABTN

Het bestuur heeft de geldende actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) bijgewerkt en daarbij rekening gehouden met de uitkomsten van de in het verslagjaar uitgevoerde ALM-studie.

Hierbij is rekening gehouden met de gevolgen van de gewijzigde pensioenregeling 2015 en het nieuwe Financieel Toetsingskader 2015. Dit in samenhang met een algehele herijking van het beleidskader inclusief premie-, toeslag- en beleggingsbeleid.

Aanpassing juridische structuur NN Investment partners

Per 15 april 2015 is AZL Vermogensbeheer B.V. is gefuseerd met NN Investment Partners B.V. (verkrijgende vennootschap, voorheen bekend als ING Fund Management B.V.). NN Investment Partners B.V. is een vennootschap die deel uitmaakt van de business line “NN Investment Partners” van NN Group.

Als gevolg hiervan is AZL Vermogensbeheer B.V. met ingang van 15 april 2015 opgehouden te bestaan. Alle rechten, verplichtingen en verbintenissen van AZL Vermogensbeheer B.V. zijn onder algemene titel automatisch en in zijn geheel overgegaan naar NN Investment Partners B.V. Alle verwijzingen naar AZL Vermogensbeheer B.V. in iedere huidige verbintenis, afspraak, mededeling of andere vorm van communicatie moeten vanaf de fusiedatum worden gezien als een verwijzing naar NN Investment Partners B.V.

Pensioenregeling vanaf 2015

De pensioenregeling is per 2015 gewijzigd binnen het nieuwe fiscale pensioenkader 2015.

Belangrijke wijzigingen zijn de verhoging van de pensioenrichtleeftijd 65 naar 67 jaar, de wijziging van de jaarlijks opbouwpercentage voor ouderdomspensioen van 1,84% (65) naar 1,875% (67) en de maximering van het pensioengevend jaarsalaris op € 100.000 bij een volledig dienstverband.

VPL-overgangsregeling

De VPL-regeling wordt in 2015 door de sociale partners beëindigd. Voor werknemers die aanspraak konden maken op deze regeling, is onder voorwaarden een overgangsregeling getroffen die in de eerste helft van 2015 zijn beslag heeft gehad.

Doorontwikkeling website 2015

De communicatiecommissie werkt aan de doorontwikkeling van de website.

Pensioenbijeenkomsten

In 2015 vonden wederom op diverse locaties pensioen(voorlichtings)bijeenkomsten plaats waarin de deelnemers ingelicht zijn over de actuele (pensioen)ontwikkelingen. Tijdens de bijeenkomst is uitgebreid ingegaan op de nieuwe pensioenregeling en kwamen recente relevante ontwikkelingen binnen de pensioensector aan bod.

In mei 2015 vond in Utrecht de jaarlijkse pensioenbijeenkomst voor P&O-functionarissen en werkgevers. Hierin zijn de recente relevante ontwikkelingen binnen de sector toegelicht.

Bestuur en organisatie

Mevrouw T. van Ham neemt vanaf 10 februari 2015 deel aan vergaderingen van het fonds als aspirant (werkgevers)bestuurder.

Gezamenlijk overleg bestuur en sociale partners

In mei 2015 vond een gezamenlijk overleg plaats van het fondsbestuur met de sociale partners. Onderwerp van gesprek was met name de risicohouding van het fonds en de wijziging van het beleidskader.

Verplichtstelling en handhavingsbeleid

In 2015 werkt het bestuur aan een actualisering van de verplichtstelling en bijbehorend handhavingsbeleid.

Invulling compliance officer en extern lid auditcommissie

Het bestuur heeft in 2015 een aantal partijen benaderd om in 2015 invulling te geven aan de functie van:

- compliance officer, aangezien AZL heeft aangegeven dat deze werkzaamheid voortaan geen onderdeel meer uitmaakt van de dienstverlening;
- extern lid van de auditcommissie.

Utrecht, 23 juni 2015

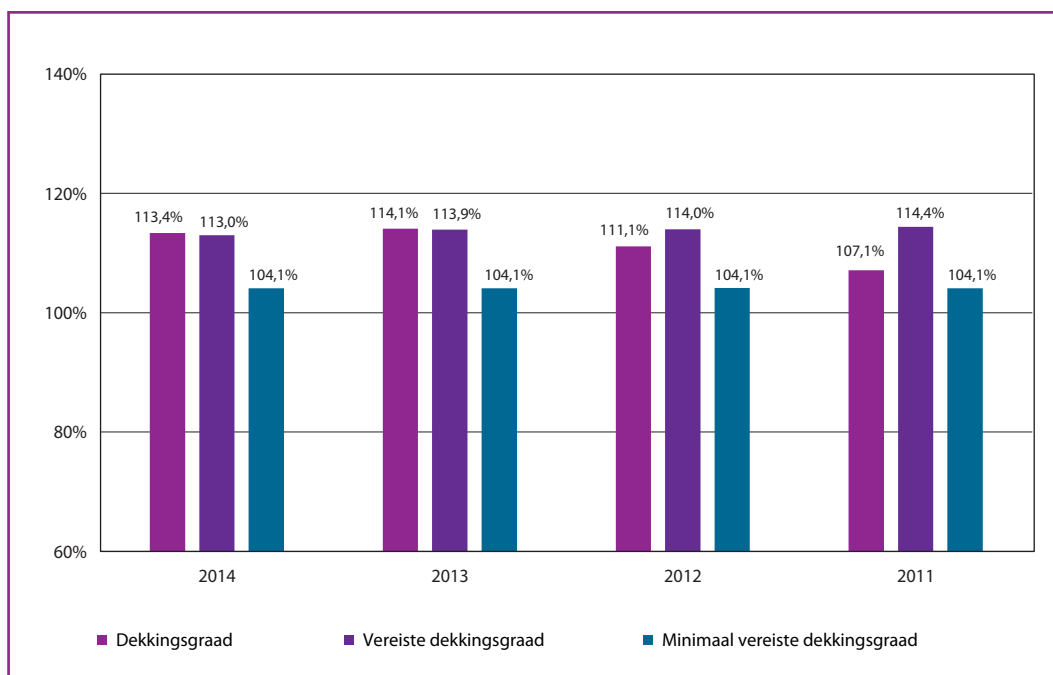
Het bestuur

Samenvatting actuarieel rapport

Financiële positie

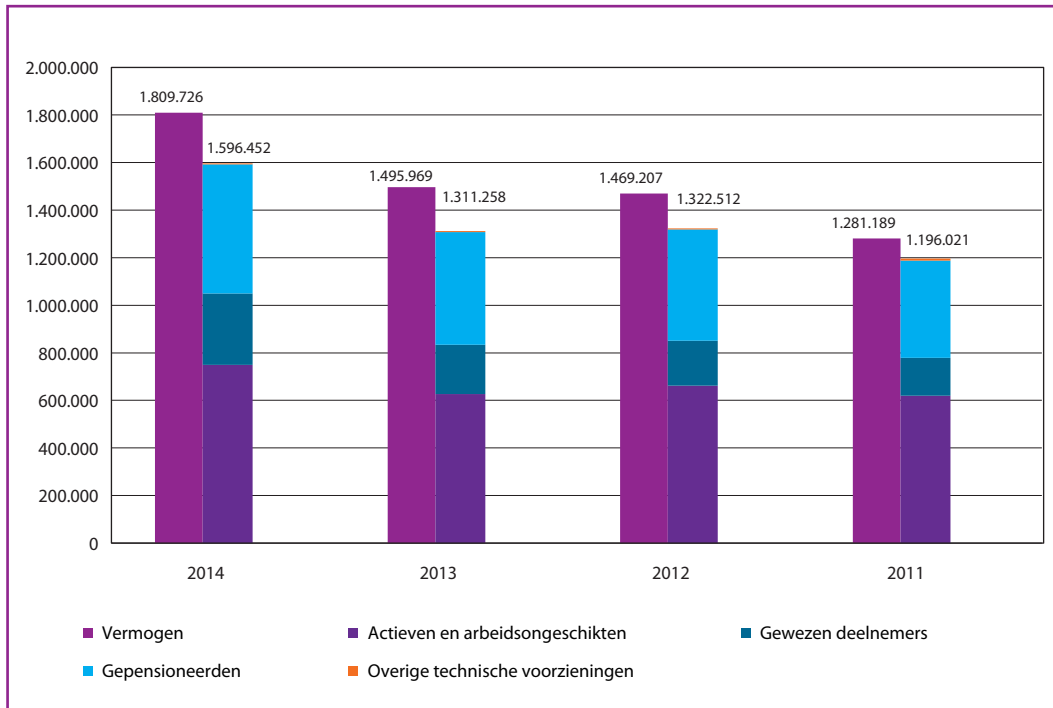
De dekkingsgraad van het fonds daalde van 114,1% ultimo 2013 naar 113,4% ultimo 2014.

Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de dekkingsgraad zien. De dekkingsgraad is gebaseerd op een technische voorziening waarbij de voorgeschreven rentetermijnstructuur is gebruikt voor de verdiscontering. Er is conform de voorschriften van DNB gerekend met een driemaandsmiddeling en daarnaast is er gebruik gemaakt van de Ultimate Forward Rate (UFR)-methodiek.

De dekkingsgraad waarbij de technische voorziening is gebaseerd op de ongemiddelde rentetermijnstructuur zonder UFR-methodiek bedraagt 104,3% ultimo 2014. De dekkingsgraad waarbij de technische voorziening is gebaseerd op de ongemiddelde rentetermijnstructuur met UFR-methodiek bedraagt 108,7%.

De volgende grafiek geeft het vermogen en de technische voorziening(en) weer.

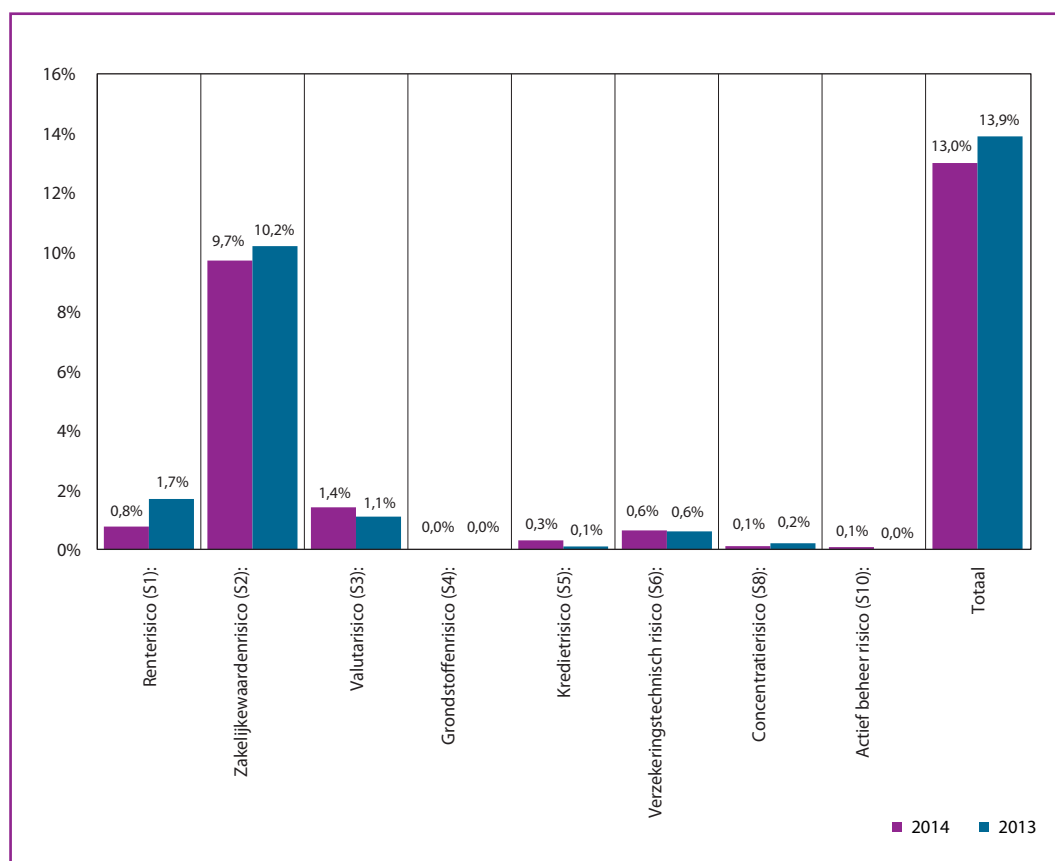

(Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkinggraad bedraagt 104,1% ultimo 2014. De vereiste dekkinggraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille. Ultimo 2014 bedraagt de vereiste dekkinggraad 111,2% op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en 113,0% op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille.

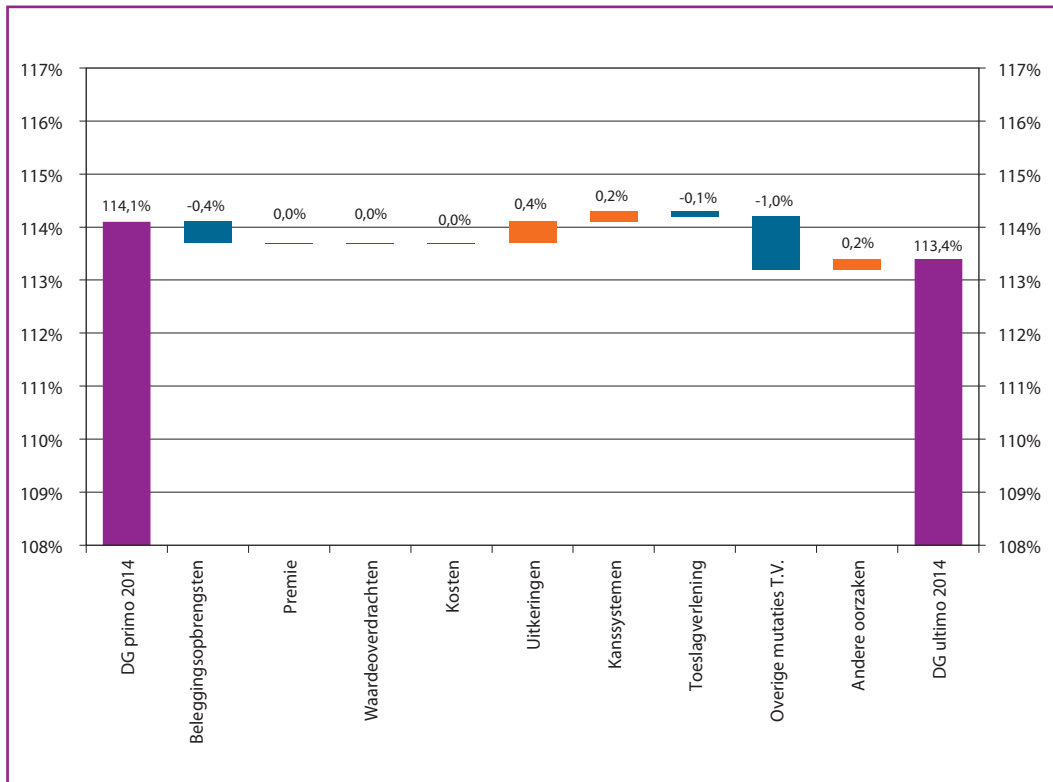
Voor de toetsing van de financiële positie is de vereiste dekkinggraad ultimo 2014 vastgesteld als de hoogste uitkomst van beide percentages. Dit is dus 113,0% op basis van de strategische verdeling.

De volgende grafiek toont de verdeling van de vereiste dekkinggraad over de verschillende risico-componenten die gehanteerd wordt voor de toetsing. Hierbij zijn de verdelingen opgenomen voor 2013 en 2014.

Analyse van het resultaat

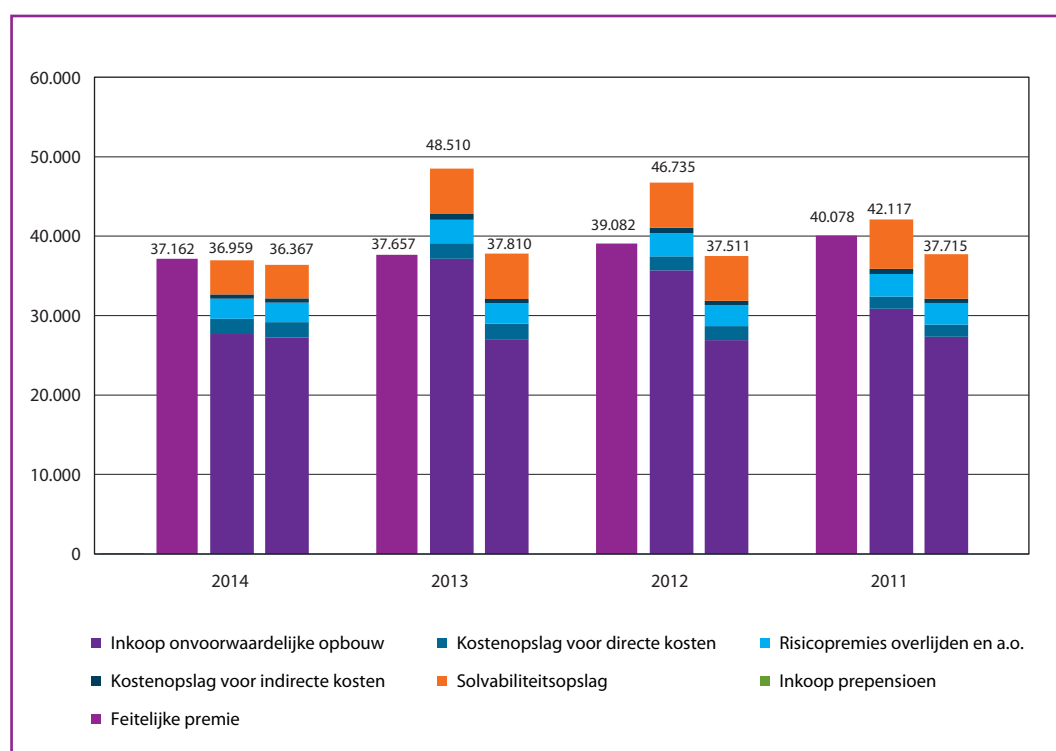
In 2014 is een positief resultaat van 28.563 behaald. In 2013 was er een positief resultaat van 38.016. De invloed van het resultaat op de dekkinggraad is in de grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak.

Kostendeekkende premie

De kostendeekkende premie over 2014 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn). Dit betekent dat de premie is vastgesteld op basis van een gedempt premiebeleid, rekening houdend met een rente van 3%. De gedempte kostendeekkende premie bedraagt 36.367 (18,9% van salarissom). De feitelijk betaalde premie is met 37.162 (19,1% van salarissom) iets hoger. De zuivere kostendeekkende premie is gelijk aan 36.959 (19,1% van salarissom).

De feitelijk betaalde premie, de zuivere kostendeekkende premie en de gedempte kostendeekkende premie worden achtereenvolgend in onderstaande grafiek weergegeven. Hierbij zijn de zuivere kostendeekkende premie en de gedempte kostendeekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet.

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Oordeel verantwoordingsorgaan

Op 1 juli 2014 is het Verantwoordingsorgaan (VO) in de huidige samenstelling van start gegaan. De bevindingen en het oordeel van het VO betreffen dan ook de periode juli – december 2014.

Bevindingen:

Door de invoering van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds zijn op 1 juli 2014 diverse wijzigingen in de structuur van het fonds aangebracht.

- Er kwam nieuw intern toezicht in de vorm van een permanente Raad van Toezicht (RvT);
- De Deelnemersraad werd opgeheven en het Verantwoordingsorgaan werd, met uitbreiding van enkele bevoegdheden, omgevormd, waarbij voor het eerst een vertegenwoordiging door de gepensioneerden werd gekozen;
- In het bestuur werd eveneens een vertegenwoordiging van de gepensioneerden opgenomen.

De Code Pensioenfonds heeft niet alleen tot doel het besturen van pensioenfonds te verbeteren, maar vooral ook inzichtelijker te maken. Het bestuur heeft zich geconformeerd aan de Code Pensioenfonds en zal alleen met gegronde reden en voorzien van toelichting van de code afwijken. Het bestuur heeft zich beraden op de wijze waarop het VO van informatie kan worden voorzien. Een belangrijke informatiebron is de besluitenlijst van het bestuur. Door deze uit te breiden met de overwegingen bij de besluiten en weergave van de overweging van niet tot besluiten leidende vergaderpunten, komt voor het VO meer nodige achtergrondinformatie beschikbaar. In 2015 zal het VO de informatievoorziening in totaliteit evalueren.

Belangrijk voor het vervullen van de taken door het VO zijn het beleidsplan en het jaarverslag. Het voorgenomen beleid, het handelen van het bestuur, de resultaten daarvan en de daaruit voortvloeiende activiteiten voor een volgende periode zouden in het jaarverslag helder naar voren moeten komen. De opzet en indeling van beleidsplan en jaarverslag zouden daartoe meer op elkaar moeten aansluiten.

In december 2014 ontving het VO de "Vergoedingsregeling voor Bestuur, Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan" ter advisering. Uit de toelichting blijkt dat het bestuur voornemens is de vergoeding voor bestuursleden vanaf 2016 vast te stellen op een vast bedrag per bestuurslid. Dat hierdoor de vergoedingsregeling transparanter en beheersbaarder wordt is een positieve ontwikkeling. In 2015 zal nog overleg over de definitieve invulling van de regeling plaatsvinden.

De externe toezichthouders stellen zwaardere eisen aan binnen het fonds actieve personen. Het bestuur heeft in verband daarmee besloten aspirant-bestuursleden in een voortraject te scholen en in het bestuur tijdens die periode te laten functioneren. Daardoor kunnen tijdig en op het gewenste niveau bestuursleden worden benoemd. Voor de leden van het VO zijn trajecten uitgezet om de geschiktheid op peil te brengen. Deze maatregelen beoordeelt het VO positief.

De nieuwe ALM-studie 2014 gaat uit van een daling van het aantal deelnemers met 5% per jaar. In eerdere studies werd steeds uitgegaan van 3% daling. In 2013 nam het aantal deelnemers met 7,04% af en in 2014 met 6,8%. Een aandachtspunt voor de haalbaarheidstoets.

Enkele bestuursleden van het pensioenfonds hebben een dubbelfunctie. Als lid van het pensioenfondsbestuur en als lid van het Centraal Overleg Arbeidsvoorwaarden Openbare Bibliotheken (COAOB). Het is wel de vraag of de voordelen van korte lijnen en geïnformeerdeheid opwegen tegen de nadelen van een dubbelfunctie. Het VO verzoekt het bestuur zich te oriënteren op deze situatie.

Het VO heeft overleg gevoerd met de RvT over haar rapportage van de werkzaamheden in het tweede halfjaar 2014. Het was een heldere analyse van diverse facetten van het beleid, de structuur en de werkwijze van het pensioenfonds. De aanbevelingen van de RvT zoals opgenomen in de rapportage geven het bestuur voldoende handvatten om verbeteringen aan te brengen.

Oordeel

Gedurende het verslagjaar zijn vele (wettelijke) veranderingen in de pensioenregelingen en de governance van het pensioenfonds ingevoerd. Het vergde een nauwgezette voorbereiding om binnen de gestelde termijnen aan de verplichtingen van de toezichthouders te voldoen. Het VO is van oordeel dat het bestuur dat over het algemeen uitstekend heeft gedaan.

Ook 2014 was een jaar waarin het pensioenfonds werd geconfronteerd met verder dalende rente. Door een afgestemde beleggingsmix en een passend risicobeleid was het bestuur in staat de nadelige effecten beperkt te houden en lag de dekkingsgraad per 31 december 2014 met 113,4 % boven het vereiste niveau van 113,0 %.

De premie 2015 werd vastgesteld met oog voor de ruimte die ontstond door het afschaffen van de VPL-regeling. Indexatie per 1 januari 2015 was niet mogelijk gelet op onzekere factoren zoals de ontwikkeling van de rente en de rekenregels van het nieuwe FTK. Het premie- en indexatiebeleid 2015, waarvoor het VO advies heeft uitgebracht, is gebaseerd op uitgangspunten van een zorgvuldig beleid.

Het VO oordeelt op basis van het bestuursverslag, de rapportage van de RvT en de gedurende 2014 ontvangen informatie en de aanvullende toelichtingen tijdens overleg met het bestuur en de RvT op 23 juni 2015, positief over het handelen van het bestuur en het gevoerde beleid. Het VO is eveneens van oordeel dat het bestuur daarbij een evenwichtig beleid heeft gevoerd.

Juni 2015

Het verantwoordingsorgaan

Reactie van het bestuur

Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan voor zijn positief kritische bevindingen en heeft van het positief oordeel van het verantwoordingsorgaan met genoegen kennisgenomen.

De bevindingen zal het bestuur bespreken tijdens zijn aanstaande beleidsdag en vervolgens aan de orde stellen in zijn eerstvolgende gezamenlijke vergadering met het verantwoordingsorgaan.

Visitatiecommissie

In 2013 is door de visitatiecommissie een visitatie bij het POB uitgevoerd. De visitatiecommissie bestond uit drie onafhankelijke deskundigen. Het bestuur heeft de lijst met aanbeveling nader beoordeeld. De behandeling van deze aanbevelingen is in het verslagjaar aan de visitatiecommissie als volgt teruggekoppeld.

B1. Algemeen

1. *In het kader van de implementatie van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds aandacht besteden aan informatievoorziening aan VO (nieuwe stijl)*

Het bestuur is voornemens met het VO nieuwe stijl afspraken te maken omtrent de wijze waarop informatie kan worden gedeeld uit de verslagen van de bestuursvergaderingen. Het bestuur onderschrijft en handelt in deze conform punt 8 van de Code Pensioenfonds: "Het bestuur legt bij alle besluiten duidelijk vast op grond van welke overwegingen -mede ten aanzien van de evenwichtige belangenafweging- het besluit genomen is. Transparantie over de besluitvorming doet niets af aan het feit dat het overleg voor de besluitvorming (de fase van beeld- en oordeelsvorming) in het bestuur van vertrouwelijke aard is. Dit bevordert de openheid van de discussie in het bestuur."

Notulen van bestuursvergaderingen worden dan ook bijvoorbeeld niet integraal verstrekt.

2. *Tijdig aandacht besteden aan deskundigheidseisen VO (nieuwe stijl)*

Voor de start van het VO nieuwe stijl zijn de huidige VO- en DR-leden gevraagd of zij al dan niet beschikbaar zijn voor een functie in het VO nieuwe stijl. Dit houdt in dat er in ieder geval een bepaalde mate van kennis aanwezig is bij aanvang van het nieuwe VO. Voorts zal er een kennismakingsbijeenkomst worden ingepland. Leden van het VO worden door het bestuur in de gelegenheid gesteld opleidingen e.d. te volgen. Tevens organiseert het bestuur op regelmatige basis cursusdagen.

B2. Governance

Geen aanbevelingen.

B3. Deskundigheid

1. *Opleidingsbudget vaststellen voor verantwoordingsorgaan*

Het bestuur stelt een opleidingsbudget voor het VO op zodra het VO ingesteld is. Zodoende kan rekening worden gehouden met de vlakken waarop wellicht nog (te) weinig kennis voorhanden is en hier een juiste opleiding bij kan worden gezocht.

B4. Beleggingen

Geen aanbevelingen.

B5. Risico's

1. *Nagaan wat de gevolgen van een sterke inkrimping van het deelnemersbestand voor het Fonds zijn*

Zodra de gevolgen van het nieuwe FTK bekend zijn en de door het POB genomen besluiten ingeregeld zijn, is het bestuur voornemens een ALM te gaan uitvoeren. De verwachting is dat dit in (jaar in te vullen) zal plaatsvinden. In de ALM zal dan rekening worden gehouden met de gevolgen van de inkrimping van het deelnemersbestand.

Het bestuur heeft aandacht voor wijzigingen in het deelnemersbestand. AZL verstrekt maandelijks een overzicht van de verwerkte in- en uitdiensttredingen.

2. *Aandacht voor illiquide beleggingen in het kader van een eventuele krimp*

Zoals in het rapport opgenomen acht het bestuur de kans op liquiditeitsrisico klein vanwege het feit dat de liquiditeit van het POB ruim voldoende is om de uitkeringsstromen te kunnen beheersen. De inkomende premie is vooralsnog hoger dan de uitkeringen.

Het bestuur is zich er van bewust dat illiquide beleggingen bij een eventuele inkrimping van het deelnemersbestand tot problemen kunnen leiden. Het aandeel illiquide beleggingen in de POB-portefeuille wordt beperkt door in de komende tijd een vermindering van de vastgoedportefeuille te realiseren.

3. *Aandacht voor juistheid van de aanlevering van de basisgegevens door de aangesloten werkgevers*

Het POB voert regelmatig overleg met de betrokken partijen c.q. administrateurs over de juiste aanlevering van de basisgegevens. Ook is het onderwerp onder de aandacht gebracht in tussentijdse correspondentie met de werkgevers. Dit teneinde het proces correct te laten verlopen.

4. *Aandacht te besteden aan de premieontwikkeling*

De feitelijke premie is op dit moment lager dan de zuiver kostendekkende premie. Het POB hanteert als toetsingscriterium de gedempte kostendekkende premie die enigszins lager is dan de feitelijke premie. De premie wordt ten minste jaarlijks getoetst. Tevens wordt dan gekeken naar de bij de premieberekening gehanteerde uitgangspunten.

B6. Communicatie

1. *In communicatie naar deelnemers meer aandacht voor koopkracht toekomstige pensioenen en de risico's die deelnemers lopen*

Dit punt zal door de Commissie Communicatie worden opgepakt.

2. *Evalueren van resultaten van Self assessment AFM*

De score van het Self Assessment bij AFM bedroeg 80%. Het bestuur zal bezien of het zinvol is deze resultaten te evalueren en zo ja, op welke aspecten de informatie- en communicatie verder verbeterd kan worden.

3. *Overleg met aangesloten werkgevers inzake "Aanbeveling pensioen-communicatie" van de STAR*

Het bestuur zal de 'aanbeveling pensioencommunicatie' agenderen in een overleg met sociale partners. Dit om te bezien op welke wijze daaraan –mogelijk met ondersteuning van het POB– uitvoering aan gegeven kan worden. De STAR heeft deze aanbeveling in juli 2013 in de richting van de werkgevers gedaan.

Rapportage Raad van Toezicht inzake derde t/m vierde kwartaal 2014

Deze rapportage bevat de bevindingen van de raad van toezicht (hierna RvT) naar aanleiding van haar onderzoek naar het functioneren van het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken over de periode derde kwartaal 2014 tot en met het vierde kwartaal 2014. Aangezien de RvT per 1 juli 2014 als statutair orgaan van het pensioenfonds is ingesteld en de leden ervan per 1 juli 2014 zijn benoemd, valt deze rapportageperiode eenmalig niet samen met het verslagjaar.

De RvT heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De RvT is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. De RvT staat het bestuur met raad en daad ter zijde. Daarnaast heeft de RvT goedkeuringsrechten ten aanzien van een aantal bestuursbesluiten. In de verslagperiode heeft het bestuur in dat kader goedkeuring gevraagd over het beleid inzake beloningen.

De RvT heeft in overleg met het bestuur een plan van aanpak opgesteld voor 2014/2015, met een aantal specifieke thema's waarop de RvT zich richt, namelijk het vermogensbeheer voor wat betreft de uitbesteding van het vermogensbeheer, rapportages en bijbehorende contracten, de governance in de meest ruime zin, waarbij ook gekeken is naar de rolverdeling en mandatering en naar de toekomstbestendigheid. De RvT heeft de VITP-Toezichtcode bij de uitvoering van haar taak betrokken.

Alle aanbevelingen, zo heeft de RvT kunnen constateren, in het visitatierapport van het intern toezicht, uitgeoefend door de visitatiecommissie over de periode medio 2011 tot medio 2013 zijn door het bestuur adequaat opgevolgd. De RvT heeft vastgesteld dat de ING groep een grote rol speelt bij de uitbesteding van werkzaamheden, waaronder het vermogensbeheer, van het fonds. De RvT is van mening dat de rapportages met betrekking tot risico- en vermogensbeheer onvoldoende samenhangend zijn. Een vervangende geconsolideerde managementrapportage kan het aantal rapportages verminderen en het bestuur meer inzicht verschaffen.

Het bestuur heeft de wettelijke wijzigingen in de governancestructuur per 1 juli 2014 voortvarend opgepakt en tijdig geïmplementeerd. De RvT stelt vast dat het verantwoordingsorgaan nog moeite heeft zijn nieuwe rol te vinden en in te vullen. De RvT stelt verder vast dat de tijdsbelasting van het bestuur hoog is.

De RvT beveelt het bestuur aan om de rolverdeling tussen bestuur en commissies nader te bezien en te onderzoeken of door delegatie van voorbereiding voor besluitvorming en uitvoering van bestuurs-besluiten aan de commissies de tijdsbelasting van het bestuur kan afnemen. Tevens beveelt de RvT het bestuur aan om te bezien of een meer evenwichtige verdeling van aandacht over de verschillende relevante beleidsterreinen nodig is.

De RvT beveelt verder aan om binnen het bestuur nog eens nadrukkelijk aandacht te besteden aan de meest optimale vorm en samenstelling van het bestuur naar de toekomst toe, waarbij ook de vereiste geschiktheid opnieuw kan worden gedefinieerd. De structurele afname van het aantal werknemers in de branche en de vooruitzichten in de sector van de Openbare Bibliotheken, hebben ook gevolgen voor het fonds. Het bestuur volgt de ontwikkelingen binnen de bibliotheken nauwlettend en de RvT stelt vast dat het bestuur in haar beleidsplan daaraan aandacht heeft besteed. Voor 2015/2016 staat op de agenda van het bestuur het onderzoek naar verruiming van de mogelijkheid tot vrijwillige aansluiting en mogelijke samenwerking met andere pensioenfonds. De RvT beveelt aan om de strategische opties concreet te verkennen en te operationaliseren.

Tot slot

De RvT heeft vertrouwen in de opvolging door het bestuur van de aanbevelingen die de RvT in haar rapport heeft gedaan en ziet uit naar verdere samenwerking met het bestuur.

Juni 2015

De RvT:

Dr. R. Ketellapper

Drs. H. J. Machielsen

Mw. mr. M. Meijer-Zaalberg (voorzitter)

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft met belangstelling en waardering kennisgenomen van de goedkeuring, de bevindingen en aanbevelingen van de Raad van Toezicht (RvT). Het bestuur bedankt de Raad van Toezicht voor de goede samenwerking en constructieve gedachtewisseling gedurende de kwartalen 3 en 4 in het verslagjaar en bespreekt het vervolg hierop tijdens de aanstaande beleidsdag.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro)

Activa	2014	2013
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Onroerende zaken	110.672	133.296
Zakelijke waarden	614.943	526.146
Vastrentende waarden	936.339	802.564
Derivaten	150.426	22.014
Overige beleggingen	950	0
	1.813.330	1.484.020
Herverzekering [2]	6.459	6.161
Vorderingen en overlopende activa [3]	11.654	17.157
Liquide middelen [4]	1.661	2.235
Totaal activa	1.833.104	1.509.573

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2014	2013
Reserves [5]		
Algemene reserve	5.346	2.115
Solvabiliteitsreserve	207.928	182.596
	213.274	184.711
Langlopende schuld [6]		
VPL-Overgangsregeling	3.945	5.534
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [7]		
Eigen rekening	1.591.978	1.307.950
Herverzekering	6.459	6.161
	1.598.437	1.314.111
Overige technische voorzieningen voor risico pensioenfonds [8]		
Voorziening arbeidsongeschiktheidsrisico's	2.247	1.484
Voorziening slotuitkering	1.837	1.471
Voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening	390	353
	4.474	3.308
Kortlopende schulden [9]	12.974	1.909
Totaal passiva	1.833.104	1.509.573

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2014	2013
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [10]		
Directe beleggingsopbrengsten	23.570	27.144
Indirecte beleggingsopbrengsten	283.401	-5.432
Kosten van vermogensbeheer	-1.171	-744
	305.800	20.968
Bijdragen van werkgevers en werknemers [11]	41.590	41.576
Saldo van overdrachten van rechten [12]	1.181	-443
Pensioenuitkeringen [13]	-33.544	-33.247
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [14]		
Toevoeging pensioenopbouw	-30.856	-40.309
Toeslagverlening	-573	-13.419
Waardeoverdrachten	-1.250	567
Verwachte uitkering	33.313	33.035
Toevoeging kostenvoorziening	265	-90
Benodigde intrest	-5.013	-4.704
Wijziging rentetermijnstructuur	-267.002	42.990
Toevoeging i.v.m. gewijzigde actuariële grondslagen	-11.446	-3.755
Overige	-1.466	-3.311
	-284.028	11.004
Mutatie overige technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen [15]	-1.166	250
Mutatie langlopende schuld VPL-regeling [16]	1.589	-279

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2014	2013
Herverzekering [17]		
Premies	-31	-40
Uitkeringen uit herverzekering	353	458
	322	418
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [18]	-2.751	-2.608
Overige baten en lasten [19]	-430	377
Saldo van baten en lasten	28.563	38.016
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	28.563	38.016

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2014	2013
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Bijdragen van werkgevers en werknemers	41.167	41.483
Uitkeringen uit herverzekering	353	458
Overgenomen pensioenverplichtingen	3.079	723
Overige	39	376
	44.638	43.040
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-33.545	-33.162
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.904	-1.160
Premies herverzekering	-31	-39
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-2.901	-2.469
Overige	-50	-9
	-38.431	-36.839
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	26.004	24.770
Verkopen en aflossingen beleggingen	496.044	596.009
	522.048	620.779
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-527.209	-631.487
Kosten van vermogensbeheer	-1.171	-745
Overige	-449	0
	-528.829	-632.232
Mutatie liquide middelen	-574	-5.252
Saldo liquide middelen 1 januari	2.235	7.487
Saldo liquide middelen 31 december	1.661	2.235

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Toepassing Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving

Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken heeft het jaarverslag opgesteld in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Waardering

Algemene grondslagen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de kostprijs, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld. Voor kortlopende vorderingen en schulden wordt de kostprijs geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Schattingswijzigingen

Het bestuur heeft besloten om de actuariële grondslagen voor de vaststelling van de technische voorzieningen ultimo 2014 te wijzigen. Deze aanpassingen kwalificeren zich als schattingswijzigingen. Het betreft de volgende aanpassingen:

- Het Actuariel Genootschap heeft in 2014 een nieuwe overlevingstafel gepubliceerd, de Prognosetafel AG2014. Het fonds is per jaareinde overgestapt op deze nieuwe prognosetafel. De voorziening is als gevolg daarvan verlaagd met 1.586.
- Daarnaast heeft het fonds de opslag voor excassokosten verhoogd van 2% naar 3%. Het negatieve resultaat hiervan bedraagt 13.059.

De totale impact van deze schattingswijzigingen bedraagt een toename van de voorziening van 11.473.

Buitenlandse valuta

Activa en passiva in buitenlandse valuta zijn omgerekend tegen de ultimo jaar geldende koersen.

Onroerende zaken

Aandelen van vastgoedmaatschappijen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde.

Zakelijke waarden

De ter beurse genoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurswaarde. Niet ter beurse genoteerde aandelen (fondsen) worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde.

Obligaties

De obligaties zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurswaarde.

Leningen op schuldbekentenis

De leningen op schuldbekentenis zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde. Onder actuele waarde wordt in dit verband verstaan de contante waarde van de toekomstige kasstromen op basis van het effectieve rendement ultimo het verslagjaar van overeenkomstige leningen.

Derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de op 31 december bekende marktprijzen. Beleggingen welke onderhands zijn gekocht, waarvoor geen directe waardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters. RJ610 schrijft voor dat derivaten met een negatieve waarde op de passiva zijde van de balans moeten worden weergegeven.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde.

Herverzekering

Het herverzekerd deel van de technische voorziening is berekend als de contante waarde van pensioenpolissen op het leven van (gewezen) deelnemers en heeft betrekking op de premievrije aanspraken van de voorheen bij Aegon Levensverzekering N.V. ondergebrachte pensioenen, vermeerderd met de contante waarde van zowel de door ZwitserLeven toegekende wezen pensioenen als die van enkele overgenomen polissen. In het stop-loss contract met ZwitserLeven, met een afrekeningsperiode van 5 jaar, zijn de volgende risico's herverzekerd:

- de sterfterisico's van de verzekeringen van het partner- en wezenpensioen in de vorm van éénjarige risicokapitalen;
- de invaliditeitsrisico's voor deelnemers voor wie in het fonds invaliditeitspensioen is verzekerd.

Solvabiliteitsreserve

De hoogte van de solvabiliteitsreserve is maximaal gelijk aan het vereist eigen vermogen volgens het FTK en dient als buffer. Dit maximaal niveau wordt aangehouden.

VPL-Overgangsregeling

De pensioenregelingen van het POB omvatten overgangsregelingen. De voorziening overgangsregelingen was dusdanig vastgesteld dat deze, samen met de contante waarde van een deel van de toekomstige premiebijdragen, naar verwachting toereikend was om de verplichtingen uit de overgangsregelingen te kunnen financieren. In de kostendekkende premie was hiervoor een component toegerekend. In 2006 bedroeg deze 2% van het salaris. Bij de berekening werd verondersteld dat deze premie tot en met 2018 zou worden ontvangen. Er werd rekening gehouden met blijfkansen. De bijdrage van 2% werd periodiek gezien, laatstelijk in 2014.

De voorziening werd jaarlijks verhoogd met de daarvoor bedoelde component in de verschuldigde premiebijdrage en een percentage gelijk aan het gemiddelde rendement van het fonds.

De jaarlijkse onttrekkingen waren als volgt:

Overgangsregeling pensioenreglement 1: De financiering van de extra aanspraak op ouderdoms- en partnerpensioen vond ten laste van de voorziening overgangsregelingen plaats op de pensioendatum, doch uiterlijk op 31 december 2020.

Overgangsregeling pensioenreglement 2: De koopsommen voor degenen die in het betrokken jaar daadwerkelijk voor de overgangsmaatregelen prepensioen in aanmerking kwamen werden ten laste van de voorziening gebracht.

In 2012 is de voorziening overgangsregelingen vrijgevallen ten gunste van de VPL-Overgangsregeling.

De VPL-Overgangsregeling met betrekking tot prepensioen is ultimo 2014 gelijk aan 3.945.

Voorziening pensioenverplichtingen

De VPV is, evenals vorig jaar, gelijk aan de actuariële contante waarde van de opgebouwde, premievrije en ingegane pensioenen. Bij de vaststelling van de VPV is uitgegaan van marktwaardering. Dit houdt onder andere in dat gerekend is met de termijnstructuur van de actuele nominale markttrente zoals gepubliceerd door DNB.

Gemiddeld gewogen met de VPV kwam de nominale rente eind 2014 ongeveer overeen met een vaste rekenrente van 1,9% (2013: 2,7%).

De pensioenverplichtingen worden berekend volgens overlevingskansen van een AG Prognosetafel 2014 (startjaar 2015) inclusief toepassing sterftetrend en correctiefactoren op basis van ervaringssterfte.

Als belangrijkste grondslagen voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen worden vermeld:

- Intrest: Rentetermijnstructuur van DNB;
- Sterfte: AG Prognosetafel 2014 (startjaar 2015) – zonder leeftijdsterugstelling;
- Gehuwdheid: Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt het bepaalde partnersysteem gehanteerd;
- Uitkeringen: De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld;
- Leeftijden worden in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld;
- Leeftijdsverschil: Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 3 jaar gesteld (man ouder dan vrouw);
- Kosten: In de voorziening pensioenverplichtingen is een excassokostenvoorziening begrepen van 3% van de netto voorziening;
- Ervaringssterfte: Mercer 2012 Hoog-Midden.

Overige technische voorzieningen

Voorziening arbeidsongeschiktheidsrisico's

De voorziening arbeidsongeschiktheidsrisico's dient voor de spreiding in de tijd van voortzetting van de pensioenopbouw ten laste van het fonds en van arbeidsongeschiktheidspensioen. De voorziening wordt jaarlijks verhoogd met 0,35% van de som van de bijdragegrondslagen voor het risico van arbeidsongeschiktheidspensioen. Daarnaast wordt de voorziening verhoogd met een percentage gelijk aan het gemiddelde rendement van het pensioenfonds alsmede met uitkeringen uit hoofde van herverzekering.

Aan de voorziening worden jaarlijks, ten aanzien van nieuwe arbeidsongeschikte deelnemers en ten aanzien van de wijzigingen in de mate van arbeidsongeschiktheid van de bestaande arbeidsongeschikten, onttrokken of toegevoegd:

- de contante waarde van de ten laste van het POB op te bouwen of niet meer op te bouwen oudedagsvoorzieningen;
- de contante waarde van de toegekende of vrijgevallen arbeidsongeschiktheidspensioenen.

Tevens worden de premies die moeten worden betaald aan de verzekeraars aan de voorziening onttrokken.

De voorziening mag niet minder bedragen dan twee maal de premietoevoeging en niet meer bedragen dan drie maal de premietoevoeging in dat jaar. Het mindere of meerdere wordt verrekend met het jaarresultaat. De premiestelling voor het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt periodiek gezien, laatstelijk in 2014.

Voorziening slotuitkering

Indien een deelnemer met ingegaan ouderdomspensioen overlijdt en er is een partner, dan loopt de uitkering nog 2 maanden na overlijden door. Indien er geen partner achterblijft, maar er wel kinderen zijn, wordt dit bedrag ineens uitgekeerd. In de reguliere voorziening wordt geen rekening gehouden met deze slotuitkering. Ultimo 2008 is een voorziening gevormd ter dekking van eventuele lasten.

Voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening

Een klein gedeelte van de pensioenaanspraken wordt onvoorwaardelijk geïndexeerd met de looninflatie van de werkgever. Primo 2008 is hier een aparte voorziening voor gevormd.

Resultaatbepaling

Algemeen

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de rente-opbrengst verminderd met de kosten; bij de zakelijke waarden wordt, voor wat betreft de aandelen, hieronder verstaan het bruto-dividend, voor aftrek van dividendbelasting, verminderd met de kosten. De intresten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van onroerende zaken, aandelen, converteerbare obligaties, opties, leningen op schuldbekentenis en obligaties;
- boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis;
- valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties.

Kosten van vermogensbeheer

Onder de kosten van vermogensbeheer worden de administratiekosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen alsmede de kosten van exploitatie van het direct onroerend goed. De betreffende kosten worden verder gespecificeerd in het kostenoverzicht op pagina p.m.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2013	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koers- verschillen	Niet- gerealiseerde koers- verschillen	Stand ultimo 2014
Onroerende zaken						
Aandelen vastgoedmaatschappijen	133.296	117	-29.586	-1.637	8.482	110.672
Zakelijke waarden						
Aandelen beleggingsfondsen	526.146	66.644	-46.764	2.512	66.405	614.943
Vastrentende waarden						
Obligaties	768.532	246.511	-167.895	725	51.313	899.186
Converteerbare obligaties	31.725	2.000	0	0	1.251	34.976
Leningen op schuldbekentenissen	2.307	0	-27	-14	-89	2.177
	802.564	248.511	-167.922	711	52.475	936.339
Derivaten						
Swaps	8.291	70.500	-91.340	8.696	116.702	112.849
Opties	11.599	70.911	-107.970	43.329	19.708	37.577
Valutatermijntransacties	2.124	20.471	0	-22.595	-11.390	-11.390
	22.014	161.882	-199.310	29.430	125.020	139.036
Overige beleggingen						
Geldmarktfondsen	0	50.075	-49.128	3	0	950
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	1.484.020	527.229	-492.710	31.019	252.382	1.801.940
Waarvan onder de passiva gepresenteerd						
Valutatermijntransacties	0					11.390
Beleggingen aan activa-zijde balans	1.484.020					1.813.330

Categorie	Stand ultimo 2013	Stand ultimo 2014
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	1.484.020	1.801.940
Vorderingen en schulden beleggingen	17.066	11.471
Depotbank	858	140
Beleggingen inclusief liquiditeiten	1.501.944	1.813.551

Het POB heeft in het verslagjaar niet belegd in premiebijdragende instellingen. In het verslagjaar heeft het POB geen beleggingen uitgeleend.

Aansluiting beleggingen ten behoeve van de risicoparaagraaf:

	Stand ultimo 2014	Liquide middelen	Over- lopende intrest	Te vorderen dividend- belasting	Over- lopende aan- en verkopen beleggingen	Toepassen Look Through	Stand ultimo 2014 conform risico- paraagraaf
Onroerend goed	110.672	0	0	0	0	512	111.184
Aandelen	614.943	0	0	0	0	-13.112	601.831
Vastrentende waarden	936.339	0	7.913	0	0	-14.289	929.963
Derivaten	139.036	0	3.287	0	0	2.989	145.312
Overige beleggingen	950	140	0	272	-1	23.900	25.261
Totaal	1.801.940	140	11.200	272	-1	0	1.813.551

Bij toepassing van het look-through principe wordt door de betreffende beleggingsfondsen heen gekeken en vervolgens worden deze componenten toebedeeld naar hun desbetreffende beleggingscategorie.

Methodiek bepaling marktwaarde:

Level 1: Genoteerde marktprijzen

Level 2: Onafhankelijke taxaties

Level 3: NCW berekening

Level 4: Andere methode

Beleggingen

	Level 1	Level 3	Level 4		
	Ge- noteerde markt- prijzen	NCW- berekening o.b.v. markt prijzen	Intrinsieke waarde beleggings- fondsen	Totaal ultimo 2014	Totaal ultimo 2013
Bedrag (in € duizenden)					
Vastgoed	33.325	0	77.437	110.672	133.296
Aandelen	59.513	0	555.430	614.943	526.146
Vastrentende waarden	603.280	0	333.059	936.339	802.564
Derivaten	0	139.036	0	139.036	22.014
Overig	0	0	950	950	0
Totaal per 31 december	696.028	139.036	966.876	1.801.940	1.484.020

	2014	2013
[2] Herverzekering	6.459	6.161
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Lopende intrest en dividend		
Hieronder is opgenomen de aan het boekjaar toe te rekenen intrest en dividend van:		
– Vastrentende waarden	7.913	8.302
– Derivaten	3.287	4.996
– Overige beleggingen	0	1
	11.200	13.299
Beleggingen		
Debiteuren effecten	85	3.418
Overige vorderingen		
Terugvorderbare dividendbelasting	272	415
Premies	65	0
Rekening courant herverzekeraars	19	11
Overige	13	14
	369	440
Totaal vorderingen en overlopende activa	11.654	17.157
[4] Liquide middelen		
Kas Bank N.V.	140	858
ING Bank N.V.	1.521	1.377
	1.661	2.235
Totaal activa	1.833.104	1.509.573

Passiva	2014		2013	
[5] Reserves				
Algemene reserve				
Stand per 1 januari	2.115		-38.092	
Bij/af: uit/voor solvabiliteitsreserve	-25.332		2.191	
Saldobestemming boekjaar	28.563		38.016	
Stand per 31 december	5.346		2.115	
Solvabiliteitsreserve				
Stand per 1 januari	182.596		184.787	
Af/bij: naar/uit algemene reserve	25.332		-2.191	
Stand per 31 december	207.928		182.596	
Totaal Reserves	213.274		184.711	
Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt	65.550	104,1%	54.216	104,1%
Het vereist eigen vermogen bedraagt	207.928	113,0%	182.596	113,9%
Het beschikbare eigen vermogen bedraagt	213.274		184.711	
De dekkingsgraad is		113,4%		114,1%
De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal vermogen gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds				
De berekening is als volgt: $(213.274 + 1.591.978 + 4.474) / (1.591.978 + 4.474) \times 100\% = 113,4\%$				
[6] Langlopende schuld				
VPL-reserve overgangsregelingen				
Stand per 1 januari	5.534		5.255	
Rendementsbijschrijving	771		85	
Premies	3.887		3.710	
Toekenning overgangsmaatregelen	-3.982		-3.516	
Inkoop buffer 2014	-555		0	
Inkoop buffer 2013	-496		0	
Correcties	-1.214		0	
Stand per 31 december	3.945		5.534	

	2014	2013
[7] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
De voorziening pensioenverplichtingen per 31 december is als volgt opgebouwd:		
- Deelnemers (incl. vutters en arbeidsongeschikten)	749.077	626.763
- Gewezen deelnemers	301.247	207.131
- Pensioengerechtigden	542.044	474.409
Totale voorziening pensioenverplichtingen	1.592.368	1.308.303
Af: voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening	-390	-353
Blijft: voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening	1.591.978	1.307.950
Eigen rekening		
Stand per 1 januari	1.307.950	1.318.954
Toevoeging pensioenopbouw	30.856	40.309
Toeslagverlening	573	13.419
Waardeoverdrachten	1.250	-567
Verwachte uitkering	-33.313	-33.035
Toevoeging kostenvoorziening	-265	90
Benodigde intrest	5.013	4.704
Wijziging rentetermijnstructuur	267.002	-42.990
Toevoeging i.v.m. gewijzigde actuariële grondslagen	11.446	3.755
Overige	1.466	3.311
Stand per 31 december	1.591.978	1.307.950
Herverzekering		
Stand per 1 januari	6.161	6.775
Mutatie	298	-614
Stand per 31 december	6.459	6.161
Totaal voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	1.598.437	1.314.111

	2014	2013
[8] Overige technische voorzieningen voor risico pensioenfonds		
Voorziening arbeidsongeschiktheidsrisico's		
Stand per 1 januari	1.484	1.618
Premies	778	742
Rendementsbijschrijving	420	27
Premies en uitkeringen herverzekering	-3	-3
Mutatie i.v.m. invalideren en revalideren	-432	-1.363
Overschrijding minimum of maximum	0	463
Stand per 31 december	2.247	1.484
Voorziening slotuitkering		
Stand per 1 januari	1.471	1.499
Bijschrijving rente	6	5
Overige mutaties	360	-33
Stand per 31 december	1.837	1.471
Voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening		
Stand per 1 januari	353	441
Risicopremies	-24	-79
Bijschrijving rente	1	1
Overige mutaties	60	-10
Stand per 31 december	390	353
Totaal overige technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	4.474	3.308
[9] Kortlopende schulden		
Verschuldigde premies.	0	359
Administratiekosten	67	634
Loonheffing en sociale premies	658	707
Negatieve derivaten	11.390	0
Effecten	86	66
Overige	773	143
	12.974	1.909
Totaal passiva	1.833.104	1.509.573

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken hebben in 2014 geen bezoldiging ontvangen. Wel is aan bestuursvergoedingen, vacatiegelden en overige vergoedingen een totaalbedrag van door de stichting uitbetaald ten behoeve van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de deelnemersraad..

Personeel

Gedurende het boekjaar 2014 had Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken geen personeelsleden in dienst.

Baten en lasten	2014	2013
[10] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	3.438	4.187
Zakelijke waarden	544	1.464
Vastrentende waarden	13.772	13.320
Derivaten	5.779	8.173
Subtotaal	23.533	27.144
Liquide middelen	-4	-4
Bijdragen van werkgevers en werknemers	7	7
Overige	34	-3
Totaal directe beleggingsopbrengsten	23.570	27.144
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Onroerende zaken	-1.637	-73
Zakelijke waarden	2.512	14.171
Vastrentende waarden	711	-3.598
Derivaten	29.430	-22.400
Overige beleggingen	3	1.065
Valutaverschillen	0	-183
Subtotaal	31.019	-11.018

	2014	2013
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Onroerende zaken	8.482	-7.400
Zakelijke waarden	66.405	81.670
Vastrentende waarden	52.475	-22.181
Derivaten	125.020	-46.503
Overige beleggingen	0	0
Subtotaal	252.382	5.586
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	283.401	-5.432
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-1.045	-640
Bewaarloon	-126	-104
Totaal kosten vermogensbeheer	-1.171	-744
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	305.800	20.968
[11] Bijdragen van werkgevers en werknemers		
OP-premie ¹⁾	41.049	41.367
FVP-premies	533	209
Inkoopsommen	8	0
	41.590	41.576
Kostendeekkende premie	36.959	48.510
Gedempte kostendeekkende premie	36.367	37.810
Feitelijke premie	37.162	37.657
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	30.762	40.838
– Opslag instandhouden vereist vermogen	4.276	5.717
– Kostenopslag	1.921	1.955
	36.959	48.510
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	30.242	30.138
– Opslag instandhouden vereist vermogen	4.204	5.717
– Kostenopslag	1.921	1.955
	36.367	37.810

1) Inclusief premie t.b.v. prepensioen

	2014	2013
[12] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	3.079	723
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.898	-1.166
	1.181	-443
[13] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-26.942	-23.757
Invalideitpensioen	-356	-389
Partnerpensioen	-2.995	-2.896
Wezenpensioen	-70	-70
Prepensioen	-2.386	-5.403
Subtotaal	-32.749	-32.515
Andere uitkeringen		
Overlijdensuitkeringen	-27	-22
Compensatie overhevelingstoeslag	-307	-312
Afkopen	-461	-398
Subtotaal	-795	-732
Totaal pensioenuitkeringen	-33.544	-33.247
[14] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Toevoeging pensioenopbouw	-30.856	-40.309
Toeslagverlening	-573	-13.419
Waardeoverdrachten	-1.250	567
Verwachte uitkering	33.313	33.035
Toevoeging kostenvoorziening	265	-90
Benodigde intrest	-5.013	-4.704
Wijziging rentetermijnstructuur	-267.002	42.990
Toevoeging i.v.m. gewijzigde actuariële grondslagen	-11.446	-3.755
Overige	-1.466	-3.311
	-284.028	11.004

	2014	2013
[15] Mutatie overige technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen		
Voorziening arbeidsongeschiktheidsrisico's	-763	134
Voorziening slotuitkering	-366	28
Voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening	-37	88
	-1.166	250
[16] Mutatie langlopende schuld VPL-regeling	1.589	-279
[17] Herverzekering		
Premies		
Invaliditeitsrisico	-3	-8
Overlijdensrisico	-28	-32
	-31	-40
Uitkeringen uit herverzekering		
Ouderdomspensioenen	353	458
Totaal herverzekering	322	418
[18] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-1.725	-1.708
Accountant (uitsluitend controle jaarrekening)	-37	-31
Actuaris	-288	-272
De Nederlandsche Bank	-80	-84
Vergoedingen bestuur, deelnemersraad en verantwoordingsorgaan	-428	-327
Contributie Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen	-22	-39
Overige	-171	-147
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-2.751	-2.608
[19] Overige baten en lasten		
Uit beleggingen	-449	375
Diversen	19	2
	-430	377
Saldo van baten en lasten	28.563	38.016

	2014	2013
Actuariële analyse van het saldo		
Beleggingsopbrengsten	32.199	59.284
Premies	4.323	-5.177
Waardeoverdrachten	-69	124
Uitkeringen	143	273
Sterfte	2.774	1.328
Arbeidsongeschiktheid	3	-463
Reguliere mutaties	-237	-511
Toeslagverlening	-573	-13.426
Incidentele mutaties voorziening	-11.834	-3.704
Overige	1.834	288
	28.563	38.016

Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste financieel risico voor het pensioenfonds is het niet kunnen nakomen van de pensioentoezeggingen. Een belangrijke maatstaf hiervoor is het aanwezig Eigen vermogen. Wettelijk is een gestandaardiseerde methode vastgelegd om te kunnen toetsen of het aanwezig Eigen vermogen voldoende is om een aantal specifieke risico's op te kunnen vangen (het standaardmodel). Het Eigen vermogen van het pensioenfonds per 31 december 2014 is hoger dan het Vereist eigen vermogen volgens het standaardmodel.

Jaarlijks vindt toetsing plaats aan de hand van dit standaardmodel. De verschillende risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6, S8 en S10. Tevens wordt rekening gehouden met onderling compenserende effecten (diversificatie effect). Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën:

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Op basis van de strategische beleggingsmix</i>				
Renterisico (S1)	23.198	1,6%	36.410	1,7%
Zakelijke waarden risico (S2)	174.055	8,8%	148.533	10,2%
Valutarisico (S3)	68.699	1,2%	52.532	1,1%
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0%	0	0,0%
Kredietrisico (S5)	31.886	0,3%	11.937	0,1%
Verzekeringstechnisch risico (S6)	46.152	0,7%	38.100	0,6%
Concentratierisico (S8)	18.532	0,1%	22.227	0,2%
Actief beheer risico (S10)	15.748	0,1%	0	0,0%
Diversificatie-effect	-170.342		-127.143	
Vereist eigen vermogen (strategisch)	207.928	13,0%	182.596	13,9%
Aanwezige dekkingsgraad		113,4%		114,1%
Vereiste dekkingsgraad (feitelijke verdeling)		111,2%		113,3%
Vereiste dekkingsgraad (strategische verdeling)		113,0%		113,9%
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,1%		104,1%

De dekkingsgraad wordt berekend door het eigen vermogen plus de technische voorzieningen (exclusief herverzekering) te delen door de technische voorzieningen (exclusief herverzekering). Het afgelopen jaar is deze, op grondslagen van het Pensioenfonds, afgenomen van 114,1% (2013) naar 113,4% (2014).

Renterisico

De waarde van de beleggingen in vastrentende waarden kan fluctueren als gevolg van de verandering in marktrentes. Vanaf 2007 worden ook de verplichtingen op marktrente gewaardeerd, waardoor de waarde van de verplichtingen eveneens fluctueert als gevolg van verandering in marktrentes.

Voor de vaststelling van het renterisico worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de technische voorziening voor risico fonds. Alle rentegevoelige beleggingen worden bij de bepaling van het renterisico meegenomen. Het fonds kent naast de rentegevoelige beleggingen in staatsobligaties ook beleggingen in bedrijfsobligaties, high yield, inflation-linked en emerging markets. Daarnaast verlagen de rentederivaten in de portefeuille het aanwezige renterisico. De berekeningen voor de rentegevoelige beleggingen zijn gebaseerd op de kasstromen van de administrateur. Op basis van de berekende renteschokken is de feitelijke renteaafdekking ultimo 2014 gelijk aan 72,2%. In vergelijking tot de beoogde strategische afdekking van 60,8% betekent dit een verschil van 11,4%-punt. Deze renteaafdekkingen zijn bepaald door het renterisico van de rentegevoelige beleggingen af te zetten tegen het renterisico van de technische voorziening voor risico fonds. Het renterisico van de rentegevoelige beleggingen is vastgesteld gebruikmakende van de swapcurve, terwijl het renterisico van de technische voorziening voor risico fonds is bepaald op basis van de DNBrentetermijnstructuur. Doordat de verplichtingen op basis van de DNB-rentetermijnstructuur lager worden vastgesteld dan op basis van de swapcurve, wordt het afdekkingspercentage hier hoger bepaald dan op basis van de swapcurve en exclusief het belang in swaptions.

Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen.

De door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur voor het vaststellen van de pensioenverplichtingen per ultimo 2014 heeft per saldo een verhogend effect op de technische voorzieningen van 267.002.

Duratie van de vastrentende waarden 10,4 (2013: 8,6)

Duratie van de pensioenverplichtingen 16,7 (2013: 15,9)

Gebruikmakende van bovenstaand beschreven methodiek volgt een risicofactor voor het renterisico van 30.242 op basis van de feitelijke verdeling ultimo 2014 en een renterisico van 23.198 op basis van de strategische verdeling ultimo 2014.

Zakelijke waarden risico

Mogelijke waardedalingen van beleggingen voor het vastgoed en de aandelen zijn in het hiervoor genoemde standaardmodel begrepen. Hiervoor wordt een gedifferentieerde berekening naar categorieën van markten en beleggingen uitgevoerd. Ter zake van het zakelijke waarden risico worden risico-inschattingen aan de hand van de in de markt gebruikelijke risicoparameters gemaakt. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. Dit wordt gerealiseerd door te beleggen in beleggingsfondsen waarin de mix van beleggingen zeer divers is.

Op basis van de feitelijke beleggingsverdeling ultimo 2014 bedraagt het zakelijke waarden risico 147.976. Op basis van de strategische verdeling volgt er conform de standaardmethodiek van DNB een zakelijke waarden risico van 174.055. Binnen deze buffers is tevens rekening gehouden met een additionele buffer voor leverage.

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per categorie:</i>				
Onroerende zaken				
– Aandelen vastgoedmaatschappijen	111.184	15,6%	133.662	20,5%
Aandelen				
– Ontwikkelde markten	540.100	75,7%	459.355	70,6%
– Opkomende markten	61.731	8,7%	57.811	8,9%
Totaal	713.015	100,0%	650.828	100,0%

Valutarisico

De pensioenverplichtingen luiden in euro's, de mogelijke risico's als gevolg van valutakoersontwikkelingen komen daarom alleen bij de beleggingen tot uitdrukking. Het valutarisico is van belang voor zowel directe posities in een valuta, als voor beleggingen die gewaardeerd zijn in een andere valuta.

Voor de vaststelling van het valutarisico wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in vreemde valuta van 20%. In totaliteit is 33,1% van de totale portefeuille belegd in objecten tegen andere valuta dan de euro. Van de totale portefeuille wordt 68,4% afgedekt door middel van valutaderivaten. De strategische blootstelling in niet-eurolanden is vastgesteld op basis van de landenverdeling van de onderliggende benchmark, waarbij rekening is gehouden met de strategische valuta-afdekking. Het valutarisico (S3) draagt voor 0,4%-punt bij aan de vereiste dekkingsgraad op basis van de feitelijke verdeling en voor 1,2%-punt aan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling."

Op basis van de feitelijke beleggingsverdeling ultimo 2014 bedraagt het valutarisico 34.890. Op basis van de strategische verdeling resulteert een valutarisico van 68.699.

Grondstoffenrisico

Het fonds kent ultimo 2014 geen beleggingen in grondstoffen. Aldus is er geen sprake van grondstoffenrisico.

Kredietrisico

Bij het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Ter beperking van het kredietrisico gelden binnen het pensioenfonds restricties voor de samenstelling van de vastrentende portefeuilles met betrekking tot geografische spreiding, verdeling over verschillende debiteurencategoriën, de minimale kwaliteit van de debiteur ("rating") en voor de omvang van de beleggingen per debiteur.

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	182.882	19,7%	195.099	24,7%
AA	375.870	40,4%	273.997	34,7%
A	77.544	8,3%	70.354	8,9%
BBB	131.085	14,1%	110.799	14,0%
Lager dan BBB	135.855	14,6%	125.623	15,9%
Geen rating	26.727	2,9%	14.763	1,9%
Totaal	929.963	100,0%	790.635	100,0%

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	734	0,1%	10.999	1,4%
Resterende looptijd 1-5 jaar	445.511	47,9%	411.059	52,0%
Resterende looptijd >= 5 jaar	483.718	52,0%	368.577	46,6%
	929.963	100,0%	790.635	100,0%

Ultimo 2014 bedraagt het kredietrisico 25.699 op basis van de feitelijke verdeling en 31.886 op basis van de strategische verdeling.

Verzekeringstechnisch risico (actuaarief risico)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Volgens informatie van het CBS en het Actuarieel Genootschap stijgt de levensverwachting van mannen en vrouwen sneller dan eerder werd aangenomen.

Het overlijdensrisico ontstaat doordat deelnemers eerder komen te overlijden dan gemiddeld verondersteld in de tarifiering. Dit geldt voor pensioenvormen waarvoor een uitkering bij overlijden is verzekerd (bijvoorbeeld nabestaandenpensioen). Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het Fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht.

Ultimo 2014 kent het verzekeringstechnisch risico van zowel de feitelijke als de strategische verdeling een omvang van 46.152.

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd

Ultimo 2014 bedraagt het concentratierisico op basis van de feitelijke verdeling 16.578 en op basis van de strategische verdeling 18.532.

	2014		2013	
	€	%	€	%
<i>Verdeling van de vastgoedbeleggingen, aandelen en vastrentende beleggingen naar regio (derivaten en liquiditeitenstanden zijn in deze opbouw niet meegenomen):</i>				
Onroerende zaken:				
Opkomende markten	219.099	13,3%	143.591	10,0%
Europa	960.414	58,5%	887.886	61,6%
Azië	89.689	5,5%	77.809	5,4%
Noord Amerika	322.535	19,6%	303.047	21,0%
Wereldwijd	35.258	2,1%	27.563	1,9%
Overige	15.983	1,0%	1.567	0,1%
Totaal	1.642.978	100,0%	1.441.463	100,0%

	2014		2013	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden per sector:</i>				
Onroerende zaken				
Participaties in vastgoed beleggingsfondsen	111.184	15,6%	133.662	20,5%
Aandelen				
Financiële instellingen	176.015	24,7%	140.828	21,6%
Informatietechnologie	78.162	11,0%	63.810	9,8%
Industriële ondernemingen	73.334	10,3%	62.514	9,6%
Niet-cyclische consumentengoederen	46.494	6,5%	38.201	5,9%
Cyclische consumentengoederen	78.857	11,1%	70.862	10,9%
Farmacie	62.410	8,8%	43.244	6,6%
Energie	33.273	4,7%	35.300	5,4%
Nutsbedrijven	5.872	0,8%	6.626	1,0%
Telecommunicatie	15.489	2,2%	22.856	3,5%
Basisindustrieën	29.831	4,2%	32.232	5,0%
Andere sectoren	2.094	0,3%	693	0,1%
Totaal	713.015	100,0%	650.828	100,0%

Grote posten: zakelijke waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in zakelijke waarden

Onroerende zaken				
ING Dutch Residential Fund IV	38.059	5,3%	58.226	8,5%
Aandelen				
Aberdeen GL-EMMKT	41.593	5,8%	0	0,0%
ING Div aandelen Basisfonds	43.811	6,1%	34.204	5,0%
Altis Multimanager Europe Equity Fund	170.073	23,9%	124.914	18,2%
Altis Multimanager North America Equity Fund	195.183	27,4%	172.933	25,2%
Totaal	488.719	68,5%	390.277	57,0%

	2014		2013	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per soort:</i>				
Staatsobligaties, niet index-linked	598.871	64,4%	517.818	65,5%
Index-linked obligaties	86.287	9,3%	72.911	9,2%
Hypothecaire leningen	687	0,1%	0	0,0%
Bedrijfsobligaties	223.321	24,0%	217.994	27,6%
Kortlopende vorderingen op banken	20.797	2,2%	-18.088	-2,3%
Totaal	929.963	100,0%	790.635	100,0%
<i>Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden</i>				
Germany (Fed Rep)	137.910	14,8%	114.628	14,5%
Dutch Govt	103.042	11,1%	116.281	14,7%
France Govt	108.362	11,7%	56.049	7,1%
Austria (Rep of)	52.151	5,6%	41.491	5,2%
Finland (Rep of)	0	0,0%	40.634	5,1%
SLI-EUR CORP SUST	48.596	5,2%	0	0,0%
Stone Harbor Inv Emg Markets Local CCY	68.313	7,3%	0	0,0%
IGSF-EMMK	65.135	7,0%	0	0,0%
Neuberger Ber inv High Yield BD EUR	49.200	5,3%	0	0,0%
Nordea US High Yield BD FD HXE EUR	47.641	5,1%	0	0,0%
Totaal	680.350	55,7%	369.083	46,7%

	2014		2013	
	€	%	€	%
Derivatenposities				
Rentederivaten	154.619	106,4%	24.825	80,3%
Aandelenderivaten	-2.603	-1,8%	-1.102	-3,6%
Valutaderivaten	-12.189	-8,4%	3.084	10,0%
Kredietderivaten	5.485	3,8%	4.096	13,3%
Totaal	145.312	100,0%	30.903	100,0%

	2014		2013	
	€	%	€	%
Overige beleggingen				
Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	22.407	88,7%	26.273	90,0%
Overig	2.854	11,3%	2.926	10,0%
Totaal	25.261	100,0%	29.199	100,0%

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van de strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico. Actief beheer risico wordt in beginsel alleen becijferd voor de aandelenportefeuille bij een tracking error groter dan 1%. Naast de tracking error wordt bij de becijfering van het actief beheer risico rekening gehouden met de total expense ratio (TER).

Ultimo 2014 bedraagt het actief beheer risico op basis van de feitelijke verdeling 15.610 en op basis van de strategische verdeling 15.748.

Utrecht, 23 juni 2015

Het bestuur

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Gevolgen nieuwe FTK voor Stichting Pensioenfonds voor Openbare Bibliotheken

De beleidsdekkingsgraad is per ultimo 2014 114,9%. Ten opzichte van de dekkingsgraad van 113,4% zoals gerapporteerd eind 2014 ligt de beleidsdekkingsgraad 1,5%-punt hoger. Het feit dat de beleidsdekkingsgraad boven de dekkingsgraad ligt is het gevolg van de dalende rente in 2014. Vanaf 1 januari 2015 is de middeling uit de DNB-rentetermijnstructuur vervallen. De toegroei naar de UFR van 4,2% na looptijd 20 blijft (voorlopig) behouden. Op basis van deze gewijzigde rentetermijnstructuur is de dekkingsgraad 108,7% eind 2014. Deze dekkingsgraad ligt aanzienlijk lager door de steeds verder wegzakkende marktrente.

Op basis van de nieuwe rekenregels stijgt de vereiste dekkingsgraad op basis van het feitelijk beleggingsbeleid van 111,2% naar 115,1%. De vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid stijgt van 113,0% naar 117,1%. Hierbij is rekening gehouden met de gewijzigde DNB-rentetermijnstructuur (dus exclusief middeling en met toegroei naar UFR) zoals die vanaf 1 januari 2015 geldt.

De volgende tabel geeft een vergelijking tussen het vereist eigen vermogen op basis van het strategisch beleggingsbeleid zoals van toepassing is onder het nieuwe FTK en zoals van toepassing was onder het oude FTK. Het vereist eigen vermogen op basis van het strategisch beleggingsbeleid onder het nieuwe FTK bepaalt ook of het pensioenfonds in een situatie van herstel verkeert. Bij de berekening van het vereist eigen vermogen is in de volgende tabel, conform de berekening ultimo 2014, rekening gehouden met additionele risico's die door middel van een verzwaarde S2-berekening zijn verwerkt.

	2014		2014 nFTK	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	23.198	0,8%	25.113	0,7%
Zakelijke waarden risico (S2)	174.055	9,7%	214.070	11,7%
Valutarisico (S3)	68.699	1,4%	65.281	0,9%
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0%	0	0,0%
Kredietrisico (S5)	31.886	0,3%	77.963	3,1%
Verzekeringstechnisch risico (S6)	46.152	0,6%	48.113	0,5%
Concentratierisico (S8)	18.532	0,1%	20.008	0,1%
Actief beheer risico (S10)	15.748	0,1%	17.003	0,1%
Diversificatie-effect	-170.342		-183.622	
Vereist eigen vermogen	207.928	13,0%	283.929	17,1%

Het vereist eigen vermogen stijgt met name door:

- De verzwaarde schokken die worden verondersteld voor het zakelijke waarden risico.
- Een stijging van het kredietrisico. Voorheen werd gerekend met een schok van 40% op de geldende creditspread. Nu dient als minimale schok 60 basispunten gehanteerd te worden. Deze schok loopt verder op naarmate de rating slechter dan AAA wordt. Uitgesloten van een kredietbuffer zijn Europese AAA beleggingen.
- De nieuw veronderstelde correlaties tussen S1 en S5, en S2 en S5 binnen de wortelformule van het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad eind 2014 is 114,9% en de vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid onder het nieuwe FTK is 117,1%. Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad 2,2%-punt lager is dan de vereiste dekkingsgraad. Het fonds is daardoor op basis van de strategische beleggingsmix in een situatie van reservetekort.

Financiering

Toeslagbeleid

Opgebouwde pensioenen van deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers kunnen jaarlijks aangepast worden op basis van de prijsinflatie, indien en voorzover de middelen dat toelaten, een en ander ter beoordeling van het bestuur.

Premiebeleid

De in het pensioenfonds op te bouwen pensioenaanspraken worden gefinancierd door middel van het systeem van jaarlijkse koopsommen. Het benodigde bedrag is gelijk aan de som van:

- de koopsom aan het eind van het jaar benodigd voor de verhoging, per de eerste januari volgend op de berekeningsdatum, van de reglementair toegezegde pensioenen wegens indexatie;
- de koopsom aan het begin van het jaar benodigd voor inkoop van de pensioenen betrekking hebbende op het komende kalenderjaar;
- de risicopremies aan het begin van het jaar voor het niet ingekochte deel van het partner- en wezenpensioen.

De risicopremies aan het begin van het jaar voor de voortzetting van de reglementaire pensioenopbouw en risicodekking, ten laste van het pensioenfonds gedurende arbeidsongeschiktheid en voor de verzekering van het arbeidsongeschiktheids- en WAO-hiaatpensioen. De middelen die het pensioenfonds nodig heeft voor de financiering van de pensioenverplichtingen komen uit de premieontvangsten en de beleggingsopbrengsten van het pensioenfonds.

De premie voor het OP-pakket en het Prepensioenpakket worden van jaar tot jaar vastgesteld door het bestuur. De premie voor 2014 is door het bestuur vastgesteld op 22,5% van de salarissom. Dit betreft 20,5% pensioenpremie en 2% premie voor de VPL-regeling.

Het verhaal op de deelnemers voor het OP-pakket, het Prepensioenpakket en het IP-pakket wordt door het pensioenfonds van jaar tot jaar vastgesteld en door de aangesloten werkgevers op het salaris ingehouden, en tezamen met de eigen bijdrage aan het pensioenfonds voldaan. Er wordt naar gestreefd het verhaal op de deelnemers te stellen op ongeveer eenvierde deel van de totale kosten.

Resultaatbestemming

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2014 als volgt te verdelen:

	2014
	x € 1.000
Algemene reserve	28.563

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken te 's-Gravenhage is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2014.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. Mijn oordeel is gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dat op balansdatum van toepassing was.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum tenminste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit. Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van de Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Het oordeel is gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dat tot en met 31 december 2014 van kracht was. Voor de volledigheid merk ik het volgende op. Op basis van gegevens die door het pensioenfonds zijn aangeleverd en door mij op plausibiliteit zijn gecontroleerd, zou mijn oordeel over de vermogenspositie per 1 januari 2015 op basis van het nieuw Financieel Toetsingskader wijzigen. Per 1 januari 2015 verkeert het fonds in een situatie van reservetekort.

Purmerend, 23 juni 2015

Mw. A. Plekker AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring over de jaarrekening 2014

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2014 van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken te 's-Gravenhage gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken op 31 december 2014 en van het resultaat over 2014, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2014;
- de staat van baten en lasten over 2014; en
- de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken (hierna de stichting) zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 13,6 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op 0,75% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de pensioenverplichtingen en de reserves. Dit betreft het vermogen dat de basis vormt voor de berekening van de dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 680.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur en het Verantwoordingsorgaan gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Waardering en toelichting van niet-(beurs)genoteerde beleggingen

De beleggingen zijn een significante post op de balans van de stichting. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen), maar er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto contante waarde berekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in fondsen.

De waarderingsonzekerheid neemt toe bij (onafhankelijke) taxaties en netto contante waarde berekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij de stichting betreffen dit met name de posities in derivaten. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, met name vastgoedfondsen kennen eveneens relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum. In onze risico-inschatting houden wij rekening met het feit dat de onderliggende beleggingen in de niet-(beurs)genoteerde aandelen- en obligatiefondsen veelal genoteerde marktprijzen als basis van de waardering kennen hetgeen de schattingsonzekerheid verlaagt.

De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven op pagina 65 en een nadere toelichting opgenomen in toelichting [1]. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2014 per saldo € 139,0 miljoen is belegd in derivaten en dat € 110,7 miljoen is belegd in vastgoedfondsen. Dit betreft 14% van de totale beleggingen.

Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2014. Voor de posities in derivaten hebben wij de interne beheersmaatregelen van het waarderingsproces onderzocht en met gebruikmaking van onze waarderingsexperts voor een selectie van derivaten de waardering en de daarbij gehanteerde uitgangspunten getoetst. Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen hebben wij door middel van een deelwaarneming de aansluiting vastgesteld met gecontroleerde jaarverslagen 2014 alsmede de back-testing (met gecontroleerde jaarrekeningen) van de betreffende fondsen.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van de stichting. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meeste recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap (AG). De tafels worden gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting, zijnde de fonds-specifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle.

De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven op pagina 66 en een nadere toelichting opgenomen in toelichting [7]. Uit deze toelichting blijkt dat een schattingswijziging heeft plaatsgevonden door toepassing van de in 2014 verschenen herziene prognosetafels. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor € 1,6 miljoen verlaagd.

De voorziening pensioenverplichtingen bevat opslagen voor administratie- en excassokosten. De kostenopslag zoals gehanteerd bij het vaststellen van de voorziening pensioenverplichtingen is een aandachtspunt in onze controleaanpak, vanwege de inherente schattingsonzekerheid van dit onderdeel. De stichting heeft een onderzoek uit laten voeren naar de toereikendheid van de kostenvoorziening en op basis hiervan de kostenopslag verhoogd van 2% in 2013 naar 3% in 2014.

Bij de controle hebben wij gebruik gemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden en verwachtingen afgestemd voor de controle. De rolverdeling en afspraken zijn vastgelegd en aan elkaar bevestigd. Daarnaast hebben wij met de certificerend actuaris de uitkomsten van de uitgevoerde werkzaamheden afgestemd. Tevens hebben wij onderling gegevens uitgewisseld met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2014. Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris. Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaris gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn.

Uitvoering van vermogensbeheer en pensioenbeheer processen bij de uitvoeringsorganisatie

De stichting heeft de pensioenuitvoering en het vermogensbeheer uitbesteed aan derde partijen. Het bestuur blijft conform wetgeving eindverantwoordelijk voor de gehele dienstverleningsketen. De financiële informatie die ontvangen wordt van deze partijen is opgenomen in de jaarrekening van de stichting.

De stichting heeft dit toegelicht in de risicoparagraaf op pagina 35 van de jaarrekening.

Voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening, hebben wij de juiste werking van interne beheersmaatregelen bij de uitvoeringsorganisatie(s) beoordeeld op basis van de ontvangen ISAE 3402 of soortgelijke rapportages. Verder hebben wij gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd zoals cijferanalyses en deelwaarnemingen gericht op de uitkomsten van de relevante financiële informatiestromen.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening en voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en het Verantwoordingsorgaan onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur en het Verantwoordingsorgaan dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en het Verantwoordingsorgaan hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het jaarverslag en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het jaarverslag en de overige gegevens):

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste overige gegevens zijn toegevoegd;
- dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Benoeming

Wij zijn door het bestuur benoemd als accountant van de stichting. Ondergetekende treedt op als externe accountant met ingang van de controle van het boekjaar 2014.

Amsterdam, 23 juni 2015

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. J.G. Kolsters RA

Bijlage

Nevenfuncties

Nevenfuncties bestuursleden St. POB 2014

De heer W.A. Feijt

Voorzitter wachtgeldstichting NLBB
Adviseur CNV Publieke Zaak
Penningmeester Vereniging van Eigenaren "Via Verdi"

De heer E.C. Grootendorst

Bestuurslid/adviseur CNV Connectief
CAO-onderhandelaar Openbare Bibliotheken en Schippersinternaten
Adviseur pensioenfonds Nederlands Bijbelgenootschap (vanuit CNV Connectief)
Lid bezwarencommissies Ministerie Veiligheid en Justitie, Ministerie VWS en
Rijksdienst Wegverkeer
Voorzitter Stichting Vakantie Faciliteiten Militairen
Voorzitter adviescommissie Sociaal plan Rivierduinen, Leiden
Bestuurslid Pensioenfonds Post NL
Bestuurslid Financiële commissie Post NL
Bestuurslid Communicatie commissie Post NL

Mw. H.E de Herder

Voorzitter Commissie Maatschappelijke activiteiten (CMA) van de gezamenlijke
Asser Odd Fellow loges
Voorzitter Community Service Rotary Assen

De heer W.R. Oosterink

Lid van de ledenraad Rabobank, Deventer
Penningmeester van de Historische Vereniging Wijhe

De heer R.J. Pronk

Bestuurslid van de Stichting Onderhandelingen Leenrecht (namens de Vereniging
Openbare Bibliotheken).

De heer G. de Ruiter

CAO-onderhandelaar namens ABVA/KABO
Adviseur ondernemingsraden
Arbeidsvoorwaardenadviseur ABVA/KABO

Mw. C.P.M. Teunissen

Raad van Toezicht (voorzitter) Ziekenhuis Rivierenland Tiel e.o.
Raad van Toezicht (lid) Maastricht Clinics Maastricht/Venlo
Raad van Toezicht (lid) IrisZorg, GGZ, Oost Nederland

Mw. H. Yagoubi

Geen nevenfuncties

Nevenfuncties leden en voormalig leden Deelnemersraad en Verantwoordingsorgaan St. POB 2014

Mevrouw I.A.I.J. Annegarn

Lid Commissie Rechtspositie van de Ondernemingsraad Pro Biblio
Juridisch Adviesbureau Annegarn
Penningmeester van de politieke vereniging Leefbaar Alkmaar

De heer R.W. Blei

Geen nevenfuncties

De heer H.A. de Bruin

Eigenaar belastingadvieskantoor

De heer D. van der Bijl

Geen nevenfuncties

De heer B. Dingemans

Eenmanszaak BD Knowledgebase (activiteiten: exploitatie website en andere diensten).

De heer F. van Groeninge

Voorzitter VVE La VistaDuna (onbezoldigd)

De heer A.J. Haaksma

Directeur / Bibliothecaris Openbare Bibliotheek Scherpenzeel
Lid van de Vereniging van de Samenwerkende Gelderse Bibliotheken
Lid van de commissie Bestuur en Middelen gemeente Utrechtse Heuvelrug
Lid van programmaraad van Kulturhus de Breehoek, Scherpenzeel
Voorzitter van de promotie commissie, Scherpenzeel
Lid van de Vereniging van Openbare Bibliotheken
Lid van de Ouderraad van het Chr. Lyceum Veenendaal
Lid steunfractie van de coalitie Groenlinks / PvdA Utrechtse Heuvelrug
Deelnemer van het Platform van Kwaliteits Adviseurs Openbare Bibliotheken
Lid van de WMO raad in de gemeente Scherpenzeel (Gld.)
Deelnemer van het Platform Grebbelinie

De heer R. Kooijman

Secretaris Vereniging Atelier Modetekenen, Zoetermeer

Mevrouw S.J. Lourens-van den Hout

Geen nevenfuncties

Mevrouw T. Remmerts

Geen nevenfuncties

Mevrouw I. Rensink (voorheen Tervoort)

Geen nevenfuncties

Mevrouw A.H.M.H. Verhagen-Bijen

Geen nevenfuncties

Mevrouw E. Verhagen

Geen nevenfuncties

Mevrouw C. Wiewel

Geen nevenfuncties

Nevenfuncties leden Raad van Toezicht St. POB 2014

De heer R.H. Ketellapper

Bestuurslid (voorzitter) Stichting International Pensioen Solutions (PPI)

De heer H.J. Machielsen

Lid Raad van Toezicht St. Pensioenfonds Recreatie

Lid Raad van Commissarissen PWN N.V.

Voorzitter Bestuur St. Pensioenfonds Nedlloyd

Mevrouw M. Meijer-Zaalberg

Loyens & Loeff, senior pensioenjurist en fiscalist

Stichting Pensioenfonds Huisartsen, lid visitatiecommissie

Stichting Pensioenfonds E&Y, voorzitter visitatiecommissie

Stichting Pensioenfonds MSD, voorzitter visitatiecommissie

Stichting Pensioenfonds Forbo, voorzitter visitatiecommissie

Stichting Pensioenfonds Transavia Vliegend en Stichting Pensioenfonds Transavia

Grond- en Cabinepersoneel, lid visitatiecommissie

Stichting Pensioenfonds Huntsman, voorzitter visitatiecommissie

Stichting Pensioenfonds Owase, lid visitatiecommissie

Nevenfuncties adviseur St. POB 2014

De heer B. van de Belt

President-commissaris UVVS

Voorzitter Visitatiecommissie Pensioenfonds ING

Lid Visitatiecommissie Bpf Zoetwaren (tot 1 juli)

Lid Raad van Toezicht Bpf Zoetwaren (vanaf 1 juli)